

SABIEDRISKO PAKALPOJUMU **REGULEŠANAS** KOMISIJA

Ziņojums par tirgus analīzi

2003. gada 11. februāra Eiropas Komisijas Rekomendācijā par konkrētajiem preču un pakalpojumu tirgiem elektronisko sakaru nozarē, kuros var būt nepieciešama *ex ante* (apsteidzoša) regulēšana saskaņā ar

Direktīvu 2002/21/EK (2003/311/EK) minētie tirgi:

Nr. 8 - savienojumu uzsākšana publiskajā fiksētajā tirgū;

Nr. 9 – savienojumu pabeigšana fiksētā vietā individuālā publiskajā telefonu tīklā;

Nr. 10 – tranzīta pakalpojumi publiskajā fiksētajā telefonu tīklā.

Rīga, 2006.gada janvāris

Satura radītājs

Attēli	5
Tabulas	5
1. Ievads	6
1.1. Izmantotā terminoloģija, jēdzieni un definīcijas.....	6
1.2. Eiropas Kopienu regulējums.....	7
1.2.1. Būtiska ietekme tirgū	7
1.2.2. Tirgus analīzei specifiskie tiesību akti	7
1.2.3. Tirgus analīzes process	8
2. Pašreizējā situācija	8
2.1. Būtiskas ietekmes noteikšana likuma „Par telekomunikācijām” kontekstā	8
2.2. Noteikumi pārejai no likuma „Par telekomunikācijām” uz Elektronisko sakaru likumu	10
3. Tirgus analīzes gaita	10
3.1. Elektronisko sakaru likums.....	10
3.2. Pārejas noteikumi saskaņā ar ESL	11
3.3. Noteikumi	11
3.3.1. Noteikumi par konsultāciju kārtību ar tirgus dalībniekiem	11
3.3.2. Noteikumi par tirgus analīzei nepieciešamās informācijas apjomu un iesniegšanas kārtību	12
3.4. Tirgus analīzes koncepcija	14
3.4.1. Konkrētā tirgus izpēte	15
3.4.2. Komersantu ar būtisku ietekmi noteikšanas kritēriji	16
3.4.3. Kopēja dominējošā stāvokļa novērtēšana saistītajos tirgos	19
3.5. Informācijas vākšana	20
3.5.1. Izmantotā informācija	20
3.5.2. Noteikumu par tirgus analīzei nepieciešamās informācijas apjomu un iesniegšanas kārtību, 1. pielikums	20
3.5.3. Noteikumu par tirgus analīzei nepieciešamās informācijas apjomu un iesniegšanas kārtību 2. pielikums	21
3.6. Prioritāri analizējamie tirgi	25
3.6.1. Rekomendācijā minētie tirgi	25
3.6.2. Konsultāciju dokumenti.....	25
3.6.4. Konsultējamie jautājumi	27
3.6.3. Konsultāciju rezultāti	27
4. Konkrētie tirgi	28
4.1. Rekomendācijā minētie tirgi	28
4.2. Attiecīgie pakalpojumi.....	28
4.3. Situācija tirgos	33
4.4. Tirgus dalībnieki	34
4.4.1. Elektronisko sakaru komersanti	34
4.4.2. Piedāvātie pakalpojumi un starpsavienojumu nosacījumi	34
4.4.3. Tīkla struktūra.....	40
5. Nacionāla konsultācija	41
6. Konkurences padomes viedoklis.....	41
7. Tirgus definēšana	42

7.1. Apskatāmā pakalpojuma novērtējums	42
7.1.1. Vai savienojumu uzsākšanas pakalpojumi un savienojumu pabeigšanas pakalpojumi veido vienotu tirgu?	42
7.1.2. Vai savienojumu uzsākšanas pakalpojumi un tranzīta pakalpojumi veido vienotu tirgu?	42
7.1.3. Savienojumu uzsākšana: vai pakalpojumi, nodrošinot operatora izvēli vietējam sarunām, iekšzemes tālsarunām, starptautiskajām sarunām un sarunām uz mobilajiem tīkliem, veido vienotu tirgu?	44
7.1.4. Vai savienojumu pabeigšanas pakalpojumi visos fiksētajos tīklkos komersantiem veido vienotu tirgu?.....	44
7.1.5. Vai savienojumu pabeigšanas pakalpojumi un tranzītu pakalpojumi veido vienotu tirgu?	45
7.1.6. Vai tranzītu pakalpojumi uz fiksētajiem, mobilajiem un starptautiskajiem tīkliem veido vienotu tirgu?	46
7.2. Ģeogrāfiskā mēroga novērtējums	47
7.2.1. Tirgus 8	47
7.2.2. Tirgus 9	47
7.2.3. Tirgus 10	47
7.3. Tirgus definēšanas rezultāti	47
7.3.1. Tirgus 8	47
7.3.2. Tirgus 9	47
7.3.3. Tirgus 10	47
8. Tirgus Analīze.....	48
8.1. Tirgus 8	48
8.1.1. Tirgus dalījums	48
8.1.2. Šķēršļi ienākšanai tirgū vai ekspansijai	49
8.1.3. Kontrole pār būtisku infrastruktūru	50
8.1.4. Komersanta lielums (īpatsvars tirgū)	50
8.1.5. Nepietiekama kompensējošā pirkspēja vai tās trūkums	51
8.1.6. Rezultāti	52
8.1.7. Komersants ar būtisku ietekmi tirgū	53
8.2. Tirgus 9	53
8.2.1. Tirgus dalījums	53
8.2.2. Šķēršļi ienākšanai tirgū vai ekspansijai	53
8.2.3. Komersanta lielums (īpatsvars tirgū)	53
8.2.4. Nepietiekama kompensējošā pirkspēja vai tās trūkums	53
8.2.5. Potenciālas konkurences trūkums	54
8.2.6. Rezultāti	55
8.2.7. Komersanti ar būtisku ietekmi tirgū	55
8.3. Tirgus 10	56
8.3.1. Tirgus dalījums	56
8.3.2. Šķēršļi ienākšanai tirgū vai ekspansijai	58
8.3.3. Kontrole pār būtisku infrastruktūru	58
8.3.4. Komersanta lielums (īpatsvars tirgū).....	59
8.3.5. Nepietiekama kompensējošā pirkspēja vai tās trūkums	60
8.3.6. Rezultāti	61
8.1.7. Komersants ar būtisku ietekmi tirgū	61
9. Būtiskā ietekme tirgū	62
9.1. Speciālu prasību (saistību) noteikšana elektronisko sakaru komersantiem	62
9.2. Saistības	63

9.2.1. Caurredzamības saistības	63
9.2.2. Vienlīdzīgas attieksmes saistības	63
9.2.3. Atdalītas finanšu uzskaites saistības	64
9.2.4. Tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistības.....	64
9.2.5. Pienākumi un saistības attiecībā uz piekļuvi elektronisko sakaru tīklam ..	64
9.3. Elektronisko sakaru komersanti ar būtisku ietekme tirgū.....	65
9.3.1. SIA „Lattelekom”	65
9.3.2. Citi komersanti ar būtisku ietekmi tirgū	70
Saīsinājumi.....	73

Attēli

1. attēls: Savienojumu uzsākšana, lai nodrošinātu operatoru izvēli.....	29
2. attēls: Savienojumu pabeigšana	29
3.attēls: Noslodze no starpsavienojuma ar publisko fiksēto tīklu.....	30
4.attēls: Noslodze no uz ārzemēm	31
5.attēls: Vietējas tarifs.....	32
6.attēls: Mezgla tarifs	32
7.attēls: Dubultā mezgla tarifs	33
8. attēls: Tirgus daļa.....	33
9. attēls: Starpsavienojuma shēma	40
10. attēls: Attiecīgās tirgus daļas	51
11. attēls. Attiecīgās tirgus daļas.....	60

Tabulas

1.tabula: Otrā pielikuma struktūra	14
2.tabula: Piedāvātie pakalpojumi	21
3.tabula : Komersanti, kuriem jāsniedz dati par balss telefoniju mobilajā elektronisko sakaru tīklā	21
4.tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par balss telefoniju fiksētajā elektronisko sakaru tīklā	22
5.tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par nomātām līnijām	22
6.tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par atsaistītām piekļuvēm	22
7.tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par interneta piekļuvēm:	23
8.tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par viesabonēšanas pakalpojumiem	23
9.tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par izplatīšanas pakalpojumiem	23
10.tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par platjoslas piekļuvēm	24
11.tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par piekļuvēm un izsaukumu veikšanu ..	24
12.tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par starpsavienojumu pakalpojumiem mobilajā elektronisko sakaru tīklā	24
13.tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par starpsavienojumu pakalpojumiem fiksētajā elektronisko sakaru tīklā.....	24
14.tabula: Tirgu, kuros tiek sniegti Rekomendācijā minētie vairumtirdzniecības pakalpojumi, koncentrācija	26
15.tabula: SIA „Lattelekom” starpsavienojumu līgumi.....	35
16.tabula: SIA „LATTELENET” starpsavienojumu līgumi.....	36
17.tabula: SIA „TELEKOMUNIKĀCIJU GRUPA” starpsavienojumu līgumi	37
18.tabula: VAS „Latvijas dzelzceļš” starpsavienojumu līgumi	38
19.tabula: Citu komersantu starpsavienojumu līgumi	39
20.tabula: Attiecīgās tirgus daļas	48
21.tabula: HHI pamatojoties uz ieņēmumiem un minūtēm:	48
22.tabula: Tīkla struktūra	51
23. tabula: Attiecīgās tirgus daļas	57
24.tabula: HHI pamatojoties uz ieņēmumiem	57
25.tabula: Attiecīgās tirgus daļas	57
26.tabula. Tīkla struktūra	60

1. Ievads

Lai veicinātu konkurenci elektronisko sakaru nozarē Elektronisko sakaru likums (turpmāk – ESL) saskaņā ar Eiropas Kopienu (turpmāk - EK) elektronisko sakaru nozares regulējumu deleģē Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijai (turpmāk - Komisija) tiesības definēt konkrētos elektronisko sakaru pakalpojumu tirgus (tirgu definēšana), veikt definēto tirgu analīzi konkurences novērtēšanai šajos tirgos, lai noteiktu elektronisko sakaru komersantus (turpmāk – komersantus) ar būtisku ietekmi tirgū (būtiskas ietekmes noteikšana), kā arī piemērot, saglabāt, grozīt vai atcelt speciālas prasības (saistības) elektronisko sakaru komersantiem, kuru ietekme konkrētajā tirgū atzīta par būtisku (saistību noteikšana).

1.1. Izmantotā terminoloģija, jēdzieni un definīcijas

Tirgus definēšana ir ekonomiska rakstura analīze, kas izmanto EK administratīvo un Eiropas Kopienu Tiesas (turpmāk – ET) juridisko pieredzi.

Definējot konkrētos tirgus elektronisko sakaru nozarē, tiek analizētas elektronisko sakaru komersantu veiktās darbības tirgū. ESL definē elektronisko sakaru komersantu kā komersantu, kas veic divu veidu darbības – nodrošina elektronisko sakaru tīklu vai sniedz elektronisko sakaru pakalpojumu (turpmāk - pakalpojums).

ESL definē minētās darbības šādā veidā:

- elektronisko sakaru tīkla nodrošināšana - publiskā elektronisko sakaru tīkla izveide, ierīkošana, attīstīšana, ekspluatācija, kontrole un piekļuves nodrošināšana tam;
- elektronisko sakaru pakalpojums - pakalpojums, kuru parasti nodrošina par atlīdzību un kurš pilnīgi vai galvenokārt sastāv no signālu pārraidīšanas elektronisko sakaru tīklos.

Definējot konkrētos tirgus, atbilstoši konkurences tiesībām, ir jāidentificē:

- visi tie pakalpojumi, kas veido identificējamu tirgus produktu (produktu vai pakalpojumu tirgi);
- ģeogrāfiskā teritorija, kurā tiek sniegti produkti vai pakalpojumi (ģeogrāfiskie tirgi).

Definējot konkrētos tirgus, atbilstoši ET praksei, ir jāidentificē tirgus funkcionālais līmenis:

- tirgi, kuros produkti (pakalpojumi) tiek piedāvāti vairumtirdzniecībā (vairumtirdzniecības produktu (pakalpojumu) tirgi);
- tirgi, kuros produkti (pakalpojumi) tiek piedāvāti mazumtirdzniecībā (mazumtirdzniecības produktu (pakalpojumu) tirgi).

Elektronisko sakaru nozarē tirgus sadalījums funkcionālā līmenī tiek izmantots tādēļ, ka regulējums, ko Komisija var piemērot vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības produktu tirgiem, atšķiras.

- Elektronisko sakaru nozarē vairumtirdzniecības pakalpojumu tirgū tiek sniegti pakalpojumi, ko viens elektronisko sakaru komersants sniedz citiem elektronisko sakaru komersantiem, un parasti tā ir daļa no tīkla nodrošināšanas – pakalpojumi, kas tiek sniegti, nodrošinot piekļuvi un starpsavienojumu vai tālākpārdošanas veikšanai.
- Elektronisko sakaru nozarē mazumtirdzniecības pakalpojumu tirgū tiek sniegti pakalpojumi abonentiem un galalietotājiem. Atbilstoši ESL abonents ir fiziskā vai juridiskā persona, kas ir noslēgusi līgumu ar elektronisko sakaru pakalpojumu sniedzēju par konkrētu elektronisko sakaru pakalpojumu

saņemšanu, bet galalietotājs ir elektronisko sakaru pakalpojumu lietotājs, kas šos pakalpojumus neizmanto elektronisko sakaru pakalpojumu nodrošināšanai citām personām.

Komisija, definējot konkrētos tirgus, izvērtē gan mazumtirdzniecības pakalpojumu tirgus, gan attiecīgos vairumtirdzniecības pakalpojumu tirgus. Komisija, veicot tirgu definēšanu un analīzi, var noteikt prioritāri analizējamos tirgus un/vai vairāku tirgu grupas (klasterus).

1.2. Eiropas Kopienu regulējums

Eiropas Parlamenta un Padomes 2002.gada 7. marta Direktīvas 2002/21/EK par kopējiem reglamentējošiem noteikumiem attiecībā uz elektronisko komunikāciju tīkliem un pakalpojumiem (pamatdirektīva) (turpmāk - Direktīva 2002/21/EK) 14., 15. un 16. pants nosaka principus, kādus Valsts pārvaldes iestādes (turpmāk – VPI) ievēro veicot elektronisko sakaru tirgu definēšanu, analīzi un saistību piemērošanu komersantiem ar būtisku ietekmi tirgū. Eiropas Parlamenta un Padomes 2002.gada 7.marta Direktīva 2002/22/EK par universālo pakalpojumu un lietotāju tiesībām attiecībā uz elektronisko sakaru tīkliem un pakalpojumiem (universālā pakalpojuma direktīva) (turpmāk - Direktīva 2002/22/EK) un Eiropas Parlamenta un Padomes 2002.gada 7. marta Direktīva 2002/19/EK par piekļuvi elektronisko komunikāciju tīkliem un ar tiem saistītām iekārtām un to savstarpēju savienojumu (piekļuves direktīva) (turpmāk - Direktīva 2002/19/EK) nosaka saistības (speciālas prasības) komersantiem ar būtisku ietekmi tirgū.

1.2.1. Būtiska ietekme tirgū

Eiropas Kopienu regulējums nosaka, ka uzņēmums (elektronisko sakaru komersants, turpmāk - komersants) uzskatāms par tādu, kam ir būtiska ietekme tirgū, ja tas individuāli vai kopā ar citiem bulta stāvokli, kas ir līdzvērtīgs dominējošam stāvoklim, t.i., ekonomisku spēku, kas tam līdz zināmam līmenim ļauj rīkoties neatkarīgi no konkurentiem, klientiem un galalietotājiem.

VPI izvērtējot, vai vismaz divi uzņēmumi (komersanti) kopā atrodas dominējošā stāvoklī tirgū, darbojas saskaņā ar Kopienas tiesību aktiem un pēc iespējas ķem vērā vadlīnijas par tirgus analīzi un būtiskas ietekmes tirgū novērtējumu. Kritēriji, ko izmanto, veicot novērtēšanu, ir izklāstīti Direktīvas 2002/21/EK 2.pielikumā.

Gadījumā, ja uzņēmumam (komersantam) ir būtiska ietekme konkrētajā tirgū, var uzskatīt, ka tam ir būtiska ietekme cieši saistītā tirgū, ja saikne starp šiem diviem tirgiem ir tāda, kas ļauj ietekmi, kas ir vienā tirgū, paplašināt uz otru tirgu, tādējādi nostiprinot uzņēmuma ietekmi tirgū.

1.2.2. Tirgus analīzei specifiskie tiesību akti

2002. gada 11. jūlijā Eiropas Komisija publicēja Komisijas vadlīnijas tirgus analīzei un būtiskas ietekmes tirgū novērtēšanai saskaņā ar Kopienas elektronisko sakaru tīklu un pakalpojumu regulēšanas pamatprincipiem (2002/C 165/03) (turpmāk – Vadlīnijas).

2003. gada 11. februārī Eiropas Komisija publicēja Rekomendāciju par konkrētajiem preču un pakalpojumu tirgiem elektronisko sakaru nozarē, kuros var būt nepieciešama

ex ante (apsteidzoša) regulēšana saskaņā ar Direktīvu 2002/21/EK (2003/311/EK) (turpmāk – Rekomendācija).

1.2.3. Tirdzniecības analīzes process

Rekomendācijā saskaņā ar Direktīvas 2002/21/EK 1.pielikumu nosaka tos preču un pakalpojumu tirgus elektronisko sakaru nozarē, kuru raksturojums var būt tāds, kas dot pamatu minēto reglamentējošo pienākumu uzlikšanu saskaņā ar Direktīvu 2002/19/EK un Direktīvu 2002/22/EK, nekavējot tirgus attīstību un, kurus īpašos gadījumos var noteikt saskaņā ar konkurences tiesībām. Eiropas Komisija nosaka tirgus saskaņā ar konkurences tiesību principiem. Eiropas Komisija regulāri pārskata Rekomendāciju.

VPI, pēc iespējas ņemot vērā Rekomendāciju un vadlīnijas, saskaņā ar konkurences tiesību principiem, nosaka konkrētos tirgus, kas atbilst valsts apstākļiem, jo īpaši attiecīgos ģeogrāfiskos tirgus. VPI pirms to tirgu noteikšanas, kas atšķiras no tiem, kas noteikti Rekomendācijā, veic Direktīvas 2002/21/EK 6. un 7. pantā minētās procedūras. Pēc konsultācijām ar VPI, Eiropas Komisija var pieņemt lēmumu, ar kuru nosaka starpnacionālu tirgu.

Cik vien iespējams drīz pēc Rekomendācijas vai jebkādu tās grozījumu pieņemšanas, VPI veic attiecīgo tirgu analīzi, pēc iespējas ņemot vērā vadlīnijas.

Ja VPI saskaņā ar Direktīvas 2002/22/EK 16., 17., 18. vai 19. panta vai Direktīvas 2002/19/EK 7. vai 8. panta prasībām ir jānosaka, vai uzlikt, saglabāt, grozīt vai atsaukt pienākumus uzņēmumiem (komersantiem), tā nosaka, vai konkrētajā tirgū pastāv efektīva konkurence. Ja VPI secina, ka tirgū pastāv efektīva konkurence, tā neuzliek vai atceļ saistības (speciālas prasības) komersantiem. Ja VPI nosaka, ka tirgū nepastāv efektīva konkurence, tā nosaka uzņēmumus (komersantus), kam ir būtiska ietekme minētajā tirgū, un VPI šādiem uzņēmumiem piemēro atbilstošas saistības (speciālas prasības), vai saglabā vai groza šādas saistības, ja tādas jau pastāv.

2. Pašreizējā situācija¹

2.1. Būtiskas ietekmes noteikšana likuma „Par telekomunikācijām” kontekstā

2001. gada 30. novembrī stājās spēkā likums „Par telekomunikācijām” (turpmāk - Likums), kurš izstrādāts saskaņā ar 1998. gada Eiropas Savienības telekomunikāciju regulēšanas ietvaru. Likuma mērķis ir:

1. veicināt telekomunikāciju attīstību Latvijas Republikas teritorijā;
2. veicināt konkurences attīstību telekomunikāciju pakalpojumu tirgū;
3. veicināt jaunu telekomunikāciju pakalpojumu veidošanu;
4. noteikt tiesiskās attiecības telekomunikāciju pakalpojumu sniegšanā;
5. nodrošināt telekomunikāciju pakalpojumu lietotāju, publisko telekomunikāciju tīklu operatoru un telekomunikāciju pakalpojumu sniedzēju interešu aizsardzību tirgus ekonomikas apstākļos;
6. veicināt universālā telekomunikāciju pakalpojuma pieejamību.

Noteikto mērķu sasniegšanai, Likums paredz virkni pasākumu konkurences veicināšanai telekomunikāciju pakalpojumu tirgū pēc tirgus atvēršanas konkurencei 2003. gada 1.janvārī.

¹ Ziņojuma otrajā nodaļā lietotie termini atbilst likumā „Par telekomunikācijām” lietotajiem terminiem

Komisija izstrādājusi virkni tiesību aktu, nolūkā ieviest nepieciešamos pasākumus uzņēmumu ar būtisku ietekmi tirgū noteikšanai. Komisija, saskaņā ar Likumā noteikto, apstiprinājusi procedūru un kritērijus telekomunikāciju uzņēmumu ar būtisku ietekmi tirgū atzīšanai noteikumu „Noteikumi telekomunikāciju uzņēmumu ar būtisku ietekmi tirgū atzīšanai” formā, papildus ieviešot iespēju atzīt telekomunikāciju uzņēmumu grupas būtisku ietekmi tirgū. Likums definē telekomunikāciju uzņēmumu ar būtisku ietekmi tirgū kā „publiskā telekomunikāciju tīkla operators vai pakalpojumu sniedzējs, kura ietekmi konkrētā tirgū Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija ir atzinusi par būtisku”.

Atbilstoši Likumam, tie telekomunikāciju uzņēmumi, kuru ietekmi Komisija atzinusi kā būtisku, ievēro tiem Komisijas noteiktās saistības (speciālas prasības). Komisijas padome 2002.gada 3.decembrī apstiprināja „Noteikumus par speciālām prasībām telekomunikāciju uzņēmumiem ar būtisku ietekmi tirgū”. Saskaņā ar šiem noteikumiem, telekomunikāciju uzņēmumi ar būtisku ietekmi fiksēto balss telefonijas pakalpojumu tirgū ievēro šādas speciālās prasības:

1. tuvina fiksētās balss telefonijas pakalpojumu tarifus izmaksām saskaņā ar Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas metodiku „Telekomunikāciju pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodika”;
2. nodrošina piekļuvi citu, ar šo telekomunikāciju tīklu savienotu, publiski pieejamu telekomunikāciju pakalpojumu sniedzēju komutācijas pakalpojumiem, saskaņā ar Regulatora noteikiem termiņiem;
3. saskaņā ar Regulatora lēmumu, sniedz universālo telekomunikāciju pakalpojumu;
4. saskaņā ar Regulatora lēmumu, nodrošina īpašos tehniskos nosacījumus telekomunikāciju pakalpojumu sniegšanai invalīdiem;
5. nodrošina telekomunikāciju uzņēmumiem atsaistītu pieeju piekļuves tīklam un ar to saistītām iekārtām, kā arī tuvina šo pakalpojumu tarifus izmaksām.

Iepriekš minētās saistības attiecas arī uz telekomunikāciju uzņēmumiem ar būtisku ietekmi fiksēto balss telefonijas pakalpojumu tirgū, kuri sniedz publiskos taksofonu pakalpojumus.

Telekomunikāciju uzņēmumi ar būtisku ietekmi nomāto līniju pakalpojumu tirgū ievēro šādas speciālās prasības:

1. tuvina nomāto līniju pakalpojumu tarifus izmaksām saskaņā ar Regulatora metodiku „Telekomunikāciju pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodika”;
2. publicē nomāto līniju pakalpojumu pamatpiedāvājumu;
3. ievēro Regulatora noteikumus „Noteikumi par telekomunikāciju pakalpojumu lietotājiem piedāvājamo nomāto līniju pakalpojumu kopu”.

Telekomunikāciju uzņēmumi ar būtisku ietekmi starpsavienojumu pakalpojumu tirgū ievēro šādas speciālās prasības:

1. nodrošina sava publiskā telekomunikāciju tīkla savienošanu ar citiem publiskajiem telekomunikāciju tīkliem;
2. nodrošina telekomunikāciju pakalpojumu sniedzēju pieprasījumus attiecībā uz īpašo piekļuvi;
3. izstrādā, iesniedz Regulatoram apstiprināšanai un publicē starpsavienojumu pamatpiedāvājumu;

4. izstrādā un publicē piedāvājumus komerciālām sarunām ar citu publisko telekomunikāciju tīklu operatoriem;
5. sniedz Regulatoram informāciju par īpašās piekļuves līgumiem;
6. nodrošina, ka starpsavienojumu vai īpašās piekļuves pakalpojumu tarifi ir nediskriminējoši visos starpsavienojumu vai īpašās piekļuves līgumos;
7. ievēro Regulatora noteikumus „Telekomunikāciju tīklu savstarpējās savienošanas tehniskie noteikumi operatora izvēles pakalpojumam”;
8. līdz katra mēneša 10.datumam sniedz Regulatoram informāciju par iepriekšējā mēnesī reģistrētajiem starpsavienojuma sarunu pieteikumiem, uzsāktajām starpsavienojuma sarunām un to norises gaitu.

2.2. Noteikumi pārejai no likuma „Par telekomunikācijām” uz Elektronisko sakaru likumu

Atbilstoši ESL Komisija veiks elektronisko sakaru tirgus analīzi un komersantu ar būtisku ietekmi noteikšanu ņemot vērā konkurences tiesību principus. Lai nodrošinātu netraucētu tirgus attīstību periodā līdz jaunās tirgus analīzes veikšanai, ESL Pārejas noteikumu 10.¹ punktu saskaņā ar likumu “Par telekomunikācijām” elektronisko sakaru komersantam noteiktās saistības (speciālās prasības) ir saistošas, un tam ir pienākums tās pildīt līdz brīdim, kad Komisija ir noteikusi elektronisko sakaru komersanta saistības (speciālās prasības) šajā likumā noteiktajā kārtībā.

Papildus, saskaņā ar ESL Pārejas noteikumu 9.punktu tie elektronisko sakaru komersanti, kurus Komisija pirms šā likuma spēkā stāšanās dienas ir noteikusi par telekomunikāciju uzņēmumiem ar būtisku ietekmi tirgū, uzskatāmi par elektronisko sakaru komersantiem ar būtisku ietekmi tirgū šā likuma izpratnē līdz brīdim, kad Komisija nosaka elektronisko sakaru komersantus ar būtisku ietekmi tirgū šajā likumā paredzētajā kārtībā.

3. Tirgus analīzes gaita

3.1. Elektronisko sakaru likums

Tirgus definēšanas un analīzes process pamatojas uz ESL, kas ir spēkā no 2004. gada 1. decembra:

1. ESL 1.panta 7.punkts paredz, ka būtiska ietekme tirgū ir tāds elektronisko sakaru komersanta stāvoklis tirgū, kas līdzvērtīgs dominējošam stāvoklim.
2. ESL 29.panta pirmā daļa nosaka, ka Komisija pēc elektronisko sakaru pakalpojumu tirgus definēšanas un tirgus analīzes var noteikt komersantus, kuriem ir būtiska ietekme konkrētā tirgū. Komisija savu lēmumu pārskata ik reizi, kad tiek veikta elektronisko sakaru pakalpojumu tirgus definēšana un tirgus analīze. Komisija var atzīt, ka komersantam ir būtiska ietekme tirgū, ja tas individuāli vai kopā ar citiem komersantiem šajā tirgū atrodas tādā stāvoklī, kas ir līdzvērtīgs dominējošam stāvoklim, tas ir, ekonomiska spēka stāvoklī, kas tam līdz zināmam līmenim ļauj rīkoties neatkarīgi no galalietotājiem.
3. Izvērtējot, vai viens vai vairāki komersanti ir dominējošā stāvoklī tirgū, Komisija pēc iespējas ievēro Eiropas Komisijas izstrādātas tirgus analīzes un būtiskas ietekmes tirgū novērtēšanas vadlīnijas.

4. ESL 29.panta trešā daļa paredz, ka komersantam, kuram ir būtiska ietekme atsevišķā tirgū, var būt būtiska ietekme arī saistītā tirgū, ja saikne starp šiem diviem tirgiem ļauj ietekmi vienā tirgū paplašināt uz otru (saistīto) tirgu, tādējādi nostiprinot komersanta ietekmi tirgū.
5. ESL 30.panta pirmā daļa paredz, ka Komisija, ievērojot elektronisko sakaru pakalpojumu ģeogrāfisko dalījumu un citus valstī esošus īpašus apstākļus, kā arī Eiropas Komisijas rekomendāciju par konkrētajiem preču un pakalpojumu tirgiem elektronisko sakaru nozarē, nosaka konkrētos elektronisko sakaru pakalpojumu tirgus. ESL 30.panta otrā daļa paredz, ka nosakot konkrētos elektronisko sakaru pakalpojumu tirgus, Komisija konsultējas ar ieinteresētajiem komersantiem Komisijas noteiktajā konsultāciju kārtībā.
6. Saskaņā ar ESL 30.panta otro daļu, nosakot no Eiropas Komisijas Rekomendācijā minētajiem tirgiem atšķirīgus tirgus, Komisija pirms attiecīga lēmuma pieņemšanas konsultējas ar citu Eiropas Savienības dalībvalstu regulatoriem un lēmuma projektu saskaņo ar Eiropas Komisiju.
7. Ņemot vērā komersantu sniegto informāciju un elektronisko sakaru pakalpojumu tirgus analīzes rezultātus, Komisija saskaņā ar ESL 31.panta otro daļu nosaka, vai konkrētajā tirgū ir efektīva konkurence. Ja tirgus analīzes rezultātā Komisija konstatē, ka tirgū nav efektīva konkurence, tā pieņem lēmumu par analīzes rezultātā konstatētajām problēmām adekvātu un samērīgu speciālu prasību piemērošanu, saglabāšanu, grozīšanu vai atcelšanu elektronisko sakaru komersantiem Komisijas noteiktajā kārtībā. Saskaņā ar 31.panta trešo daļu, ja Komisija konstatē, ka tirgū pastāv efektīva konkurence, tā nepiemēro vai atceļ speciālās prasības komersantiem ar būtisku ietekmi tirgū. Saskaņā ar ESL 31.panta ceturto daļu, ja Komisija konstatē, ka tirgū nepastāv efektīva konkurence, tā saskaņā ar ESL 29.pantu nosaka komersantus, kuriem šajā tirgū ir būtiska ietekme.

3.2. Pārejas noteikumi saskaņā ar ESL

Tie komersanti, kurus Komisija pirms šā likuma spēkā stāšanās dienas ir noteikusi par telekomunikāciju uzņēmumiem ar būtisku ietekmi tirgū, saskaņā ar ESL Pārejas noteikumu 9.punktu uzskatāmi par elektronisko sakaru komersantiem ar būtisku ietekmi tirgū ESL izpratnē līdz brīdim, kad Komisija nosaka elektronisko sakaru komersantus ar būtisku ietekmi tirgū šajā likumā paredzētajā kārtībā.

3.3. Noteikumi

Nolūkā veikt tirgus definēšanu un tirgus analīzi, ESL deleģēja Komisijai tiesības izdot divus noteikumus:

1. Noteikumus par konsultāciju kārtību ar tirgus dalībniekiem, saskaņā ar ESL 8.panta pirmās daļas 11.punktu un 30.panta otro daļu;
2. Noteikumus par tirgus analīzei nepieciešamās informācijas apjomu un iesniegšanas kārtību, saskaņā ar ESL 31.panta pirmo daļu.

3.3.1. Noteikumi par konsultāciju kārtību ar tirgus dalībniekiem

2005.gada 30.martā Komisijas padome ar lēmumu Nr.73 apstiprināja un 2005.gada 11.maijā ar lēmumu Nr.105 grozīja Noteikumus par konsultāciju kārtību, nosakot konkrētos elektronisko sakaru pakalpojumu tirgus.

Noteikumi nosaka kārtību, kādā Komisija veic konsultācijas ar tirgus dalībniekiem ESL noteiktajos gadījumos, kā arī konsultējas ar ieinteresētajiem komersantiem, nosakot konkrētos elektronisko sakaru pakalpojumu tirgus.

3.3.2. Noteikumi par tirgus analīzei nepieciešamās informācijas apjomu un iesniegšanas kārtību

Nemot vērā ESL noteikto, ka Komisija nosaka tirgus analīzei nepieciešamās informācijas apjomu un iesniegšanas kārtību, Komisijas padome 2005.gada 31.augustā ar lēmumu Nr.182 apstiprināja Noteikumus par tirgus analīzei nepieciešamās informācijas apjomu un iesniegšanas kārtību (turpmāk – Noteikumi).

Pirms noteikumu apstiprināšanas Komisija uzklausīšanas sanāksmē un darba apspriedē deva ieinteresētajiem komersantiem iespēju komentēt noteikumu projektu. Komisija izvērtēja komersantu komentārus un atbilstoši panāktajām vienošanām precizēja noteikumu projektu.

Noteikumi paredz, ka komersanti iesniedz Komisijai katru gadu līdz 1.augustam informāciju par esošā kalendārā gada 1.pusgadu un līdz 1.februārim informāciju par iepriekšējā kalendārā gada 2.pusgadu, pilnīgi un precīzi aizpildot 1.pielikumā noteikto veidlapu. 2005.gadā komersanti informāciju par 2005.gada 1.pusgadu iesniedza Komisijai līdz 2005.gada 1.oktobrim.

Komisija 1. pielikumā pieprasīja informāciju par ieņēmumiem nodrošinot šādus pakalpojumus:

1. Balss telefonijas pakalpojumi (turpmāk – balss telefonija);
2. Nomāto līniju pakalpojumi (turpmāk – nomātas līnijas);
3. Atsaistītas piekļuves pakalpojumi (t.sk. pilnīgi un daļēji atsaistītas piekļuves, piekļuves datu plūsmai) (turpmāk – atsaistītas piekļuves);
4. Interneta piekļuves pakalpojumi, izņemot balss telefoniju (turpmāk – internets);
5. Latvijas Republikas teritorijā sniegtie viesabonēšanas pakalpojumi publiskajā mobilā telefona tīklā (turpmāk – viesabonēšana);
6. Radio vai televīzijas programmu izplatīšanas pakalpojumu sniegšana publiskajā elektronisko sakaru tīklā (turpmāk – izplatīšana);
7. Platjoslas piekļuves vairumtirdzniecībā (turpmāk - platjoslas piekļuves);
8. Piekļuves un izsaukumu veikšanas pakalpojumu sniegšana publiskajā mobilā telefona tīklā (turpmāk - piekļuves un izsaukumu veikšana);
9. Starpsavienojumu pakalpojumu sniegšana (turpmāk – starpsavienojums).

Papildus, Komisija paredzēja norādīt informāciju par pakalpojumu sniegšanai izmantoto tīkla veidu:

1. fiksētais elektronisko sakaru tīkls;
2. mobilais elektronisko sakaru tīkls;
3. kabeļtelevīzijas tīkls;
4. satelītu elektronisko sakaru tīkls;
5. satelītu mobilais elektronisko sakaru tīkls;
6. radiokomunikāciju tīkls.

Komisija, izvērtējot informāciju, kuru komersanti ir iesnieguši saskaņā ar noteikumu 5.punktu, nosaka tos komersantus, kuru attiecīgā sniegtā elektronisko sakaru pakalpojuma kopējais īpatsvars ir ne vairāk kā 95% dilstošā secībā no attiecīgā elektronisko sakaru pakalpojuma sniegšanas kopējiem ieņēmumiem un/vai, kuri iesniedz Komisijai tiem nosūtitās 2.pielikuma veidlapas. Saskaņā ar noteikumu

7.punktu Komisija nosūta 2.pielikuma veidlapas vismaz četriem tiem komersantiem, kuru katrā īpatsvars no kopējiem ieņēumiem no attiecīgo elektronisko sakaru pakalpojumu sniegšanas dilstošā secībā ir vislielākais.

2.pielikumā, Komisija izmantojot 55 veidlapas apkopo gan kvantitatīva, gan kvalitatīva rakstura detalizētu informāciju par noteiktu pakalpojumu sniegšanu 2003. un 2004.gadā.

- Kvantitatīvā informācija: par finanšu rādītājiem, īpašuma struktūru, tīklu struktūru, ģeogrāfisko pārklājumu, tarifu plāniem, klientu un piekļuvju skaitu, ieņēumiem, noslodzes, starpsavienojuma punktiem u.t.t.
- Kvalitatīvā informācija: jautājumi par barjerām (administratīvām vai ekonomiskām) ienākšanai elektronisko sakaru pakalpojumu tirgos, plānotām investīcijām, galvenajiem konkurentiem, starpsavienojumu līgumiem u.t.t.

Komisija informācijas par pakalpojumu sniegšanu apkopošanai nolēma izmantot atvērta tipa anketu nevis anketu, kurā jautājumi ir sasaistīti ar Rekomendācijā minētiem tirgiem. Saikne starp pieprasīto informāciju un Rekomendācijā minētiem tirgiem varētu ierobežot informācijas izmantošanu analīzes procesā. Gadijumā, ja jautājumi būtu iedalīti atbilstoši Rekomendācijā minētajiem tirgiem, Komisija uzskata, ka varētu izveidoties situācija, ka komersanti varētu apstrīdēt tirgus analīzes secinājumus, balstoties uz argumentu, ka Komisijai nav tiesību izmantot informāciju, kura anketā iedalīta tirgū A, lai definētu un analizētu tirgu B.

Tomēr, lai, pirmkārt, novērtētu ietekmes starp tirgiem kā vertikālo ietekmes pārnešanu, tā horizontālo ietekmes pārnešanu un, otrkārt, analizētu tādus kritērijus kā, piemēram, komersantu īpatsvars, komersanta tehnoloģiska rakstura priekšrocības vai pārākums un privileģēta pieeja kapitālu tirgiem vai finanšu resursiem, pakalpojumu sasaistīšana, Komisijai jāizmanto visi tai pieejamie publiskie vai Komisijai rīcībā esošā dati.

1.tabula: Otrā pielikuma struktūra

1	Vispārīgā informācija
2	Tīkla struktūra
3	Pakalpojumi
4	Ieņēmumi
	Mazumtirdzniecība
5	Fiksētais tīkls: Piekļuves nodrošināšana galalietotājiem
6	Fiksētais tīkls: Uzsākto iekšzemes savienojumu ilgums
7	Fiksētais tīkls: Starptautiskā noslodze
8	Fiksētais tīkls: Starptautiskā noslodze
9	Fiksētais tīkls: Sasaistītie un citi pakalpojumi
10	Fiksētais tīkls: Operatora izvēle/numura saglabāšanas pakalpojums
11	Fiksētais tīkls: Ieņēmumi
12	Mobilais tīkls: Galalietotāji/noslodze
13	Mobilais tīkls: Operatora izvēle/numura saglabāšanas pakalpojums
14	Mobilais tīkls: Ieņēmumi
15	Interneta piekļuves pakalpojumi: Abonēšana
16	Interneta piekļuves pakalpojumi: Ieņēmumi
17	Taksofoni
18	Taksofoni: Ieņēmumi
19	Nomātas līnijas: Galalietotājiem
20	Nomātas līnijas: Ieņēmumi no galalietotājiem
21	Radio vai televīzijas programmu izplatīšanas pakalpojumi: Abonēšana
22	Radio vai televīzijas programmu izplatīšanas pakalpojumi: Ieņēmumi
	Vairumtirdzniecība
23	Vairumtirdzniecības piekļuve: Piekļuves tīkls
24	Vairumtirdzniecības piekļuve: Ieņēmumi
25	Platjoslas pakalpojumi: Interneta piekļuve
26	Mobilais tīkls: Viesabonēšana
27	Mobilais tīkls: Ieņēmumi/maksājumi
28	Starpsavienojums: Vispārīgā informācija
29	Starpsavienojums: Starptautiskā noslodze
30	Starpsavienojums: Iekšzemes noslodze
31	Starpsavienojums: Ieņēmumi
32	Starpsavienojums: Maksājumi citiem komersantiem
33	Radio vai televīzijas programmu izplatīšanas pakalpojumi: Abonēšana
34	Radio vai televīzijas programmu izplatīšanas pakalpojumi: Ieņēmumi
35	Nomātas līnijas - vairumtirdzniecība
36	Nomātas līnijas - vairumtirdzniecība: Ieņēmumi

3.4. Tirgus analīzes koncepcija

Saskaņā ar ESL 8. pantu Komisija 2005.gada maijā publicēja savā tīmekļa vietnē elektronisko sakaru tirgus analīzes koncepciju (turpmāk – koncepcija). Šī koncepcija skaidro Komisijas pieeju konkrēto tirgu noteikšanai, konkurences un tās efektivitātes novērtēšanai noteiktajos tirgos, elektronisko sakaru komersantu ar būtisku ietekmi tirgū noteikšanai un saistību un pienākumu noteikšanai šiem komersantiem.

Vienlaicīgi koncepcijas nolūks ir sekmēt tirgus dalībnieku un lietotāju iesaistīšanos minēto procedūru piemērošanā un ieviešanā.

Koncepcijā ir norādīts, kādā veidā Komisija plāno veikt konkrētā tirgus izpēti konkurences apstākļu novērtēšanai.

3.4.1. Konkrētā tirgus izpēte

Šīs analīzes mērķis ir novērtēt konkurences situāciju apstākjos, kad viens vai vairāki elektronisko sakaru komersanti jau darbojas tirgū vai dotajā analizējamā laika periodā vēlas ienākt tirgū (statiskā konkurences analīze), kā arī novērtēt to, vai vērtējamā laika periodā tirgū sagaidāmas būtiskas izmaiņas (dinamiskā konkurences analīze).

Konkurences apstākļu analīzei tiek pētīti šādi aspekti:

1. vai pastāv pastāvīgas augstas barjeras (šķēršļi) ienākšanai konkrētajā tirgū;
2. vai pamatojoties uz tirgus parametriem konkrētajā tirgū vērojamas efektīvas konkurences pazīmes.

Konkrētā tirgus definēšanai nepieciešama pozitīva atbilde uz pirmo jautājumu un negatīva atbilde uz otro. Ja kāda no atbildēm ir atšķirīga, definētais tirgus nav klasificējams kā konkrētais tirgus.

Komisija, novērtējot konkurences apstākļus, izmanto vienu no šādiem pieņēmumiem:

- eksistējošais konkrētā tirgus un konkrēto mazumtirdzniecības pakalpojumu un attiecīgi vairumtirdzniecības pakalpojumu tirgu regulējums tiek atcelts (*green field approach*) vai
- apskatāmajā laika periodā netiek mainīts pastāvošais regulējums

Barjeras ienākšanai tirgū

Paredzēt izsmeļošu uzskaitījumu iespējamām barjerām ienākšanai tirgū nav iespējams. Galvenokārt šīs barjeras veido tirgus strukturālās īpatnības (strukturālās barjeras) vai normatīvās un regulējošās vides ierobežojumi (normatīvās barjeras). Ja definētajam tirgum jebkura no šīm barjerām tiek atzīta par augstu un pastāvīgi esošu, tad tiek uzskatīts, ka pastāv barjera ienākšanai šajā tirgū.

Barjeras ienākšanai tirgū tiek analizētas arī attiecībā pret tiem pakalpojumu sniedzējiem, kas darbojas elektronisko sakaru tirgū, bet nesniedz pakalpojumus konkrētajā tirgū. Citi komersanti analīzē parasti netiek ietverti, jo var pieņemt, ka pat tie, kuriem varētu būt interese darboties elektronisko sakaru tirgū, to nespēj sakarā ar nozarē pastāvošajām barjerām ienākšanai tirgū.

Patstāvīgas augstas strukturālās barjeras novērojamas galvenokārt tad, ja dažādu iemeslu dēļ pastāv asimetriski nosacījumi esošajiem tirgus dalībniekiem un tiem, kas vēlas ienākt tirgū, un ja šie apstākļi apskatāmajā laika periodā nav novēršami.

Strukturālo barjeru galvenie cēloņi ir šādi:

- ja tirgū ir pakalpojumu sniedzējs, kas ir sasniedzis tādu mēroga (*scope and scale*) ekonomiku, kas ļauj nodrošināt efektīvāku pakalpojumu sniegšanu;
- ja ieiešanai tirgū nepieciešamas ievērojamas investīcijas, kas nav atgūstamas pietiekami īsā laikā, bet priekšlaicīga aiziešana no tirgus rada zaudējumus (*neatgūstamās izmaksas (sunk costs)*);
- ja vienu vai vairākas pakalpojuma komponentes jeb tīkla resursus, kas nepieciešami jaunienācēja pakalpojumu sniegšanai, vai nu pakalpojuma uzsākšanas brīdī vai ilgstoši pirms tam izmanto tajā pašā tirgū strādājošs pakalpojumu sniedzējs, kas nodrošina jaunienācēja darbību (atkarība no pakalpojumu sniedzēja). Šī situācija veidojas tādēļ, ka tīkla infrastruktūras dublēšana nav ekonomiski izdevīga, vai arī pakalpojuma sniedzējs vispār nesniedz šos pakalpojumus vai dara to nelabvēlīgos apstākļos.

Komisija izvērtē iepriekš aprakstīto barjeru nozīmību konkrētajos tirgos visos gadījumos, kad tās pastāv. Citu strukturālo šķēršļu detalizētu novērtējumu Komisija veic tikai tad, ja šie šķēršļi tiek identificēti kā ilgstoši pastāvoši.

Ilgstoši pastāvošas tiesiskas barjeras ir uzskatāmas par būtiskām tajos gadījumos, kad normatīvo aktu dēļ vai regulējošo institūciju normatīvo aktu piemērošanas prakses dēļ pastāv ilgstoši asimetriski nosacījumi tiem elektronisko sakaru komersantiem, kas darbojas tirgū, un tiem, kas šajā tirgū vēlas ienākt, un ja analizējamajā laika periodā šī asimetrija netiks novērsta.

Komisija vērtē normatīvo barjeru esamību konkrētajos tirgos visos gadījumos, kad šīs barjeras ilgstoši pastāv. Tās normatīvās barjeras, ko Komisija neidentificē kā ilgstoši pastāvošas, Komisija analīzē neņem vērā, bet var tikt novērtēta to ierobežojošā ietekme.

Komisija, pieņemot lēmumu par barjerām ienākšanai tirgū, uzskaita arī tos apstākļus un ierobežojumus, kuri analīzes rezultātā netiek atzīti par struktūriem vai normatīviem šķēršļiem, ja tie iespaido pieņemamo lēmumu, un kuru esamību Komisija atzīst par būtisku.

Efektīvas konkurences novērtējums

Lai novērtētu efektīvas konkurences esamību konkrētajā tirgū, Komisija, izmantojot tirgu raksturojošos parametrus, papildus nem vērā šādus aspektus:

- konkrētā tirgus dalībnieku skaitu un potenciālo jauno komersantu skaitu, kas uzsākuši darbību elektronisko sakaru tirgū, bet nestrādā konkrētajā tirgū;
- konkrētā tirgus dalībnieku tirgus daļas, šo dalībnieku savstarpējo saistību un iepriekšējo darbību, kā arī tuvākajā laikā prognozējamo darbību un izmaiņas; konkrētajā tirgū sniegtā pakalpojuma tehniskos un tehnoloģiskos parametrus.

Komisija var novērtēt arī citus aspektus, ja Komisija atzīst, ka tie var būtiski iespaidot pieņemamo lēmumu. Šādi aspekti var būt konkrētajā tirgū sniegtā pakalpojumu cenu elastība, pakalpojumu cenu struktūra, u.c.

Uzskatāms, ka tirgū pastāv efektīva konkurence, ja nepiemērojot ESL deleģētos Komisijas noteiktos regulēšanas pasākumus (speciālas prasības elektronisko sakaru komersantiem ar būtisku ietekmi tirgū), tirgus analizējamā laika periodā spēj sasniegt paredzētos mērķus pašregulēšanās rezultātā.

3.4.2. Komersantu ar būtisku ietekmi noteikšanas kritēriji

Tirgus daļa

Tirgus daļas (*Market Share*) novērtējumam Komisija izmanto:

- kopējo pakalpojuma pārdošanas apgrozījumu konkrētajā tirgū;
- citu pakalpojuma apjomu raksturojošu informāciju, t.sk. noslodzi (*traffic*), kapacitāti, pieslēguma punktu skaitu, abonentu skaitu utml.

Pakalpojuma pārdošanas apgrozījums tirgus daļas novērtējumam visefektīvāk izmantojams tādēļ, ka atbilstošie pakalpojumi tirgū atšķiras, galvenokārt pateicoties atšķirīgai pakalpojumu cenu struktūrai (piemēram, pakalpojumu tarifu atšķirības dienas un nakts stundās, dažādas tarifu paketes, tarifu atlaides, u.c.).

Mazumtirdzniecības pakalpojumu pārdošanas kopējo apgrozījumu veido ieņēmumi no abonentu un lietotāju apmaksātajiem rēķiniem un pakalpojumu tālākas pārdošanas ieņēmumi.

Vairumtirdzniecības pakalpojumu pārdošanas kopējo apgrozījumu veido ieņēmumi no citiem pakalpojumu sniedzējiem pārdotajiem pakalpojumiem, bet Komisija īpašos gadījumos var ietvert analīzē arī ieņēmumus no:

1. darbības, ko neveido tikai tīkla pakalpojumu sniegšana;
2. noteiktā veidā definētiem iekšējiem pakalpojumiem (*self-service*);
3. cita veida komercdarbības.

Būtiskas ietekmes tirgū statuss parasti nav nosakāms komersantiem ar mazāku tirgus daļu kā 25%, bet ir pamats šo statusu attiecināt uz komersantiem, kuru tirgus daļa pārsniedz 40%. Būtiska pazīme, ka komersantam ir nosakāma būtiska ietekme tirgū, ja tā daļa analizējamā tirgū sasniedz 50% vai vairāk. Komersanta tirgus daļas lielums analizējamā tirgū nav vienīgais faktors, ko Komisija ievēro komersanta būtiskas ietekmes tirgū statusa noteikšanai.

Komisijas vērtējumā tiek ietvertas arī komersantu tirgus daļas izmaiņas laikā (dinamika), bet komersanta tirgus daļas samazināšanās analizējamā laika periodā nav pietiekams nosacījums, lai citu konkurenci ierobežojošo faktoru dēļ tam netiku atzīts būtiskas ietekmes tirgū statuss.

Komersanta lielums (īpatsvars tirgū)

Komisija komersantu īpatsvara (*Significant Size of the Undertaking*) noteikšanai tirgū izmanto komersantu aktīvu, naudas plūsmas un ieņēmumu un peļņas rādītāju vērtējumu, kas iegūti, analizējot komersantu gada pārskatus un komersantu sniegto informāciju analizējamā laika periodā.

Kontrole pār būtisku infrastruktūru

Ar būtisku infrastruktūru tiek saprasts elektronisko sakaru tīkls, elektronisko sakaru tīkla daļas jeb tīkla komponentes, ko nav iespējams salīdzinoši ātri dublēt un kas nodrošina pakalpojumu sniegšanu vērtējamajā konkrētajā tirgū. Komersanta kontrole pār būtisku infrastruktūru (*Control of Infrastructure not Easily Duplicated*) izpaužas kā īpašumtiesības uz to, valdījums vai tieša vai netieša ietekme uz visu infrastruktūru jeb tās daļu vai daļām.

Komisija izvērtē, vai komersanta kontrolēto būtisko infrastruktūru nav iespējams dublēt veiksmīgai pakalpojumu sniegšanai pietekoši ātri tehnisku iemeslu un/vai tirgū pastāvošu normatīvo vai strukturālo šķēršļu dēļ, kas dod iespēju izmantot kontrolēto infrastruktūru citu tirgus dalībnieku komercdarbības kavēšanai vai ierobežošanai. Kontrole pār būtisku infrastruktūru var stipri ietekmēt gan vairumtirdzniecības, gan mazumtirdzniecības pakalpojumu sniegšanu.

Tehnoloģiska rakstura priekšrocības vai pārākums

Komersanta tehnoloģiska rakstura priekšrocības vai pārākums (*Technological Advantage or Superiority*) izpaužas kā spēja sniegt pakalpojumus efektīvāk vai lietotāja spēja saņemt jaunus papildus pakalpojumus vienkāršākā veidā un par zemāku cenu. Tehnoloģiska pārākuma vērtējumā Komisija var ietvert izmaksas zinātniskajiem pētījumiem vai jaunu produktu attīstībai attiecībā pret komersanta ieņēmumiem jeb aktīviem, ja šīs izmaksas ir zināmas.

Nepietiekama kompensējoša pirkspēja vai tās trūkums

Nepietiekama kompensējoša (jeb atsveroša) pirkspēja vai tās trūkums (*Lack or Low Level of Countervailing Buying Power*) tirgū izpaužas kā lielo lietotāju jeb abonentu spēja pirkst pakalpojumu tādos apjomos no dominējošiem tirgus dalībniekiem, ka tie var ietekmēt pakalpojumu pārdošanas cenu. Šis faktors ir būtiskāks mazumtirdzniecības pakalpojumu tirgu atsevišķos segmentos, un tā vērtēšanā Komisija var analizēt lielāko lietotāju relatīvo skaitu, galalietotāju izmaksas pārejai

pie cita komersanta, lietotājiem pieejamo informāciju par dažādu komersantu sniegtajiem pakalpojumiem, to tarifiem, lietotāju iespējām tos salīdzināt.

Privileģēta pieeja kapitālu tirgiem un finanšu resursiem

Pakalpojumu sniegšanas infrastruktūras izveidei elektronisko sakaru nozarē ir nepieciešamas būtiskas investīcijas, tāpēc komersantiem piekļuve finanšu resursiem ir nozīmīga, bet šo investīciju atmaksāšanās laiks salīdzinājumā ar tirgus analīzē vērtējamo laika periodu parasti ir nepietiekošs.

Komisija, izvērtējot komersantu iespējas piekļūt kapitālu tirgiem un finanšu resursiem (*Easy or Priveleged Access to Capital Markets and Financial Resources*), var ņemt vērā tos pašus kritērijus, ko finanšu institūcijas, kas izsniedz komersantiem kapitāla aizdevumus – to tirgus daļu, pamatlīdzekļu vērtību, finanšu un peļņas rādītājus, īpašnieku struktūru, korporatīvo stratēģiju, reputāciju, menedžmenta efektivitāti, u.c.

Pakalpojumu sasaistīšana (pakalpojumu dažādošana)

Pakalpojumu sasaistīšana (*Bundling of Services, Service Diversification*) pamatā notiek gadījumos, ja:

- pakalpojumu, kas tiek sniepts konkrētajā tirgū, ekskluzīvi iespējams lietot tikai vienā paketē ar citu pakalpojumu, kas var attiekties uz citu konkrēto tirgu;
- pakalpojumu, kas tiek sniepts konkrētajā tirgū, iespējams lietot vienotā paketē ar labākiem nosacījumiem, nekā dotajam pakalpojumam, kopā ar citu pakalpojumu, kas var attiekties uz citu konkrēto tirgu.

Pakalpojumu sasaistīšana jo īpaši rada konkurences problēmas gadījumos, ja kāds no pakalpojumiem ir inovatīvs pakalpojums tirgū, kurā konkurē divi komersanti un šis tirgus attīstās efektīvas konkurences virzienā, bet pakalpojumu sniedzēji ir atkarīgi no cita pakalpojuma, vienu no kuriem spēj nodrošināt tikai komersants ar būtisku ietekmi vai šis komersants pakalpojumu spēj nodrošināt ar labākiem nosacījumiem. Pakalpojumu sasaistīšanas novērtēšanai Komisija var izmantot datus par komersantu ieņēmumiem no dažādiem pakalpojumiem un to cenām, kā arī liela mēroga ekonomiku un liela apjoma ekonomiku raksturojošos rādītājus.

Mēroga ekonomika

Mēroga ekonomikas (*Economy of Scale*) pazīmes tirgū novēro, ja pakalpojuma vienības izmaksu pieaugums samazinās, pieaugot pakalpojumu apjomam, un otrādi (piemēram, elektronisko sakaru tīkla infrastruktūra, kuras izveidošanai raksturīgas lielas fiksētās izmaksas, tiek efektīvāk un optimālāk izmantota, ja sniegtu pakalpojumu apjoms ir lielāks).

Mēroga ekonomiku raksturo komersanta tirgus daļa, tā īpatsvars tirgū, pakalpojumu dažādošanas iespējas un izmaksu attiecības (piemēram, fiksēto izmaksu attiecība pret kopējām izmaksām).

Apjoma ekonomika

Apjoma ekonomikas (*Economy of Scope*) pazīmes tirgū novēro, ja dažādu pakalpojumu nodrošināšana vienā procesā ir lētāka nekā katru šī pakalpojuma individuāla nodrošināšana (piemēram, dažādu elektronisko sakaru pakalpojumu sniegšana izmantojot vienu infrastruktūru).

Apjoma ekonomiku raksturo komersanta tirgus daļa, tā īpatsvars tirgū un pakalpojumu dažādošanas iespējas.

Komersantu vai komersantu grupas vertikāla integrācija

Komersantu vai komersantu grupas vertikālas integrācijas (*Vertically Integrated Undertaking, Group of Undertakings*) tirgū pazīmes novēro, ja tie paši komersanti nodrošina pakalpojumu sniegšanu vērtību kēdes dažādos (gan augšējos, gan zemākajos) posmos.

Komersantu vertikālu integrāciju raksturo informācija par īpašumu un kontroles attiecībām tirgū.

Attīstīts sadales un pārdošanas tīkls

Attīstīts sadales un pārdošanas tīkls (*Advanced Distribution and Sales Network*) ir svarīgs priekšnoteikums pakalpojumu, it īpaši mazumtirdzniecības pakalpojumu, sniegšanai, un tas dod iespēju tos pārdot efektīvāk (ar zemākām izmaksām) un vairāk ietekmēt galalietotāju izvēli.

Attīstītu sadales un pārdošanas tīklu raksturo:

1. pakalpojuma sniedzēja izmantoto galalietotāju apkalpošanas punktu veidi un skaits;
2. tālākas pakalpojumu pārdošanas līgumu skaits un šo līgumu nosacījumi ar citiem komersantiem;
3. komersanta pakalpojumu pārdošanu veicinošo līgumu skaits ar komersantiem, kas strādā citos konkrētajos tirgos, tirgos, kas nav definēti kā konkrētie tirgi, un citās nozarēs (ārpus elektronisko sakaru tirgiem).

Potenciālas konkurences trūkums, šķēršļi ienākšanai tirgū vai ekspansijai

Potenciālas konkurences trūkumu, šķēršļus ienākšanai tirgū vai ekspansijai (*Lack of Potential Competition, Barriers to Market Entry or Expansion*), kā aprakstīts iepriekšējā nodaļā, nosaka, analizējot strukturālos un normatīvos šķēršļus konkurencei, kā arī komersantu darbību tirgū, kas izpaužas kā komersantu stratēģiskā stāvokļa tirgū izmantošana (stratēģiskie šķēršļi).

Stratēģiskie šķēršļi (*Strategic Barriers*) ir pasākumi, ko komersanti, kas jau darbojas konkrētajā tirgū, izmanto potenciālo konkurentu ienākšanas tirgū kavēšanai. Stratēģiskie šķēršļi ir saistīti gan ar komersantu cenu politiku, piemēram, diskriminējošu cenu piemērošanu (*Price Discrimination*), nepietiekamu cenu starpību (*Price Squeeze*), šķērssubsīdijām (*Cross-financing*), gan nesaistīti ar cenām, piemēram, reklāmu karš (*Advertisement War*), investīcijas pētniecībā un attīstībā (*Investment in Research and Development*), u.c.

3.4.3. Kopēja dominējošā stāvokļa novērtēšana saistītajos tirgos

Novērtējot komersantu kopēju dominējošo stāvokli (*Assesment of Joint Dominance*) tirgos, Komisija novērtē divu vai vairāku ekonomiski un juridiski neatkarīgu elektronisko sakaru komersantu darbību un izturēšanos vienā un tajā pašā konkrētajā tirgū vienā un tajā pašā laikā periodā.

Divu vai vairāku komersantu kopēju dominējošo stāvokli tirgū novēro, ja:

- starp vairākiem elektronisko sakaru komersantiem konkrētajā tirgū nepastāv efektīva konkurence;
- vieni un tie paši divi vai vairāki komersanti konkrētajā tirgū kopēji atrodas dominējošā stāvoklī attiecībā pret citiem komersantiem.

Nosakot divu vai vairāku komersantu kopēju dominējošo stāvokli tirgū, Komisija var noteikt komersantu koordinētu rīcību konkrētajā tirgū pat tad, ja šie komersanti nav strukturāli jeb citādi tieši saistīti.

Komisija veic kopīgas dominances izvērtēšanu diviem vai vairākiem elektronisko sakaru komersantiem, ja tā papildus veiktajam novērtējumam konstatē zemāk minēto pazīmju esamību analizējamā tirgū:

- tirgus nemainību (*Mature Market*);
- pieprasījuma stagnāciju jeb tā nepietiekami ātru pieaugumu (*Stagnant or Moderate Growth of the Demand Side*);
- nepietiekamu pieprasījuma elastīgumu (*Low Elasticity of Demand*);
- produktu homogenitāti (*Homogeneous Products*);
- līdzīgas izmaksu struktūras (*Similar Cost Structures*);
- līdzīgas tirgus daļas (*Similar Market Shares*);
- tehnoloģiskas inovācijas trūkumu jeb nemainīgas tehnoloģijas (*Lack of Technological Innovation or Mature Technology*);
- rezerves kapacitātes trūkumu (*Absence of Excess Capacity*);
- būtiskus šķēršļus ienākšanai tirgū (*Significant Market Entrance Barriers*);
- nepietiekamu kompensējošo pirkspēju (*Lack of Countervailing Buyer Power*);
- potenciālas konkurences trūkumu (*Lack of Potential Competition*);
- neformālu vai cita veidu saistību starp komersantiem (*Various Kinds of Informal or Other Links Between the Undertakings*);
- dažāda veida represiju vai pretpasākumu piemērošanu (*Retaliatory Mechanisms*);
- nepietiekamu jeb nelielu apjoma cenu konkurenci (*Lack or Reduced Scope of Price Competition*).

3.5. Informācijas vākšana

3.5.1. Izmantotā informācija

Komisija tirgus definēšanai un tirgus analīzei izmanto šādu informāciju:

- datus, kas tieši iegūti no tirgus dalībniekiem, tiem iesniedzot informāciju uz speciālu Komisijas izstrādātu anketu jautājumiem (anketu dati, iepriekš minētie Noteikumu 1. un 2.pielikumi);
- datus, kas netieši iegūti no lietotājiem un komersantiem tirgus analīzes rezultātā (tirgus analīzes dati);
- publiski pieejamus datus, piemēram, statistisko informāciju (publiskie dati);
- datus, kas ir Komisijas rīcībā par tirgus dalībnieku (komersantu) iepriekšējo rīcību Komisijas darbības laikā (dati par tirgus dalībnieku rīcību).

3.5.2. Noteikumu par tirgus analīzei nepieciešamās informācijas apjomu un iesniegšanas kārtību, 1. pielikums

Komisija 2005.gada 7.septembrī nosūtīja Noteikumu 1.pielikumu visiem reģistrētajiem (361) komersantiem, atgādinot viņiem par pienākumu sniegt informāciju tirgus analīzei. Noteikumos paredzētajā termiņā 159 komersanti sniedza atbildi. Komisija ar 2005.gada 6.oktobra vēstuli atkārtoti līdz 2005.gada 21.oktobrim pieprasīja tirgus analīzei nepieciešamo informāciju (1.pielikums). Ar 2005.gada 21.oktobra vēstuli Komisija arī vērsa tirgus dalībnieku uzmanību, ka saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 158.³ pantu par valsts regulējamo

sabiedrisko pakalpojumu sniedzēja rīcībā esošās informācijas nesniegšanu Komisijai pēc tās pieprasījuma noteiktā termiņā iestājas administratīvā atbildība normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā. Līdz 2005.gada 25.oktobrim 293 komersanti (jeb 81,2 % no kopējā komersantu skaita) iesniedza Komisijai pieprasīto informāciju. Pēc šī noteiktā termiņa Komisija uzsāka to komersantu pārbaudes, kas vēl nebija iesnieguši pieprasīto informāciju. Sakarā ar iespējamo pārkāpumu procedūru ierosināšanu Komisija saņēma tai nepieciešamo informāciju no vēl 32 komersantiem. Komisijas rīcībā bija dati no pavisam 330 komersantiem (91,41%). Pamatojoties uz šiem datiem Komisija noteica tos komersantus, kuriem nosūtams Noteikumu 2. pielikums.

Saskaņā ar komersantu sniegto informāciju atbilstoši Komisijas iedalījumam pavisam tie snieguši:

2.tabula: Piedāvātie pakalpojumi

Pakalpojums	komersantu skaits
Balss telefonija mobilajā elektronisko sakaru tīklā	4
Balss telefonija fiksētajā elektronisko sakaru tīklā	39
Nomātas līnijas	25
Atsaistītas piekļuves	1
Internet	189
Viesabonēšana	2
Izplatīšana	38
Platjoslas piekļuves	6
Piekļuves un izsaukumu veikšanas	2
Starpsavienojums mobilajā elektronisko sakaru tīklā	3
Starpsavienojums fiksētajā elektronisko sakaru tīklā	21
nesniedz vai vēl nesniedz pakalpojumus	75

3.5.3. Noteikumu par tirgus analīzei nepieciešamās informācijas apjomu un iesniegšanas kārtību 2. pielikums

Saskaņā ar Noteikumu 5.punktu Komisija, izvērtējot informāciju, kuru komersanti ir iesnieguši, nosaka komersantus, kuri līdz 2005.gada 17.novembrim sniedz Komisijai tiem nosūtītās 2.pielikuma veidlapas (saskaņā ar tiem sniegtajiem pakalpojumiem):

- balss telefonija mobilajā elektronisko sakaru tīklā:
4. komersanti.

3.tabula : Komersanti, kuriem jāsniedz dati par balss telefoniju mobilajā elektronisko sakaru tīklā

	Komersants	Tirgus daļa
SIA	Latvijas Mobilais Telefons	[REDACTED]
SIA	Tele2	[REDACTED]
SIA	ZETCOM	[REDACTED]
AS	Telekom Baltija	[REDACTED]

- balss telefonija fiksētajā elektronisko sakaru tīklā:
4. komersanti.

4.tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par balss telefoniju fiksētajā elektronisko sakaru tīklā

	Komersants	Tirgus daļa
SIA	Lattelekom	[REDACTED]
SIA	IT Group	[REDACTED]
SIA	TELEKOMUNIKĀCIJU GRUPA	[REDACTED]
SIA	TELE2 TELECOM	[REDACTED]

- nomātas līnijas:
8. komersanti.

5.tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par nomātām līnijām

	Komersants	Tirgus daļa
SIA	Lattelekom	[REDACTED]
BO VAS	Latvijas Valsts radio un televīzijas centrs	[REDACTED]
AS	Latvenergo	[REDACTED]
SIA	OPTRON	[REDACTED]
VAS	Latvijas dzelzceļš	[REDACTED]
SIA	TELIA LATVIA	[REDACTED]
SIA	Radio Telecommunication Network	[REDACTED]
SIA	MICROLINK LATVIA	[REDACTED]

- atsaistītas piekļuves:
1 komersants.

6.tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par atsaistītām piekļuvēm

	Komersants	Tirgus daļa
SIA	AERONAVIGĀCIJAS SERVISS	[REDACTED]

- internets:
76 komersanti, no tiem desmit vislielākie:

7.tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par interneta piekļuvēm:

	Komersants	Tirgus daļa
SIA	Lattelekom	[REDACTED]
SIA	TELECENTRS	[REDACTED]
SIA	LATNET Serviss	[REDACTED]
SIA	MICROLINK LATVIA	[REDACTED]
SIA	TELIA LATVIJA	[REDACTED]
SIA	IZZI Dati	[REDACTED]
AS	BALTICOM	[REDACTED]
SIA	Interneta Pasaule	[REDACTED]
VBZU BO	LATVIJAS UNIVERSITĀTES MATEMĀTIKAS UN INFORMĀTIKAS INSTITŪTS	[REDACTED]
SIA	VERSIIA	[REDACTED]

- viesabonēšana:
2 komersanti.

8.tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par viesabonēšanas pakalpojumiem

	Komersants	Tirgus daļa
SIA	Latvijas Mobilais Telefons	[REDACTED]
SIA	Tele2	[REDACTED]

- izplatīšanas:
16 komersanti.

9.tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par izplatīšanas pakalpojumiem

	Komersants	Tirgus daļa
SIA	BALTKOM TV SIA	[REDACTED]
SIA	IZZI Com	[REDACTED]
SIA	DAUTKOM TV	[REDACTED]
SIA	TELEVIDEO TĪKLS	[REDACTED]
SIA	Livas	[REDACTED]
SIA	OSTKOM	[REDACTED]
SIA	Livas KTV	[REDACTED]
SIA	FAO	[REDACTED]
SIA	Elektrons & K	[REDACTED]
SIA	ELEKTRONS S	[REDACTED]
SIA	RĪGAS RADIOTRANSLĀCIJA	[REDACTED]
SIA	RADOŠĀ APVIENĪBA "MODĒMS"	[REDACTED]
SIA	ARDI	[REDACTED]
SIA	L.A.T.	[REDACTED]
SIA	NOVA	[REDACTED]
SIA	Elektrons	[REDACTED]

- platjoslas piekļubes:
4 komersanti.

10.tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par platjoslas piekļuvēm

	Komersants	Tirdzniecības veids
SIA	Lattelekom	[REDACTED]
SIA	Baltcom IP	[REDACTED]
SIA	IZZI Dati	[REDACTED]
SIA	TALK POINT	[REDACTED]

- piekļuves un izsaukumu veikšanas:
2 komersanti.

11.tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par piekļuvēm un izsaukumu veikšanu

	Komersants	Tirdzniecības veids
SIA	Latvijas Mobilais Telefons	[REDACTED]
SIA	Tele2	[REDACTED]

- starpsavienojums mobilajā elektronisko sakaru tīklā:
3 komersanti.

12.tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par starpsavienojumu pakalpojumiem mobilajā elektronisko sakaru tīklā

	Komersants	Tirdzniecības veids
SIA	Tele2	[REDACTED]
SIA	Latvijas Mobilais Telefons	[REDACTED]
AS	Telekom Baltija	[REDACTED]

- starpsavienojums fiksētajā elektronisko sakaru tīklā:
4 komersanti.

13.tabula: Komersanti, kuriem jāsniedz dati par starpsavienojumu pakalpojumiem fiksētajā elektronisko sakaru tīklā

	Komersants	Tirdzniecības veids
SIA	Lattelekom	[REDACTED]
SIA	LATTELENET	[REDACTED]
SIA	TELEKOMUNIKĀCIJU GRUPA	[REDACTED]
VAS	Latvijas dzelzceļš	[REDACTED]

Līdz 2005.gada 31.decembrim Komisija saņēma informāciju no 96 komersantiem. Blakus kvantitatīviem datiem Komisija arī saņēma atbildes uz kvalitatīviem jautājumiem, piemēram uz jautājuma, „vai pastāv kādas barjeras (administratīvas vai ekonomiskas) ienākšanai elektronisko sakaru pakalpojumu tirgos?” Šīs atbildes var palīdzēt Komisijai analizēt kvalitatīvus kritērijus tirgus analīzei un pilnīgāk izprast situāciju tirgū atbilstoši komersantu sniegtajai informācijai.

3.6. Prioritāri analizējamie tirgi

3.6.1. Rekomendācijā minētie tirgi

Definējot konkrētos tirgus, atbilstoši ET praksei, ir jāidentificē tirgus funkcionālais līmenis:

- tirgi, kuros produkti (pakalpojumi) tiek piedāvāti vairumtirdzniecībā (vairumtirdzniecības produktu (pakalpojumu) tirgi);
- tirgi, kuros produkti (pakalpojumi) tiek piedāvāti mazumtirdzniecībā (mazumtirdzniecības produktu (pakalpojumu) tirgi).

Mazumtirdzniecības līmenī:

- piekļuves nodrošināšana publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā fiziskām personām;
- piekļuves nodrošināšana publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā juridiskām personām;
- fiziskām personām publiski pieejami vietējie vai iekšzemes telefonsakaru pakalpojumi, kas nodrošināti fiksētā vietā;
- fiziskām personām publiski pieejami starptautiskie telefonsakaru pakalpojumi, kas nodrošināti fiksētā vietā;
- juridiskām personām publiski pieejami vietējie vai iekšzemes telefonsakaru pakalpojumi, kas nodrošināti fiksētā vietā;
- juridiskām personām publiski pieejami starptautiskie telefonsakaru pakalpojumi, kas nodrošināti fiksētā vietā;
- nomāto līniju minimālā kopa.

Vairumtirdzniecības līmenī:

- savienojumu uzsākšana publiskajā fiksētajā telefonu tīklā;
- savienojumu pabeigšana fiksētā vietā individuālajā publiskajā telefonu tīklā;
- tranzīta pakalpojumi publiskajā fiksētajā telefonu tīklā;
- atsaistīta piekļuve (iekļaujot daļēju piekļuvi) metāliskajām abonentlīnijām un to segmentiem, lai nodrošinātu platjoslas datu pārraides un balss pārraides pakalpojumus;
- platjoslas piekļuve;
- nomāto līniju pabeidzošo segmentu tirdzniecība;
- nomāto līniju maģistrālo segmentu tirdzniecība;
- piekļuve un savienojumu uzsākšana publiskajos mobilajos telefonu tīklos;
- balss savienojumu pabeigšana individuālos mobilajos tīklos;
- nacionālais tirgus starptautiskajai viesabonēšanai publiskajos mobilajos tīklos;
- apraides signālu pārraides pakalpojumi apraides saturu nogādāšanai galalietotājiem.

3.6.2. Konsultāciju dokuments

2005.gada 10.novembrī Komisija ievietoja Komisijas tīmekļa vietnē konsultāciju dokumentu par prioritāri analizējamiem elektronisko sakaru pakalpojumiem (turpmāk tekstā – dokuments). Dokuments ir sagatavots un tirgus dalībnieku viedokļi tiek apzināti atbilstoši ar Komisijas padomes 2005.gada 30.marta lēmumu Nr.73 apstiprinātajiem noteikumiem “Noteikumi par konsultāciju kārtību ar tirgus dalībniekiem” (ar grozījumiem, kas veikti ar Komisijas padomes 2005.gada 11.maija lēmumu Nr.105).

No Kopienu regulējuma un nacionālā regulējuma izriet, ka iespējams veikt visu pakalpojumu analīzi vienlaikus, vai arī noteikt prioritāti atsevišķu pakalpojumu analīzei, vēlāk izmantojot šo pakalpojumu analīzes secinājumus citu pakalpojumu analīzē.

Komisija secina, ka ņemot vērā ESL deleģētās tiesības, ir pietiekams pamats noteikt prioritāri analizējamos elektronisko sakaru pakalpojumu tirgus.

Citu valstu pieredze liecina, ka pakalpojumu analīzi lietderīgi veikt pakalpojumu kopās, tās nosakot atbilstoši situācijai tirgū attiecīgajā valstī.

Dokumentā Komisija secina:

- Ņemot vērā Rekomendācijā noteiktos analizējamos pakalpojumus, Komisija uzskata, ka prioritāri analizējami ir tie elektronisko sakaru pakalpojumi, kuru regulēšana var atstāt vislielāko iespaidu uz konkurenci mazumtirdzniecības funkcionālajā līmenī, t.i. galalietotājiem sniegto pakalpojumu tirgū.
- Vadlīniju 81.punkts paredz, ka, ja komersants ir atzīts par komersantu ar būtisku ietekmi tirgū un tam piemērotas situācijai atbilstošas saistības (speciālas prasības) saistītās vērtību ķēdes vairumtirdzniecības augšējā posmā vai piekļuves tirgū, VPI rīcībā vajadzētu būt pasākumiem tirgus varas izmantošanas ierobežošanai saistītā tirgū vērtību ķēdes zemākajā posmā.
- Sekojoši var secināt, ka kopumā vairumtirdzniecības funkcionālā līmeņa regulēšana var būt pietiekama efektīvas konkurences nodrošināšanai galalietotājiem sniegto pakalpojumu tirgū. Tādējādi, par prioritāri analizējamiem būtu uzskatāmi tie pakalpojumi, kuru iespējamā regulēšana varētu salīdzinoši īsā laika posmā nodrošināt konkurences nostiprināšanos attiecīgā pakalpojuma tirgū – ar piekļuvi un starpsavienojumu saistītu pakalpojumu vairumtirdzniecība.
- Komisija ir apkopojuusi komersantus saskaņā ar Noteikumiem sagatavoto informāciju par to darbību 2004. gadā (1. pielikumā) un secina, ka vairāki no Rekomendācijā minētajiem pakalpojumiem tiek sniegti tirgos ar īpaši augstu koncentrāciju. Kā indikatīvu rādītāju tirgus koncentrācijas līmeņa noteikšanai Komisija izmanto Hirfendāla-Hiršmana indeksu (turpmāk – HHI) (skatīt – 14.tabulu).

14.tabula: Tirgu, kuros tiek sniegti Rekomendācijā minētie vairumtirdzniecības pakalpojumi, koncentrācija

Pakalpojums Rekomendācijā	Pakalpojums Noteikumu 1.pielikumā	HHI
savienojumu uzsākšana publiskajā fiksētajā telefonu tīklā	Starpsavienojums – fiksētais elektronisko sakaru tīkls	8774
tranzīta pakalpojumi publiskajā fiksētajā telefonu tīklā	-	10000
savienojumu pabeigšana fiksētā vietā individuālajā publiskajā telefonu tīklā	Piekļuves un izsaukumu veikšanas pakalpojumu sniegšana publiskajā mobilā telefona tīklā	9768
balss savienojumu pabeigšana individuālajos mobilajos tīklkos	-	10000
platjoslas piekļuves vairumtirdzniecība	Platjoslas piekļuves vairumtirdzniecībā sniegšana	6091

- Īpaši jāņem vērā fakts, ka visu tabulā uzskaitīto Rekomendācijā minēto pakalpojumu sniegšana var būtiski ietekmēt konkurences nostiprināšanos un attīstību galalietotājiem paredzēto pakalpojumu tirgū, jo lielā mērā tie ir mazumtirdzniecības pakalpojumu vairumtirdzniecības produkti.
- Komisija, ņemot vērā tirgu, kurā tiek sniegti Rekomendācijā minētie pakalpojumi, kā arī nepieciešamību veikt tirgus analīzi tieši pakalpojumu vairumtirdzniecības funkcionālajā līmenī, ierosināja šādu prioritāri analizējamo pakalpojumu analīzes secību:
 1. savienojumu pabeigšana fiksētā vietā individuālajā publiskajā telefonu tīklā;
 2. savienojumu uzsākšana publiskajā fiksētajā telefonu tīklā;
 3. tranzīta pakalpojumi publiskajā fiksētajā telefonu tīklā;
 4. balss savienojumu pabeigšana individuālajos mobilajos tīklos;
 5. platjoslas piekļuves vairumtirdzniecība;
 6. piekļuve un savienojumu uzsākšana publiskajos mobilajos telefonu tīklos.

3.6.4. Konsultējamie jautājumi

Komisija Dokumentā deva komersantiem iespēju, komentēt Komisijas secinājumus un atbildēt uz sekojošiem jautājumiem:

- Vai Jūs piekrītat, ka tirgus analīze pirmkārt būtu veicama vairumtirdzniecības funkcionālajā līmenī? Ja nē, tad kāpēc?
- Vai Jūs piekrītat elektronisko sakaru pakalpojumu prioritārai analīzei Dokumenta piedāvātajā secībā? Ja nē, lūdzam argumentēt kāpēc un norādīt iespējamo pakalpojumu analīzes secību.

3.6.3. Konsultāciju rezultāti

Komisija saņēma atbildes no diviem komersantiem:

- SIA „Latvijas Mobilais Telefons”
- SIA „Lattelekom”

SIA „Latvijas Mobilais Telefons” komentāri:

- Pēc SIA „Latvijas Mobilais Telefons” viedokļa „*tikai pēc tirgus definēšanas ir iespējams uzsākt diskusiju un konsultācijas par prioritāri analizējamiem tirgiem.*”
- SIA „Latvijas Mobilais Telefons” uzskata, „*ka piekļuves un savienojumu uzsākšanas publiskajos mobilajos telefonu tīklos tirgu analīzes nav veicamas prioritāra kārtībā, jo salīdzinot ar citiem tirgiem, šis tirgus ir vērtējams kā atvērts un ar augstu konkurences līmeni.*”

SIA „Lattelekom” komentāri:

- SIA „Lattelekom” piekrīt, ka tirgus analīze pirmkārt būtu veicama vairumtirdzniecības funkcionālajā līmenī.
- SIA „Lattelekom” nepiekrit elektronisko sakaru pakalpojumu prioritārai analīzei Dokumenta piedāvātajā secībā, „*jo tā neatbilst Elektronisko sakaru likuma mērķim nodrošināt no tehnoloģijas neatkarīgu regulēšanu un ES direktīvā 2002/21/EC noteiktajam tehnoloģiskās neutralitātes un nediskriminācijas principam. Saskaņā ar šo principu viena veida pakalpojuma analīze dažādu tehnoloģiju tīklos jāveic vienlaicīgi vai secīgi. Piemēram,*

*vienlaicīgi vai secīgi ir veicama šādu divu pakalpojumu tirgu analīze:
savienojumu pabeigšana fiksētā vietā individuālos publiskajos telefonu tīklos
un balss savienojumu pabeigšana individuālos mobilajos tīklos.”*

- SIA „Lattelekom” vēlas veikt analīzi sekojošā secībā:
 1. savienojumu pabeigšana fiksētā vietā individuālajos publiskajos telefonu tīklos;
 2. balss savienojumu pabeigšana individuālajos mobilajos tīklos;
 3. savienojumu uzsākšana publiskajā fiksētajā telefonu tīklā;
 4. piekļuve un savienojumu uzsākšana publiskajos mobilajos telefonu tīklos;
 5. tranzīta pakalpojumi publiskajā fiksētajā telefonu tīklā;
 6. platjoslas piekļuves vairumtirdzniecība

Nemot vērā iesniegtos komentārus, Komisija neredz nepieciešamību novirzīties no elektronisko sakaru pakalpojumu prioritāras analīzes Dokumenta piedāvātās secības. Pēc Komisijas domām ir administratīvi un ekonomiski izdevīgi definēt un analizēt visus trīs starpsavienojumu pakalpojumus fiksētajos tīklos. Tā kā arī SIA „Lattelekom” atzīst, ka savienojumu pabeigšanai fiksētā vietā individuālos publiskajos telefonu tīklos ir vislielākā prioritāte, Komisija neredz iemeslu novirzīties no tās piedāvātās secības. Komisija neuzskata, ka piedāvātā secība varētu neievērot tehnoloģiskās neutralitātes un nediskriminācijas principus.

4. Konkrētie tirgi

4.1. Rekomendācijā minētie tirgi

Ziņojums sagatavots par šādiem Rekomendācijā minētiem tirgiem:

- savienojumu uzsākšana publiskajā fiksētajā telefonu tīklā (turpmāk - tirgus 8);
- savienojumu pabeigšana fiksētā vietā individuālajā publiskajā telefonu tīklā (turpmāk - tirgus 9);
- tranzīta pakalpojumi publiskajā fiksētajā telefonu tīklā (turpmāk - tirgus 10);

4.2. Attiecīgie pakalpojumi

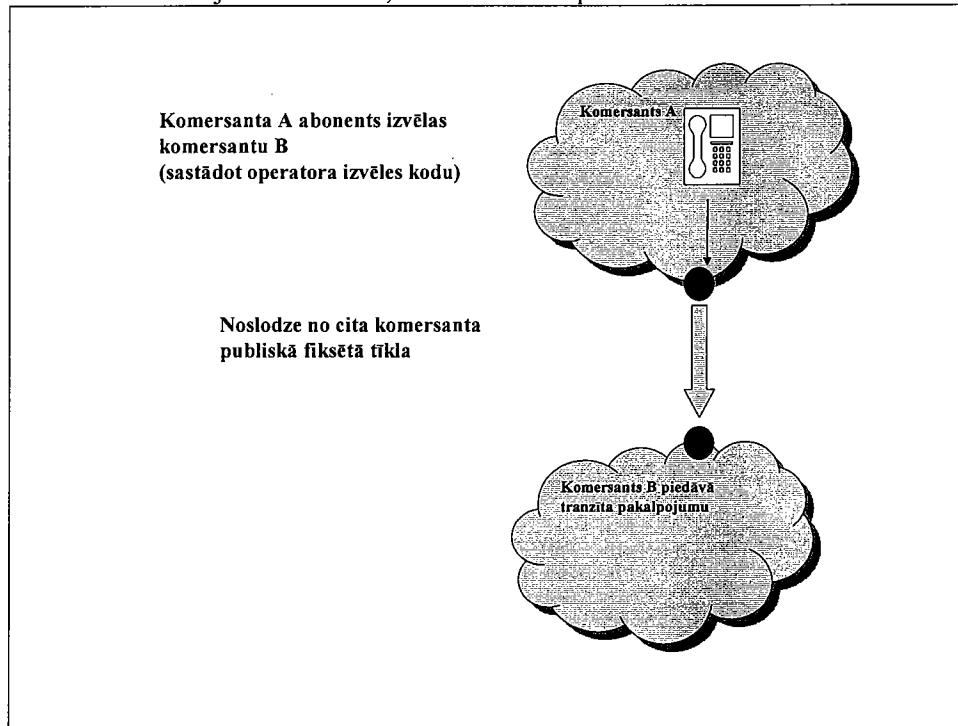
- Tirgus 8:

Savienojumu uzsākšana ir komersanta sniepts vairumtirdzniecības pakalpojums, kas nodrošina izejošās noslodzes maršrutēšanu no tīkla pieslēguma punkta komersanta tīklā uz pirmo komutatīvo iekārtu pēc pieslēguma punkta, kuru var izmantot starpsavienojumam. Pakalpojuma lietotāji ir citi komersanti, kuriem ir publiskie telefonu tīkli un kuri piedāvā operatora izvēles pakalpojumus.

Savienojumu uzsākšanas pakalpojumus var izmantot divos gadījumos:

- a) lai nodrošinātu operatoru izvēli;
- b) lai maršrutētu savienojumus uz īpašiem numuriem, kuri atrodas cita komersanta inteliģentajā tīklā (šajā ziņojumā dotā situācija netiek apskatīta). Abos gadījumos noslodze tiek maršrutēta no viena komersanta A publiskā fiksētā tīkla uz komersanta B tīklu, neizmantojot noslodzes tranzītu caur cita komersanta tīklu.

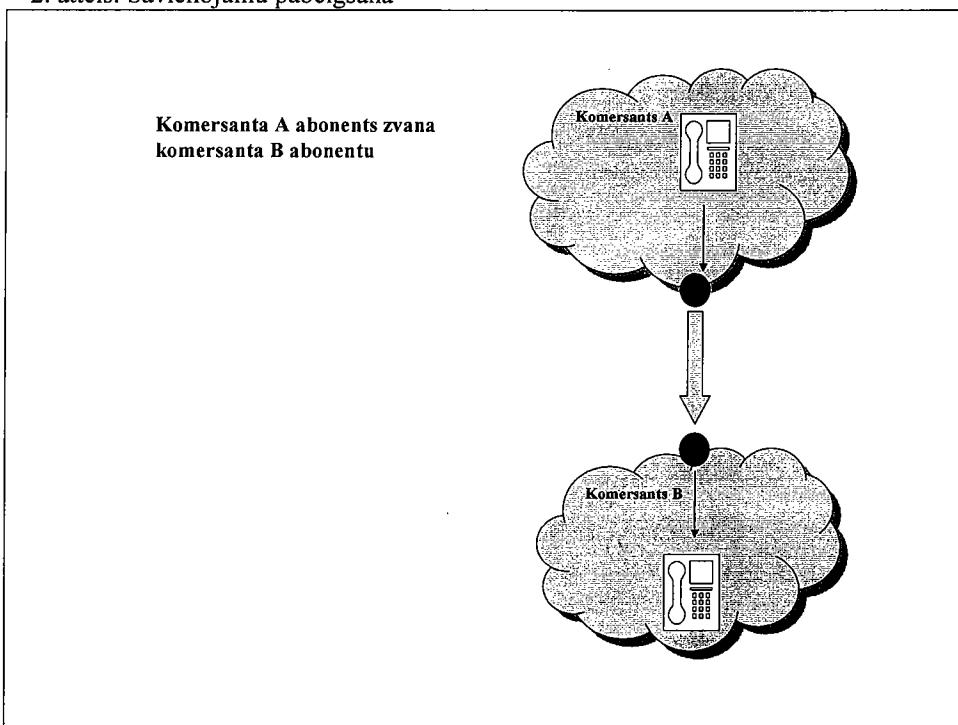
1. attēls: Savienojumu uzsākšana, lai nodrošinātu operatoru izvēli

- Tirdzniecības tirgus 9:

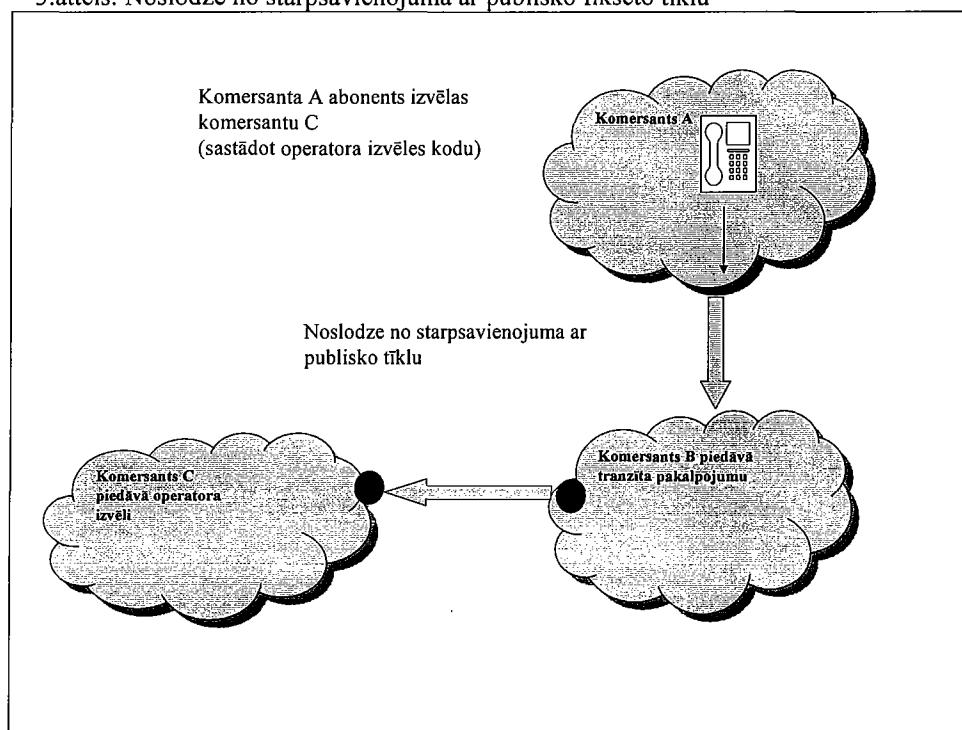
Savienojumu pabeigšana fiksētā vietā individuālajā publiskajā telefonu tīklā: Savienojumu pabeigšana ir komersanta sniegs vairumtirdzniecības pakalpojums, kas nodrošina ienākošās noslodzes maršrutēšanu uz pieslēguma punktiem komersanta tīklā, no pēdējas komutatīvas iekārtas pirms pieslēguma punkta, kuru var izmantot starpsavienojumam, līdz pieslēguma punktam. Pakalpojuma lietotāji ir citi komersanti, kuriem pieder publiskie telefona tīkli.

2. attēls: Savienojumu pabeigšana

- Tirdzniecības pakalpojums, kas nodrošina ienākošās noslodzes maršrutēšanu starp divām komutācijas iekārtām, kuras izmanto starpsavienojuma nodrošināšanai (starpsavienojuma punktiem). Pakalpojuma lietotāji ir citi komersanti, kuriem pieder publiskie telefonu tīkli. Tranzītu veidi:
 - a) noslodzes pārraide, izmantojot noslodzes tranzītu caur cita komersanta tīklu
 - b) noslodzes pārraide no starpsavienojuma ar publisko fiksēto tīklu (*originating transit*)

3.attēls: Noslodze no starpsavienojuma ar publisko fiksēto tīklu

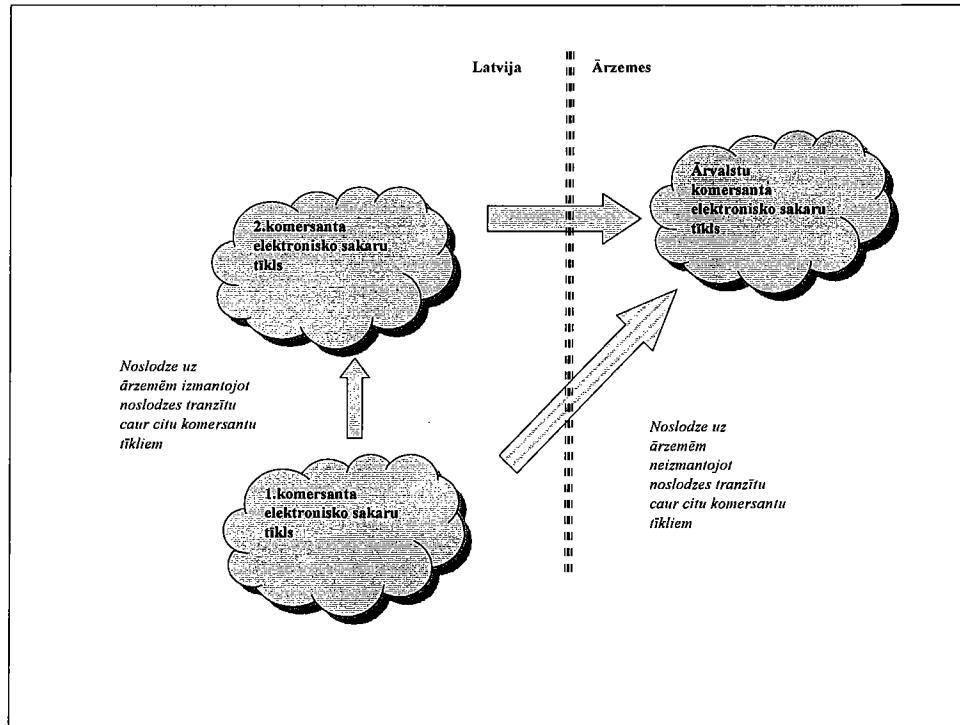

c) Noslodzes pārraide uz ārzemēm:

Noslodzes maršrutēšana uz ārzemēm ir iespējama šādi:

- izmantojot noslodzes tranzītu caur cita komersanta tīklu;
- neizmantojot noslodzes tranzītu caur cita komersanta tīklu.

4.attēls: Noslodze no uz ārzemēm

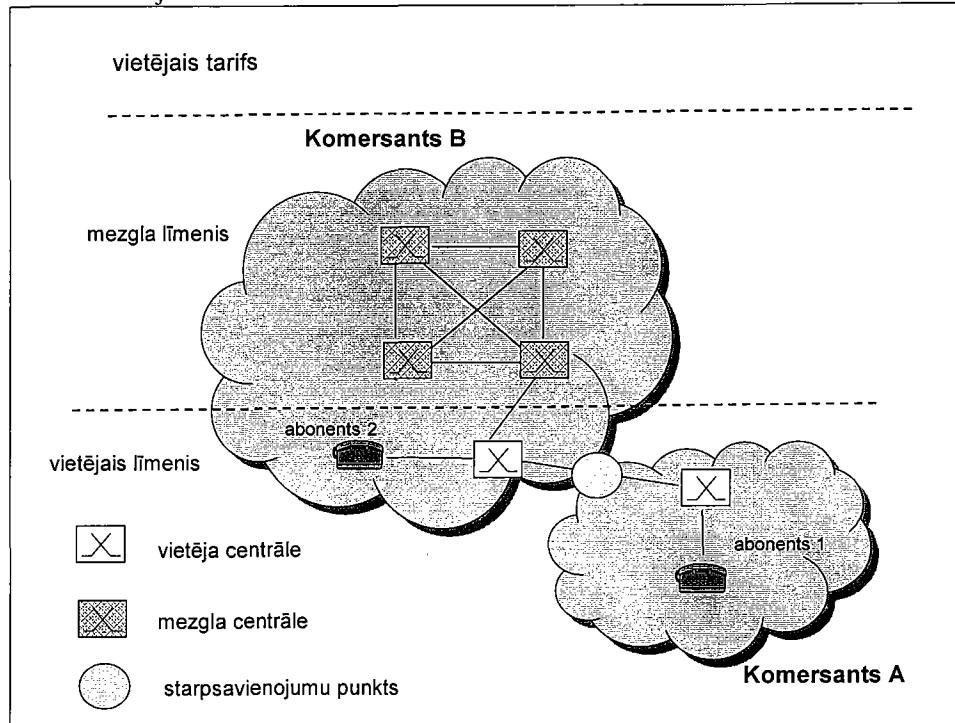

Starpsavienojumu pakalpojumu tarifi tiek aprēķināti atbilstoši izmantotajiem tīklu elementiem (uz tīklu elementiem pamatota tarifu struktūra, - *element based charging* - EBC). Komersants maksā tikai par izmantotajām iekārtām.

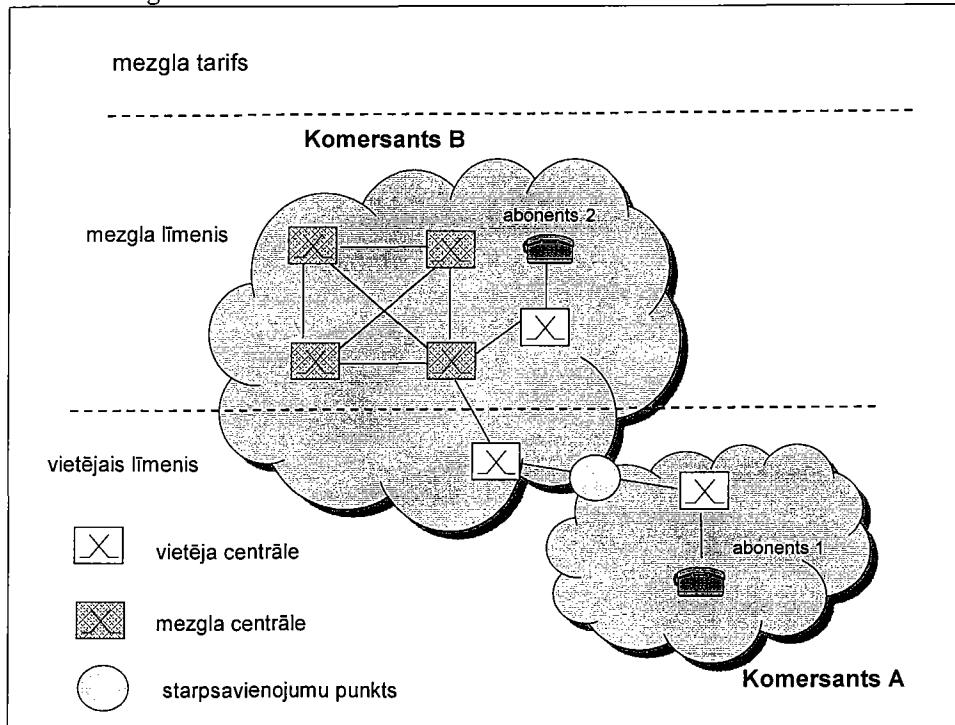
EBC struktūrā ir trīs tarifu līmeņi:

- vietējais tarifs
- mezgla tarifs
- dubulta mezgla tarifs

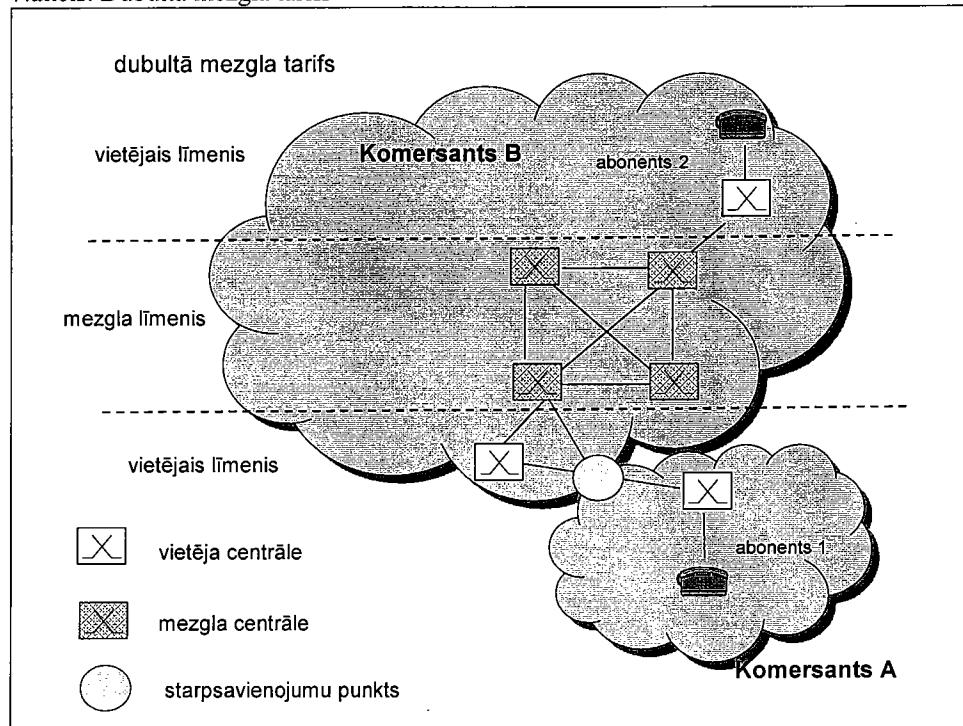
5.attēls: Vietējas tarifs

6.attēls: Mezgla tarifs

7.attēls: Dubultā mezgla tarifs

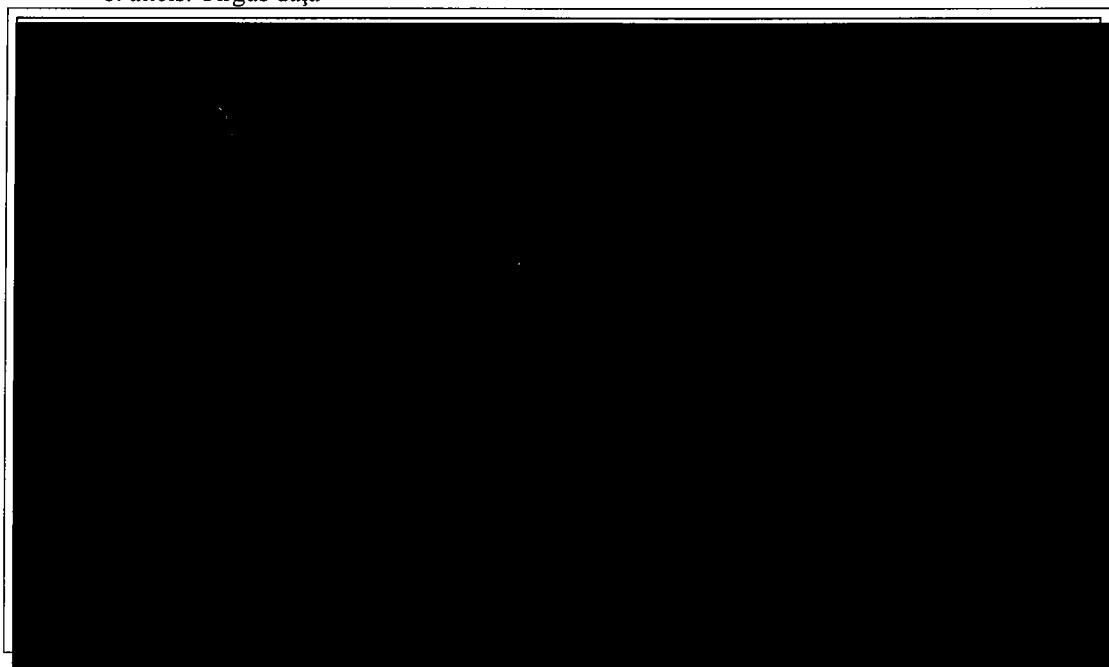

4.3. Situācija tirgos

Pavisam 18 komersanti 2005.gadā piedāvāja starpsavienojumu pakalpojumus fiksētajos elektronisko sakaru tīklos. Tikai septiņu komersantu ietekumi 2005.gada pirmajā pusgadā pārsniedza LVL 10 (desmit) tūkstoši. Vislielākais starpsavienojumu fiksētajos elektronisko sakaru tīklos pakalpojumu sniedzējs ir SIA „Lattelekom”, kura tirgus daļa balstoties uz kopējiem ietekumiem ir █ %.

Saskaņā ar Noteikumu 7.punktu, Komisija ir pieprasījusi sīkāku informāciju no četriem komersantiem, kuru kopējais īpatsvars tirgū atbilstoši ietekumiem ir █ %.

8. attēls: Tirgus daļa

4.4. Tīrgus dalībnieki

4.4.1. Elektronisko sakaru komersanti

Informācija pieprasīta no šādiem komersantiem:

- a) SIA „Lattelekom”
- b) SIA „LATTELENET”
- c) SIA „TELEKOMUNIKĀCIJU GRUPA”
- d) VAS „Latvijas dzelzceļš”

4.4.2. Piedāvātie pakalpojumi un starpsavienojumu nosacījumi

- a) SIA „Lattelekom”

Likums „Par telekomunikācijām” paredzēja, ka komersanti iesniedz Komisijai un Komisija apstiprina starpsavienojuma pamatpiedāvājumu uz gadu.

2003.gada jūnijā pēc diskusijām ar tīrgus dalībniekiem tika apstiprināti starpsavienojuma pamatpiedāvājumi 2003.gadam trijiem operatoriem ar būtisku ietekmi starpsavienojumu tīrgū.

2004.gada janvārī tika apstiprināti pamatpiedāvājumi 2004.gadam operatoriem ar būtisku ietekmi starpsavienojumu tīrgū.

2004.gada Elektronisko sakaru likums neparedz, ka Komisija apstiprina starpsavienojuma pamatpiedāvājumus, taču paredz komersantiem ar būtisku ietekmi tīrgū pienākumu publicēt starpsavienojuma pamatpiedāvājumus.

2004.gadā Komisija ir piedalījusies četrās starpsavienojuma sarunās, kuru rezultātā komersanti ir panākuši vienošanos.

Komersanti ar būtisku ietekmi ir savās tīmekļa vietnēs publicējuši savus starpsavienojuma pamatpiedāvājumus normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā. Komisijai ir tiesības pēc savas ierosmes vai tad, ja to pamatoti lūdz kāda no pusēm, noskaidrot nosacījumus, kuri iekļaujami starpsavienojumu līgumos, kā arī noteikt, kas jāievēro vienai vai vairākām līguma pusēm, lai grozītu vai izslēgtu līguma nosacījumus vai vienotos par līguma nosacījumiem; kā arī noteikt termiņu, kādā jābeidz sarunas par starpsavienojumu līgumu noslēgšanu. Komisijas 2005.gada 8.jūnijā ir arī pieņemusi lēmumu Nr.140 „Par sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Lattelekom”, „Latvijas Mobilais Telefons SIA” un sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Tele2” starpsavienojumu pakalpojumu tarifu augšējo robežu”.

Visu noslēgto starpsavienojumu līgumu noteikumi un komerciālie nosacījumi ir identiski un atbilst pamatpiedāvājumam. Starpsavienojumu partneriem nav iespējams mainīt starpsavienojumu līgumu noteikumus un komerciālos nosacījumus sarunu gaitā. Viņi var izvēlēties tikai pakalpojumus un starpsavienojumu punktus SIA „Lattelekom” piedāvā divus starpsavienojuma punktus, abus Rīgā.

Saskaņā ar SIA „Lattelekom” savā tīmekļa vietnē ievietoto pamatpiedāvājumu, SIA „Lattelekom” piedāvā sekojošus starpsavienojumu pakalpojumus:

- Operatora izvēle starptautiskajiem izsaukumiem
Procedūra, kas atļauj SIA „Lattelekom” abonentiem piekļūt citu operatoru vai elektronisko sakaru komersantu komutētajiem starptautisko izsaukumu pakalpojumiem, izmantojot Operatoram piešķirto operatora izvēles īso kodu.
- Operatora izvēle iekšzemes tālsarunu izsaukumiem
Procedūra, kas atļauj SIA „Lattelekom” abonentiem piekļūt citu operatoru vai

elektronisko sakaru komersantu komutētajiem iekšzemes tālsarunu izsaukumu pakalpojumiem, izmantojot Operatoram piešķirto operatora izvēles īso kodu.

- Operatora iepriekšējā izvēle starptautiskajiem izsaukumiem
Procedūra, kas atļauj SIA „Lattelekom” abonentiem pieklūt citu operatoru vai elektronisko sakaru komersantu komutētajiem starptautisko izsaukumu pakalpojumiem.
 - Operatora iepriekšējā izvēle iekšzemes tālsarunu izsaukumiem
Procedūra, kas atļauj SIA „Lattelekom” abonentiem pieklūt citu operatoru vai elektronisko sakaru komersantu komutētajiem iekšzemes tālsarunu izsaukumu pakalpojumiem.
 - Noslodzes terminēšana SIA „Lattelekom” publiskajā elektronisko sakaru tīklā.
Pakalpojumam atbilst 9.tirgus.
 - Noslodzes tranzīts no viena Operatora publiskā elektronisko sakaru tīkla abonentiem vai lietotājiem uz cita iekšzemes Operatora publisko elektronisko sakaru tīklu, ar kuru SIA „Lattelekom” noslēdzis starpsavienojumu līgumu.
 - Noslodzes tranzīts no operatora, ar kuru SIA „Lattelekom” noslēdzis starpsavienojumu līgumu, abonentiem vai elektronisko sakaru pakalpojumu lietotājiem uz elektronisko sakaru tīkliem ārvalstīs.

SIA „Lattelekom” piedāvā pakalpojumus divās tarifu grupās:

- uz ģeogrāfiskajiem numuriem Rīgā, Rīgas rajonā, Jūrmalā;
 - uz ģeogrāfiskajiem numuriem citās pilsētās un rajonos.

SIA „Lattelekom” ir noslēgusi šādus starpsavienojumu līgumus pamatojoties uz pamatpiedāvājumu:

15.tabula: SIA „Lattelekom” starpsavienojumu līgumi

b) SIA „LATTELENET”

SIA „LATTELENET” piedāvā šādus starpsavienojumu pakalpojumus:

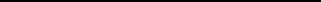
SIA „LATTELENET” piedāvā un izmanto [REDACTED].

SIA „LATTELENET” ir noslēgusi šādus starpsavienojumu līgumus:

16.tabula: SIA „LATTELENET” starpsavienojumu līgumi

c) SIA „TELEKOMUNIKĀCIJU GRUPA”

SIA „TELEKOMUNIKĀCIJU GRUPA” piedāvā šādus starpsavienojumu pakalpojumus:

• [REDACTED]

SIA „TELEKOMUNIKĀCIJU GRUPA” piedāvā un izmanto [REDACTED], izņemot starpsavienojumu ar SIA „Lattelekom”([REDACTED]).

SIA „TELEKOMUNIKĀCIJU GRUPA” ir noslēgusi šādus starpsavienojumu līgumus:

17.tabula: SIA „TELEKOMUNIKĀCIJU GRUPA” starpsavienojumu līgumi

d) VAS „Latvijas dzelzceļš”

VAS „Latvijas dzelzceļš” piedāvā šādus starpsavienojumu pakalpojumus:

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
6010
6011
6012
6013
6014
6015
6016
6017
6018
6019
6020
6021
6022
6023
6024
6025
6026
6027
6028
6029
6030
6031
6032
6033
6034
6035
6036
6037
6038
6039
6040
6041
6042
6043
6044
6045
6046
6047
6048
6049
60410
60411
60412
60413
60414
60415
60416
60417
60418
60419
60420
60421
60422
60423
60424
60425
60426
60427
60428
60429
60430
60431
60432
60433
60434
60435
60436
60437
60438
60439
60440
60441
60442
60443
60444
60445
60446
60447
60448
60449
60450
60451
60452
60453
60454
60455
60456
60457
60458
60459
60460
60461
60462
60463
60464
60465
60466
60467
60468
60469
60470
60471
60472
60473
60474
60475
60476
60477
60478
60479
60480
60481
60482
60483
60484
60485
60486
60487
60488
60489
60490
60491
60492
60493
60494
60495
60496
60497
60498
60499
60500
60501
60502
60503
60504
60505
60506
60507
60508
60509
60510
60511
60512
60513
60514
60515
60516
60517
60518
60519
60520
60521
60522
60523
60524
60525
60526
60527
60528
60529
60530
60531
60532
60533
60534
60535
60536
60537
60538
60539
60540
60541
60542
60543
60544
60545
60546
60547
60548
60549
60550
60551
60552
60553
60554
60555
60556
60557
60558
60559
60560
60561
60562
60563
60564
60565
60566
60567
60568
60569
60570
60571
60572
60573
60574
60575
60576
60577
60578
60579
60580
60581
60582
60583
60584
60585
60586
60587
60588
60589
60590
60591
60592
60593
60594
60595
60596
60597
60598
60599
60600
60601
60602
60603
60604
60605
60606
60607
60608
60609
60610
60611
60612
60613
60614
60615
60616
60617
60618
60619
60620
60621
60622
60623
60624
60625
60626
60627
60628
60629
60630
60631
60632
60633
60634
60635
60636
60637
60638
60639
60640
60641
60642
60643
60644
60645
60646
60647
60648
60649
60650
60651
60652
60653
60654
60655
60656
60657
60658
60659
60660
60661
60662
60663
60664
60665
60666
60667
60668
60669
60670
60671
60672
60673
60674
60675
60676
60677
60678
60679
60680
60681
60682
60683
60684
60685
60686
60687
60688
60689
60690
60691
60692
60693
60694
60695
60696
60697
60698
60699
60700
60701
60702
60703
60704
60705
60706
60707
60708
60709
60710
60711
60712
60713
60714
60715
60716
60717
60718
60719
60720
60721
60722
60723
60724
60725
60726
60727
60728
60729
60730
60731
60732
60733
60734
60735
60736
60737
60738
60739
60740
60741
60742
60743
60744
60745
60746
60747
60748
60749
60750
60751
60752
60753
60754
60755
60756
60757
60758
60759
60760
60761
60762
60763
60764
60765
60766
60767
60768
60769
60770
60771
60772
60773
60774
60775
60776
60777
60778
60779
60780
60781
60782
60783
60784
60785
60786
60787
60788
60789
60790
60791
60792
60793
60794
60795
60796
60797
60798
60799
60800
60801
60802
60803
60804
60805
60806
60807
60808
60809
60810
60811
60812
60813
60814
60815
60816
60817
60818
60819
60820
60821
60822
60823
60824
60825
60826
60827
60828
60829
60830
60831
60832
60833
60834
60835
60836
60837
60838
60839
60840
60841
60842
60843
60844
60845
60846
60847
60848
60849
60850
60851
60852
60853
60854
60855
60856
60857
60858
60859
60860
60861
60862
60863
60864
60865
60866
60867
60868
60869
60870
60871
60872
60873
60874
60875
60876
60877
60878
60879
60880
60881
60882
60883
60884
60885
60886
60887
60888
60889
60890
60891
60892
60893
60894
60895
60896
60897
60898
60899
60900
60901
60902
60903
60904
60905
60906
60907
60908
60909
60910
60911
60912
60913
60914
60915
60916
60917
60918
60919
60920
60921
60922
60923
60924
60925
60926
60927
60928
60929
60930
60931
60932
60933
60934
60935
60936
60937
60938
60939
60940
60941
60942
60943
60944
60945
60946
60947
60948
60949
60950
60951
60952
60953
60954
60955
60956
60957
60958
60959
60960
60961
60962
60963
60964
60965
60966
60967
60968
60969
60970
60971
60972
60973
60974
60975
60976
60977
60978
60979
60980
60981
60982
60983
60984
60985
60986
60987
60988
60989
60990
60991
60992
60993
60994
60995
60996
60997
60998
60999
609999

VAS „Latvijas dzelzceļš” piedāvā un izmanto fiksētā tīkla operatoriem [REDACTED] mobilā tīkla operatoriem.

VAS „Latvijas dzelzceļš” ir noslēgusi šādus starpsavienojumu līgumus:

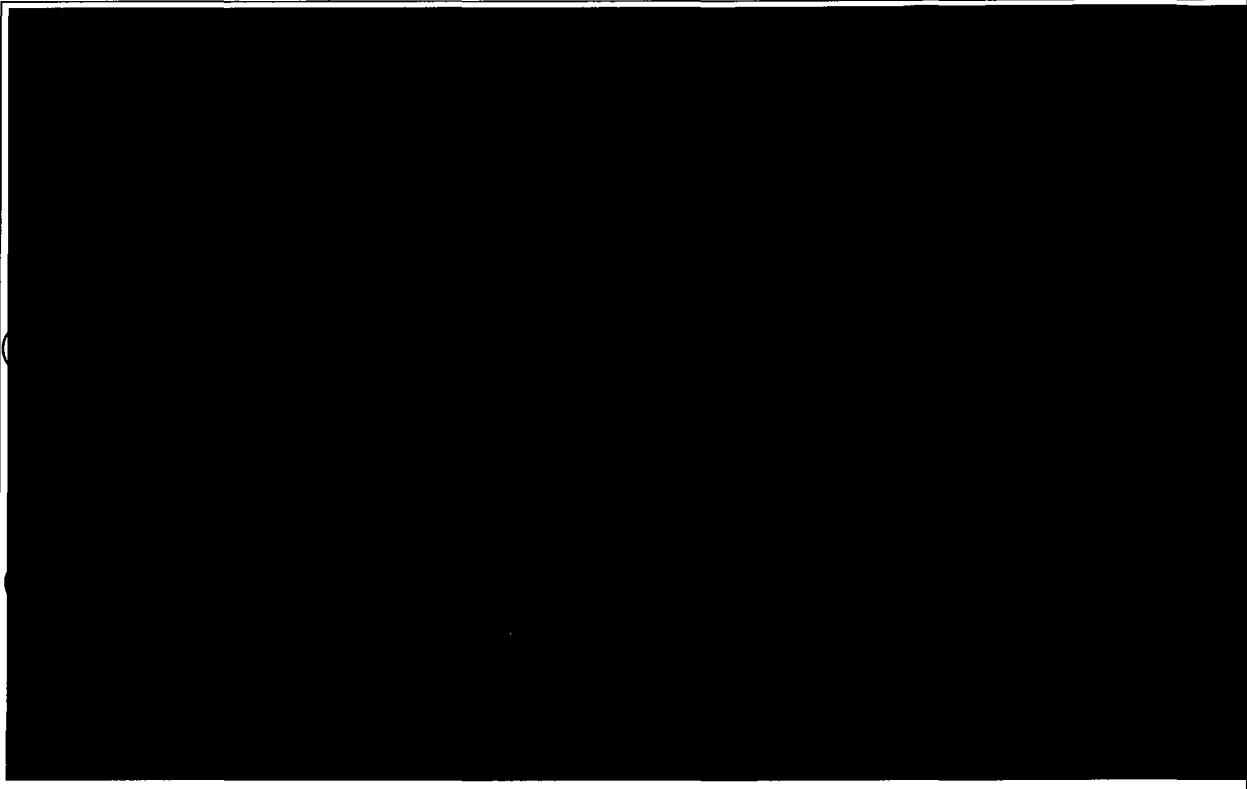
18.tabula: VAS „Latvijas dzelzceļš” starpsavienojumu līgumi

e) Citi komersanti

19.tabula: Citu komersantu starpsavienojumu līgumi

Šādiem komersantiem ir starpsavienojumu līgumi, bet 2005.gada 1.pusgadā tiem nebija ienēumi no starpsavienojumu pakalpojumu sniegšanas:

- SIA „TELEFANT”;
 - SIA „BITE Latvija”;
 - SIA „AUGSTCELTNE”;
 - SIA „TELEGRUPA GLOBĀLA”.

4.4.3. Tīkla struktūra

a) SIA „Lattelekom”

- ģeogrāfiskais pārklājums: [REDACTED]
- centrāles: [REDACTED]
no tām vietējas telefonu centrāles: [REDACTED]
no tām tranzīta telefonu centrāles: [REDACTED]
no tām starptautiskās tranzīta telefonu centrāles: [REDACTED]
- piekļuves līniju garums:
no tām metāliskie kabeļi: [REDACTED]
no tām bezvadu līnijas garums: [REDACTED]
no tām optisko šķiedru kabeļi: [REDACTED]
- savienošanas līniju garums:
no tām metāliskie kabeļi: [REDACTED]
no tām optisko šķiedru kabeļi: [REDACTED]
no tām bezvadu līnijas: [REDACTED]

b) SIA „LATTELENET”

- ģeogrāfiskais pārklājums: [REDACTED]
- centrāles: [REDACTED]
no tām vietējas telefonu centrāles: [REDACTED]
no tām tranzīta telefonu centrāles: [REDACTED]
no tām starptautiskās tranzīta telefonu centrāles: [REDACTED]
- piekļuves līniju garums:
no tām bezvadu līnijas garums: [REDACTED]
no tām optisko šķiedru kabeļi: [REDACTED]

- nomāto piekļuves līniju garums: [REDACTED]
no tām optisko šķiedru kabeļi: [REDACTED]
- caurlaidība:
līnijas maksimāla iespējamā caurlaidība: [REDACTED] gigabit
līnijas faktiski nodrošinātā caurlaidība: [REDACTED] gigabit

c) SIA „TELEKOMUNIKĀCIJU GRUPA”

- ģeogrāfiskais pārklājums: [REDACTED]
- centrāles:
 - no tām vietējas telefonu centrāles: [REDACTED]
 - no tām tranzīta telefonu centrāles: [REDACTED]
 - no tām starptautiskās tranzīta telefonu centrāles: [REDACTED]
- piekļuves līniju garums:
 - no tām metālisko kabeļi garums: [REDACTED]
- savienošanas līnijas garums:
 - no tām metālisko kabeļi: [REDACTED]
 - no tām optisko šķiedru kabeļi: [REDACTED]
 - no tiem bezvadu līnijas: [REDACTED]
- nomāto savienošanas līniju garums:
 - no tām metālisko kabeļi: [REDACTED]
 - no tām optisko šķiedru kabeļi: [REDACTED]
 - no tām bezvadu līnijas: [REDACTED]

d) VAS „Latvijas dzelzceļš”

- ģeogrāfiskais pārklājums: [REDACTED]
- centrāles:
 - no tām vietējas telefonu centrāles: [REDACTED]
 - no tām tranzīta telefonu centrāles: [REDACTED]
 - no tām starptautiskās tranzīta telefonu centrāles: [REDACTED]
- piekļuves līniju garums:
 - no tām metālisko kabeļi garums: [REDACTED]
 - no tām optisko šķiedru kabeļi: [REDACTED]
- savienošanas līniju garums:
 - no tām metālisko kabeļi: [REDACTED]
 - no tām optisko šķiedru kabeļi: [REDACTED]
 - no tām bezvadu līnijas: [REDACTED]

5. Nacionāla konsultācija

Šī ziņojuma publicējamā versija pēc apstiprināšanas publicēta Komisijas tīmekļa vietnē, paredzot termiņu priekšlikumu un komentāru sniegšanai. Atbilstošs paziņojums par konsultāciju uzsākšanu publicēts laikrakstā „Latvijas Vēstnesis”.

6. Konkurences padomes viedoklis

Šis ziņojums nosūtīts Konkurences padomei priekšlikumu un komentāru sniegšanai. Pēc tā saņemšanas, ziņojums tiks papildināts ar Konkurences padomes viedokli.

7. Tirgus definēšana

7.1. Apskatāmā pakalpojuma novērtējums

Lai definētu un nodalītu konkrētos starpsavienojumu tirgus jāapskata, šādi jautājumi:

7.1.1. Vai savienojumu uzsākšanas pakalpojumi un savienojumu pabeigšanas pakalpojumi veido vienotu tirgu?

Komisija uzskata, ka neveido. Pieprasījumu pēc savienojumu uzsākšanas pakalpojumiem *per se* nevar apmierināt ar savienojumu pabeigšanas pakalpojumiem, jo tie ir heterogēni pakalpojumi.

Lai izvairītos no savienojumu uzsākšanas pakalpojumu pirkšanas no cita komersanta, komersantam būtu nepieciešams veidot (dublēt) piekļubes, kuras ir nodrošinātas cita komersanta tīklā. Tikai tādā gadījumā savienojumu pabeigšanas pakalpojums (pieejamība caur visiem galalietotājiem vienā tīklā) varētu aizvietot savienojumu uzsākšanas pakalpojumus un šajā gadījumā tā būtu ekonomiski nepamatota.

7.1.2. Vai savienojumu uzsākšanas pakalpojumi un tranzīta pakalpojumi veido vienoto tirgu?

Teorētiski, tranzīta pakalpojumus varētu vismaz daļēji aizvietot ar savienojumu uzsākšanas pakalpojumiem. Maršrutēšanu uz augstākajiem tīkla līmeņiem, starp divām mezglā centrālēm, vai vietējo un mezglā centrāli arī iespējams nodrošināt caur citiem komersantiem. Šis pakalpojums ir pazīstams kā *originating transit*. Savienojumu uzsākšanas pakalpojumu vietējā līmenī konkrētajā tīklā, starp vietējo iekārtu un pieslēguma punktu, komersants var saņemt tikai no komersanta, kas nodrošina konkrēto tīklu.

Pieprasījuma puses aizvietojamības novērtējums:

Gadījumos, kad piepildās trīs šādi nosacījumi pieprasījuma pusē vismaz daļēji tranzīta pakalpojumi varētu aizvietot savienojumu uzsākšanas pakalpojumus:

- uz tīklu elementiem pamatota tarifu struktūra:
šajā gadījumā komersantam principā pastāv iespēja, mēģināt aizvietot vismaz savienojumu uzsākšanas pakalpojuma daļu - maršrutēšanu augstākā tīkla līmenī (vietēja, mezglā vai dubultā mezglā līmenī), ar cita komersanta tranzīta pakalpojumiem.
SIA „Lattelekom” piedāvājuma struktūra nav pamatota uz tīkla elementiem.
SIA „Lattelekom” piedāvā savienojumu uzsākšanas pakalpojumus pēc tarifa strukturējot tos šādi:
 1. uz numuriem Rīgā, Rīgas rajonā, Jūrmalā;
 2. uz numuriem citās pilsētās un rajonos.Šajā gadījumā komersants *ex ante* nevar analizēt, vai iespējams ar tranzīta pakalpojumu aizvietot uzsākšanas pakalpojuma daļu, jo nav skaidrs, vai piemēram saruna uz Jūrmalu ir pēc tīkla elementiem vietējā starpsavienojumu vai „mezglā līmenī”.
• Starpsavienojumā ieinteresētās vai iesaistītās puses piedāvā tādu starpsavienojumu punktu daudzumu, lai tranzītu operators varētu piedāvāt savus pakalpojumus. To komersants varētu veikt tikai gadījumā, ja tas piedāvātu vairāk starpsavienojuma punktu nekā komersants, kas meklē iespēju aizvietot savienojumu uzsākšanas pakalpojumus. Tad tranzīta operatoram rastos iespēja maršrutēt komersanta noslodzi starp starpsavienojuma punktu,

kuru komersants ir pieslēgts un starpsavienojuma punktu, kurā komersants nav vai vēl nav pieslēgts.

Nemot vērā elektronisko sakaru pakalpojumu tirgus struktūru, iepriekš minēto, izmantojot esošo tīkla infrastruktūru, būtu iespējams realizēt tikai SIA „Lattelekom”. SIA „Lattelekom” piedāvā divus starpsavienojumu punktus. Pat gadījumā, ja komersantam ir starpsavienojums visos iespējamos starpsavienojuma punktos, komersantam *per se* nav iespēja izmantot cita komersanta tranzītu pakalpojumu. Izņemot [REDACTED] komersantus, visi starpsavienojumu izmantojošie komersanti izmanto visus piedāvātos starpsavienojuma punktus.

- Aizvietošana nedrīkst radīt pārlieku lielas un neatgūstamās izmaksas (*sunk costs*).

Aizvietošana nedrīkst radīt komersantam pārlieku lielas un neatgūstamās izmaksas. Lai aizvietošana varētu veiksmīgi notikt, nepieciešams, ka komersants noslēdz starpsavienojumu līgumu ar tranzītu nodrošinošo operatoru un izveido (vismaz vienu) starpsavienojumu punktu. Minētā darbība var radīt lielas izmaksas:

- administratīvas izmaksas: izlietotā laika oportunitātes izmaksas (*opportunity costs*) starpsavienojuma sarunu laikā;
- starpsavienojuma izmaksas: savienojumu līnijas;
- starpsavienojuma tehnisko iespēju novērtēšana un pārbaude;
- abonēšanas maksa savienojuma līnijām un, ja nepieciešams – nomātām līnijām.

Papildus jāņem vērā, ka starpsavienojuma izveidošanai jārēķinās ar vismaz sešu mēnešu laika periodu. Komersantam radušās izmaksas jāsedz no starpības starp savienojumu pabeigšanas tarifiem un tranzītu tarifiem. Lai to varētu nodrošināt, nepieciešams, ka izveidojas noslodzes apjoma kritiskā masa, ko objektīvu iemeslu dēļ spēj tikai lielie tirgus dalībnieki. Mazie tirgus dalībnieki nespēj nodrošināt pietiekamu noslodzes apjomu, lai ekonomiski pamatotu aizvietošanas izmantošanu.

Gadījumā, ja komersants izvēlētos aizvietot savienojumu uzsākšanas pakalpojumus ar tranzītu pakalpojumiem, tas nevar neierobežoti mainīt savu lēmumu, jo tādējādi rastos neatgūstamās izmaksas, šajā gadījumā – starpsavienojuma izmaksas, ja esošās investīcijas vēl nav amortizētas.

Apskatāmo tirgu gadījumā iepriekš minētie trīs nosacījumi nav piepildījušies, tādēļ, Komisija konstatē, ka pieprasījuma putas aizvietojamība neeksistē.

Piedāvājuma putas aizvietošanas novērtējums:

Gadījumā, ja eksistē uz tīklu elementiem pamatota tarifu struktūra, citiem komersantiem ir iespēja, piedāvāt maršrutēšanu augstākā tīkla līmenī („mezgla” vai „dubultā mezgla” līmenī), bet savienojumu uzsākšanas pakalpojumu vietējā līmenī konkrētā komersanta tīklā komersants nevar piedāvāt.

Ievērojot iepriekš minēto, Komisija konstatē, ka savienojumu uzsākšanas pakalpojumi un tranzīta pakalpojumi nav savstarpēji aizvietojami, tāpēc tie veido atsevišķus pakalpojumu tirgus.

7.1.3. Savienojumu uzsākšana: vai pakalpojumi, nodrošinot operatora izvēli vietējam sarunām, iekšzemes tālsarunām, starptautiskajām sarunām un sarunām uz mobilajiem tīkliem, veido vienotu tirgu?

Pieprasījuma puses aizvietojamības novērtējums: No pieprasījuma puses operatora izvēli vietējam sarunām, iekšzemes tālsarunām, starptautiskajām sarunām un sarunām uz mobilajiem tīkliem nevar savstarpēji aizvietot. Lai komersants varētu piedāvāt saviem klientiem pilnu pakalpojumu klāstu, kas nodrošinātu, ka visi pakalpojumi pieejami pie konkrētā komersanta (*one stop shopping*) un ir uz lietotāju vērsti (*one face to the customer*). Kā pierāda tirgus, lai varētu veiksmīgi konkurēt ar citiem, komersantiem nepieciešams lietotājiem nodrošināt visus savienojumu uzsākšanas pakalpojumus. Tiem komersantiem, kas piedāvā lietotājiem operatora izvēli tikai starptautiskajām sarunām ir grūti konkurēt.

Piedāvājuma puses aizvietošanas novērtējums:

Analizējot piedāvājuma pusi, var pieņemt, ka komersants, kas brīvprātīgi piedāvā vienu operatora izvēles veidu, varētu arī piedāvāt citus operatora izvēles veidus. SIA „Lattelekom” gadījumā var secināt, ka SIA „Lattelekom” piedāvā divus pakalpojumus nodrošinot operatora izvēli iekšzemes un starptautiskajām sarunām.

Pamatojoties uz komersanta piedāvātā pakalpojumu sortimenta veidošanas aspektu, var secināt, ka pakalpojumi nodrošinot operatora izvēli vietējam sarunām, iekšzemes tālsarunām, starptautiskajām sarunām un sarunām uz mobilajiem tīkliem veido vienotu tirgu.

7.1.4. Vai savienojumu pabeigšanas pakalpojumi visos fiksētājos tīklos komersantiem veido vienotu tirgu?

Pieprasījuma puses aizvietojamības novērtējums: komersants, kas pieprasa savienojumu pabeigšanas pakalpojumus vienā noteiktā tīklā, negūtu papildus labumu izmantojot savienojumu pabeigšanas pakalpojumus citā tīklā. Tālab situācija savienojumu pabeigšanas tirgos pilnībā atšķiras no situācijas savienojumu uzsākšanas tirgos.

Komersantam, kas piedāvā tikai operatora izvēles pakalpojumus un kam nav savu abonentlīniju, iespējams, pamatojoties uz ekonomisku apsvērumu analīzi, noteikt no kuriem komersantu tīkliem tam nepieciešams iegādāties savienojumu uzsākšanas pakalpojumus. Ja komersantam ir pietiekami daudz savu lietotāju, tam operatora izvēles pakalpojuma nodrošināšana nav būtiska. Situācija tirgū pietiekami skaidra. SIA „Lattelekom” ir apmēram ██████████. Tikai starpsavienojums ar SIA „Lattelekom”, komersantam nodrošinās pieju pietiekami lielai potenciālo lietotāju bāzei, lai sasniegta nepieciešamo lietotāju kritisko masu. Starpsavienojumu ar citiem operatoriem ekonomisku iemeslu var nebūt nepieciešams. Savienojumu pabeigšanas tirgos situācija ir citāda, jo klienti principā grib sazvanīt visus klientus, arī citos tīklos. Ja kāds no komersantu tīkliem nav sasniedzams, komersantam draud ne tikai lietotāju aizplūšana, bet arī reputācijas jautājumu skaidrošana. Lietotāji var vienkārši izmantot citu izvēlēto komersantu vai nepieprasīt operatora iepriekšējas izvēles pakalpojumu no operatoriem, kuri nevar nodrošināt lietotājiem iespēju sazvanīt visus tam nepieciešamos tīklus. Šis arguments piemērojams arī komersantiem, kas piedāvā savas abonentlīnijas. Maz ticams, ka normālos apstākļos lietotājs slēgs līgumu par pakalpojumu izmantošanu ar komersantu, no, kura tīkla lietotājam nav iespēju sazvanīt tam nepieciešamos citus lietotājus. Iespējama situācija, ka minētais var lietotājam arī nebūt izšķirošs, tomēr tas piedāvāto pakalpojumu novērtē kā nepilnvērtīgu.

Piedāvājuma puses aizvietošanas novērtējums:

Katrs individuālais publiskais fiksētais telefonu tīkls veido atsevišķu tirgu, jo nav iespējama situācija, ka citi komersanti ar sev pieejamām jaudām un tīkliem varētu aizvietot savienojumu pabeigšanas pakalpojumus cita komersanta tīklā.

Sekojoši, savienojumu pabeigšanas pakalpojumi visos komersantu fiksētajos tīklos neveido vienotu tirgu.

7.1.5. Vai savienojumu pabeigšanas pakalpojumi un tranzītu pakalpojumi veido vienoto tirgu?

Teorētiski, vismaz daļēji tranzīta pakalpojumus varētu aizstāt ar savienojuma pabeigšanas pakalpojumiem. Maršrutēšanu uz augstākiem tīkla līmeņiem, starp divām mezglā centrālēm vai vietējo un mezglā centrāli, arī varētu nodrošināt caur citiem komersantiem. Lai gan, pēdējo pabeigšanas daļu, pēdējo jūdzi, līdz lietotāja pieslēguma punktam var nodrošināt tikai komersants, kas kontrolē pieslēgumu punktu - un sekojoši, piedāvā savienojumu pabeigšanas pakalpojumus.

Pieprasījuma puses aizvietojamības novērtējums:

Gadījumos, kad piepildās trīs šādi nosacījumi pieprasījuma pusē vismaz daļēji tranzīta pakalpojumi varētu aizvietot savienojumu pabeigšanas pakalpojumus:

- uz tīklu elementiem pamatota tarifu struktūra:
šajā gadījumā komersantam principā pastāv iespēja, mēģināt aizvietot vismaz savienojumu pabeigšanas pakalpojuma daļu - maršrutēšanu augstākā tīkla līmenī (vietējā, „mezglā” vai „dubultā mezglā” līmenī), ar cita komersanta tranzīta pakalpojumiem.
SIA „Lattelekom” piedāvājuma struktūra nav pamatota uz tīkla elementiem.
SIA „Lattelekom” piedāvā savienojumu pabeigšanas pakalpojumus pēc tarifa strukturējot tos šādi:
 1. uz numuriem Rīgā, Rīgas rajonā, Jūrmalā;
 2. uz numuriem citās pilsētās un rajonos.Šajā gadījumā komersants *ex ante* nevar analizēt, vai iespējams ar tranzīta pakalpojumu aizvietot uzsākšanas pakalpojuma daļu, jo nav skaidrs, vai piemēram saruna uz Jūrmalu ir pēc tīkla elementiem vietējā starpsavienojumu vai „mezglā līmenī”.
• Starpsavienojumā ieinteresētās vai iesaistītās puses piedāvā tādu starpsavienojumu punktu daudzumu, lai tranzītu operators varētu piedāvāt savus pakalpojumus. To komersants varētu veikt tikai gadījumā, ja tas piedāvātu vairāk starpsavienojuma punktu nekā komersants, kas meklē iespēju aizvietot savienojumu pabeigšanas pakalpojumus. Tad tranzīta operatoram rastos iespēja maršrutēt komersanta noslodzi starp starpsavienojuma punktu, kurā komersants ir pieslēgts un starpsavienojuma punktu, kurā komersants nav vai vēl nav pieslēgts.

Nemot vērā elektronisko sakaru pakalpojumu tirgus struktūru iepriekš minēto izmantojot esošo tīkla infrastruktūru būtu iespējams realizēt tikai SIA „Lattelekom”. SIA „Lattelekom” piedāvā divus starpsavienojumu punktus. Pat gadījumā, ja komersantam ir starpsavienojums visos iespējamos starpsavienojuma punktos, komersantam *per se* nav iespēja izmantot cita komersanta tranzītu pakalpojumu. Izņemot █████ komersantus, visi starpsavienojumu izmantojošie komersanti izmanto visus piedāvātos starpsavienojuma punktus.

- Aizvietošana nedrīkst izraisīt ne lielas ne neatgūstamās izmaksas
Aizvietošana nedrīkst radīt komersantam pārlieku lielas un neatgūstamās izmaksas. Lai aizvietošana varētu veiksmīgi notikt nepieciešams, ka komersants noslēdz starpsavienojumu līgumu ar tranzītu nodrošinošo operatoru un izveido (vismaz vienu) starpsavienojumu punktu. Minētā darbība var radīt lielas izmaksas:
 - administratīvas izmaksas: izlietotā laika oportunitātes izmaksas sarunas laikā;
 - starpsavienojuma izmaksas: savienojumu līnijas;
 - starpsavienojuma tehnisko iespēju novērtēšana un pārbaude;
 - abonēšanas maksa savienojuma līnijām un, ja nepieciešams – nomātām līnijām.

Papildus jāņem vērā, ka starpsavienojuma izveidošanai jārēķinās ar vismaz sešu mēnešu laika periodu. Komersantam radušās izmaksas jāsedz no starpības starp savienojumu pabeigšanas tarifiem un tranzītu tarifiem. Lai to varētu nodrošināt, nepieciešams, ka izveidojas noslodzes apjoma kritiskā masa, ko objektīvu iemeslu dēļ spēj tikai lielie tirgus dalībnieki. Mazie tirgus dalībnieki nespēj nodrošināt pietiekamu noslodzes apjomu, lai ekonomiski pamatotu aizvietošanas izmantošanu.

Gadījumā, ja komersants izvēlētos aizvietot savienojumu uzsākšanas pakalpojumus ar tranzītu pakalpojumiem, tas nevar neierobežoti mainīt savu lēmumu, jo tādējādi rastos neatgūstamās izmaksas, šajā gadījumā - starpsavienojuma izmaksas, ja esošās investīcijas vēl nav amortizētas.

Apskatāmo tirgu gadījumā iepriekš minētie trīs nosacījumi nav piepildījušies, tādēļ, Komisija konstatē, ka pieprasījuma putas aizvietojamība neeksistē.

Piedāvājuma putas aizvietošanas novērtējums:

Gadījumā, ja pastāv uz tīklu elementiem pamatota tarifu struktūra, citiem komersantiem ir iespēja, piedāvāt maršrutēšanu augstākā tīkla līmenī („mezgla” vai „dubultā mezgla” līmenī), bet savienojumu uzsākšanas pakalpojumu vietējā līmenī konkrētā komersanta tīklā komersants nevar piedāvāt.

Ievērojot iepriekš minēto, Komisija konstatē, ka savienojumu pabeigšanas pakalpojumi un tranzīta pakalpojumi nav savstarpēji aizvietojami, tāpēc tie veido atsevišķus pakalpojumu tirgus.

7.1.6. Vai tranzītu pakalpojumi uz fiksētajiem, mobilajiem un starptautiskajiem tīkliem veido vienoto tirgu?

Pieprasījuma putas aizvietošanas novērtējums:

No pieprasījuma putas tranzīta pakalpojumi uz fiksētajiem, mobilajiem un starptautiskajiem tīkliem nav savstarpēji aizvietojami.

Piedāvājuma putas aizvietošanas novērtējums:

Analizējot piedāvājuma pusi var pieņemt, ka komersants, kas brīvprātīgi piedāvā vienu tranzītu veidu arī piedāvā citus veidus. SIA „Lattelekom” gadījumā var secināt, ka SIA „Lattelekom” piedāvā divus tranzītu pakalpojumus: iekšzemes un starptautiskā. Acīmredzot ir gatavība no piedāvājuma putas nodrošināt visus tranzītu pakalpojumus. *Pamatoties uz šo sortimenta veidošanas aspektu var pateikt, ka tranzītu pakalpojumi uz fiksētajiem, mobilajiem un starptautiskajiem tīkliem veido vienoto tirgu.*

Analizējot piedāvājuma pusi var pieņemt, ka komersants, kas brīvprātīgi piedāvā vienu tranzīta veidu, varētu arī piedāvāt citus tranzīta veidus. SIA „Lattelekom” gadījumā var secināt, ka SIA „Lattelekom” piedāvā divus tranzīta pakalpojumus nodrošinot tranzītu tīkliem iekšzemē un ārvalstīs.

Pamatojoties uz komersanta piedāvātā pakalpojumu sortimenta veidošanas aspektu, var secināt, ka pakalpojumi nodrošinot tranzītu uz fiksētajiem mobilajiem un ārvalstīs esošiem tīkliem veido vienotu tirgu.

7.2. Geogrāfiskā mēroga novērtējums

7.2.1. Tirdzniecības tirgus 8

██████████ lielākajiem tirgus dalībniekiem savienojumu uzsākšanas pakalpojumus publiskajā telefonu tīklā tirgū piedāvā visā Latvijā. Geogrāfiskais mērogs tāpēc ir Latvijas Republikas teritorija.

7.2.2. Tirdzniecības tirgus 9

Nemot vērā tirgus definīciju, geogrāfiskais mērogs ir komersanta individuālais publiskais fiksētais telefonu tīkls.

7.2.3. Tirdzniecības tirgus 10

██████████ lielākajiem tirgus dalībniekiem tranzīta pakalpojumus publiskajā telefonu tīklā tirgū piedāvā visā Latvijā. Geogrāfiskais mērogs tāpēc ir Latvijas Republikas teritorija.

7.3. Tirgus definēšanas rezultāti

7.3.1. Tirdzniecības tirgus 8

Nemot vērā iepriekš minēto, Komisija konstatē ka nosakāms savienojumu uzsākšanas publiskajā fiksētajā telefonu tīklā tirgus Latvijas Republikas teritorijā.

7.3.2. Tirdzniecības tirgus 9

Atbilstoši iepriekš minētajam, Komisija konstatē ka nosakāms savienojumu pabeigšanas fiksētā vietā tirgus individuālā publiskajā telefonu tīklā.

7.3.3. Tirdzniecības tirgus 10

Nemot vērā iepriekš minēto, Komisija konstatē ka nosakāms tranzīta pakalpojumu publiskajā fiksētajā telefonu tīklā tirgus Latvijas Republikas teritorijā.

8. Tīrgus Analīze

8.1. Tīrgus 8

8.1.1. Tīrgus dalījums

Pavisam četri komersanti piedāvā savienojumu uzsākšanas pakalpojumus:

- SIA „Lattelekom”
- VAS „Latvijas dzelzceļš”
- SIA „BALTAKOM TV SIA”
- AS „Latvenergo”

Saskaņā ar Noteikumu 5.punktu Komisija noteica, ka šādiem diviem komersantiem jāsniedz informācija saskaņā ar Noteikumu 2.pielikuma veidlapām:

- SIA „Lattelekom”
- VAS „Latvijas dzelzceļš”

20.tabula: Attiecīgās tīrgus daļas

ieņēmumi	2003.g.		2004.g.	
	LVL	%	LVL	%
Lattelekom				
Latvijas dzelzceļš				
Baltakom TV SIA				
Latvenergo				

minūtes	2003.g.		2004.g.	
	minūtes	%	minūtes	%
Lattelekom				
Latvijas dzelzceļš				
Baltakom TV SIA				
Latvenergo				

21.tabula: HHI pamatojoties uz ieņēmumiem un minūtēm:

ieņēmumi	2003		2004	
	HHI	HHI	HHI	HHI
Lattelekom				
Latvijas dzelzceļš				
Baltakom TV SIA				
Latvenergo				

minūtes	2003		2004	
	HHI	HHI	HHI	HHI
Lattelekom				
Latvijas dzelzceļš				
Baltakom TV SIA				
Latvenergo				

Varētu argumentēt, ka izmantojot tikai datus no diviem komersantiem varētu neuzrādīt reālo situāciju, tomēr Komisija nepiekrit šādam argumentam.

SIA „BALTKOM TV SIA” (■ %) un AS „Latvenergo” (■ %) kopējie starpsavienojumu ieņēmumi (2005.gada 1.pusgadā) ir mazi salīdzinot ar SIA „Lattelekom” ieņēmumiem. Tā kā savienojumu uzsākšana ir tikai daļa no kopējiem starpsavienojumu ieņēmumiem (SIA „Lattelekom” 2004 gadā - ■ %), tad SIA „Lattelekom” tirgus daļa, nesmot vērā visus četrus komersantus, kas piedāvā savienojumu uzsākšanas pakalpojumus, būtu mainījusies nenozīmīgi.

Komisijai pamatojoties tikai uz tirgus daļām ir iespējams konstatēt, ka SIA „Lattelekom” ir vienīgais komersants ar būtisku ietekmi tirgū. Neskatoties uz to Komisija analizēja arī citus kritērijus.

8.1.2. Šķēršļi ienākšanai tirgū vai ekspansijai

Savienojumu uzsākšanas tirgum ir raksturīgi šādi šķēršļi ienākšanai tirgū:

- Piekļuves tirgus trūkums:

Lai konkurētu ar SIA „Lattelekom”, komersantam jābūt saviem lietotājiem, kuri ir potenciāli (cita) operatora izvēles lietotāji.

Pastāv divi veidi, kā nodrošināt lietotājiem piekļuvi:

1) būvēt infrastruktūru

Būvēt infrastruktūru ir ļoti intensīvs un no ekonomiskā viedokļa neizdevīgs pasākums, kas nozīmē arī lielu resursu patēriņu, un jau eksistējošas infrastruktūras dublēšanu, kurai nav alternatīvas izmantošanas iespējas. Infrastruktūras būvēšana tāpēc var *per se* būt kā liels šķērslis ienākšanai tirgū un tikai komersants ar lielu finanšu līdzekļu apjomu var atļauties būvēt savu piekļuves infrastruktūru. Papildus, būvēta piekļuves infrastruktūra nozīmē arī neatgūstamās izmaksas gadījumā, kad lietotājs, kam komersants būvēja piekļuves infrastruktūru, mainītu komersantu, jo alternatīvas tā izmantošanas iespējas nav.

2) nomāt infrastruktūru (atsaistītā piekļuve)

Saskaņā ar spēkā esošajiem normatīvjiem aktiem SIA „Lattelekom” ir pienākums piedāvāt citiem komersantiem atsaistītu piekļuvi (t.sk.pilnīgi un daļēji atsaistītas piekļuves, piekļuves datu plūsmai) un SIA „Lattelekom” arī jāpublicē atsaistītās piekļuves pamatpiedāvajumu. SIA „Lattelekom” piedāvātie atsaistītās piekļuves pakalpojumi ekonomiski nav izdevīgi, jo 2005.gada 1.pusgadā SIA „Lattelekom” [REDACTED] no atsaistītās piekļuves pakalpojumu sniegšanas. [REDACTED] SIA „Lattelekom” atsaistītās piekļuves pamatpiedāvājumu, lai nodrošinātu saviem klientiem piekļuves pakalpojumus. Acīmredzot, neregulēta piekļuves atsaistīšana ir reāls šķērslis ienākšanai savienojuma uzsākšanas tirgū.

SIA „TELE2 TELECOM” atbalsta šo secinājumu, jo komersants iesniegtajā Noteikumu 2.pieliekumā, ka minēja, ka „[REDACTED]

8.1.3. Kontrole pār būtisku infrastruktūru

Būtiska infrastruktūra ir elektronisko sakaru tīkla daļa, jeb tīkla komponente savienojumu uzsākšanas pakalpojumu tirgū, ko nav iespējams ātri dublēt un kas nodrošina pakalpojumu sniegšanu:

- piekļuves tīkls;
- nodrošinātas piekļuves galalietotājiem (jeb abonentlīnijas).

SIA „Lattelekom” piekļuves tīkls ir vislielākais Latvijā. SIA „Lattelekom” rīcībā ir [REDACTED] km piekļuves līniju. Salīdzinot ar citiem lielākajiem komersantiem, tādiem kā VAS „Latvijas dzelzceļš ([REDACTED] km), SIA „LATTELENET” ([REDACTED] km) un SIA „TELEKOMUNIKĀCIJU GRUPA” ([REDACTED] km) - SIA „Lattelekom” piekļuves tīkls ir [REDACTED] reizes lielāks.

SIA „Lattelekom” rīcībā 2004. gada 31.decembrī bija:

- abonenti publiskajā komutētajā telefonu tīklā (PSTN):
 - [REDACTED] fiziskas personas
 - [REDACTED] juridiskas personas
- abonenti ISDN BRA
 - [REDACTED] fiziskas personas
 - [REDACTED] juridiskas personas
- abonenti ISDN PRA
 - [REDACTED] juridiskas personas
- 2048 kilobiti sekundē strukturēta ciparu nomātā līnija (D2048S) ar R2 signalizāciju
 - [REDACTED] juridiskas personas

Trešais un ceturtais lielākais balss telefonijas tirgus dalībnieks nenodrošina piekļuves galalietotājiem.

Dati no citiem komersantiem nav Komisijas rīcībā, jo SIA „Lattelekom”, nodrošina [REDACTED] % no visiem ieņēumiem par fiksētajiem balss telefonijas pakalpojumiem.

Komisija var atzīt, ka SIA „Lattelekom” pilnībā kontrolē infrastruktūru, kas ir vajadzīga, lai nodrošinātu piekļuvi galalietotājiem.

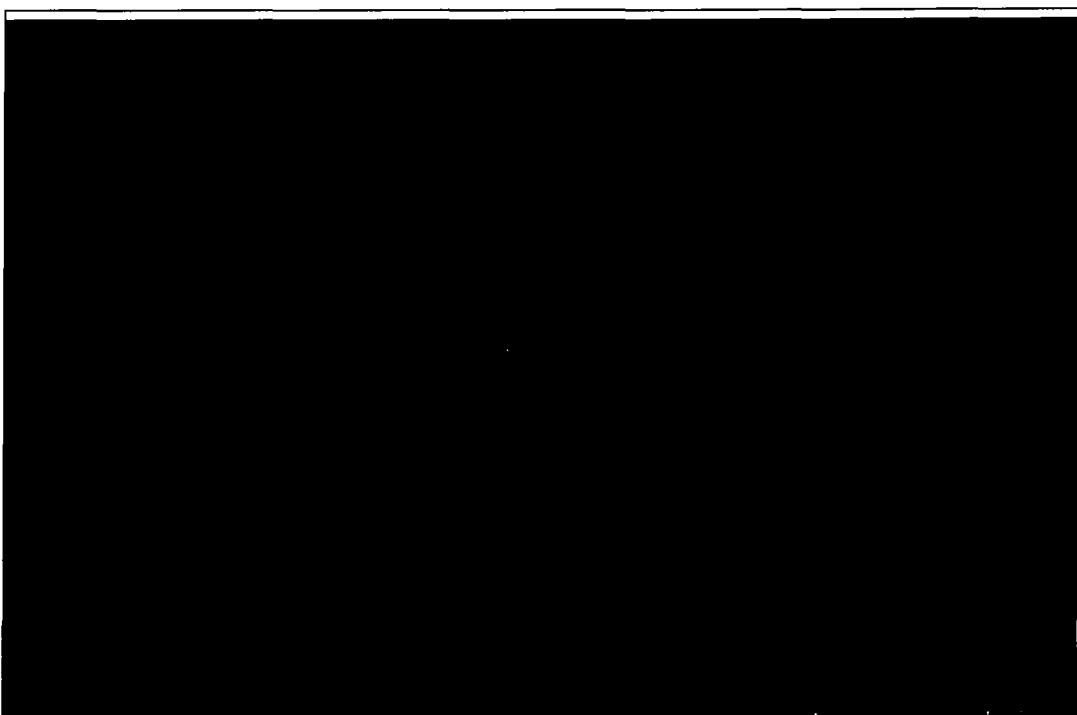
Ar to ir skaidrs, ka SIA „Lattelekom” kontrolē būtisku infrastruktūru savienojumu uzsākšanas pakalpojumu tirgū.

8.1.4. Komersanta lielums (Īpatsvars tirgū)

SIA „Lattelekom” lielums un īpatsvars tirgu var ilustrēt sekojošas tabulas un attēli:
(skat. SIA „Lattelekom” īpatsvars savienojumu tirgos).

Arī ņemot vērā ieņēmumus no visiem elektronisko sakaru komersantiem, kas piedāvā starpsavienojumu pakalpojumus, SIA „Lattelekom” īpatsvaru var viennozīmīgi pamatot. Attiecīgi, tirgus daļa tikai nenozīmīgi samazinās uz [REDACTED] %.

10. attēls: Attiecīgās tirgus daļas

Analizējot tīkla struktūru un lielumu, arī var secināt, ka SIA „Lattelekom” īpatsvars ir dominējošs.

22.tabula: Tīkla struktūra

	telefoni centrāles	piekļuves līniju garums	savienošanas līnijas garums
SIA „Lattelekom”	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
TELEFONĒNET	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
TELEKOMUNIKĀCIJU	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
TAURĀ	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
Latvijas dzelzceļš	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]

8.1.5. Nepietiekama kompensējošā pirktpēja vai tās trūkums

Nepieciešams analizēt, vai pastāv kompensējošā pirktpēja pret vislielāko komersantu - SIA „Lattelekom”. Lai analizētu kompensējošo pirktpēju ir nepieciešams nošķirt divus gadījumus:

- kompensējošā pirktpēja galalietotāju līmenī;
- kompensējošā pirktpēja vairumtirdzniecības līmenī.

Kompensējošā pirktpēja galalietotāju līmenī

Kompensējošā pirktpēja galalietotāju līmenī pastāv tad, kad galalietotājam ir iespēja mainīt operatoru uz citu operatoru gadījumā, ja SIA „Lattelekom” savienojumu pabeigšanas tarifi ir tik augsti, ka citi operatori neslēdz starpsavienojumu līgumu (kā konsekvence SIA „Lattelekom” klienti nevar izvēlēties citus komersantus kā savu operatoru).

Pamatota iespēja, ka galalietotājs var mainīt pakalpojumu sniedzēju un tas var radīt draudus komersantam pastāv tikai tad, kad:

- izmaksas, kas saistītas ar operatora maiņu, nav lielas un ir mazākas kā potenciālie ietaupījumi;
- komersanta ieņēmumu īpatsvars no komersantu mainošajiem galalietotājiem salīdzinot ar SIA „Lattelekom” kopējiem ieņēmumiem ir pietiekami liels.

Otrā iespēja SIA „Lattelekom” gadījumā varētu piepildīties pakalpojumu sniedzēju mainot tikai lieliem komersantiem vai valsts iestādēm, vai lielam mazāku lietotāju daudzumam.

Visnozīmīgākās izmaksas, kas saistītas ar operatora maiņu, ir atkarīgas no jautājuma, vai darbojas numura saglabāšanas pakalpojums. Pretejā gadījumā izmaksas ir pārāk lielas. Ja galalietotājs nevar saglabāt savu numuru mainot operatoru, tad tas ne tikai nevar izvairīties no izdevumiem, kas saistīti ar jaunu numuru publicēšanu (jaunas vizītkartes, jauni reklāmas materiāli u.c.), bet arī var zaudēt klientus.

Privātām personām rodas nemateriālās izmaksas vēl vismaz šādos veidos:

- neērtības pabeidzot līgumu ar līdzšinējo operatoru;
- zaudēts laiks, meklējot jaunu operatoru un noslēdzot ar to jaunu līgumu.

Pašreiz, izmaksas, kas saistītas ar pakalpojuma sniedzēja maiņu, ir lielākas nekā potenciālie ieguvumi.

Kompensējošā pirkspēja vairumtirdzniecības līmenī

Lai gan SIA „Lattelekom” saskaņā ar spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem ir pienākums nodrošināt operatora izvēli, SIA „Lattelekom” nav pienākuma nodrošināt, ka klienti var izmantot jebkuru komersantu kā izvēlēto operatoru.

Gadījumā, ja SIA „Lattelekom” nodrošina operatora izvēli vismaz vienam komersantam, komersants var teorētiski atteikties no starpsavienojumu līgumu noslēgšanas ar citiem komersantiem vai var patvālīgi noteikt tiem tarifus. Starpsavienojumā iesaistītā puse, kas vēlas piedāvāt operatora izvēles pakalpojumu, nav kompensējošās pirkspējas. Tai ir vienpusēja interese noslēgt starpsavienojumu līgumu, jo tai ir interese piedāvāt saviem klientiem operatora izvēles pakalpojumu. Bet SIA „Lattelekom” nav papildvērtības noslēgt starpsavienojuma līgumu, gluži otrādi SIA „Lattelekom” ir motivācija kavēt cita komersanta ienākšanu tirgū.

Saskaņā ar ESL 36.panta pirmo daļu „lai nodrošinātu, ka viena publiskā elektronisko sakaru tīkla galalietotāji var sazināties ar cita publiskā elektronisko sakaru tīkla galalietotājiem, Komisijai ir tiesības godīgi, samērīgi un ar vienlīdzīgu attieksmi noteikt elektronisko sakaru komersantiem, kuri nodrošina galalietotājiem nepieciešamo piekļuvi, saistības piekļuves un starpsavienojumu jomā”. Tomēr komersantam nav iespēja izmantot kompensējošo pirkspēju vairumtirdzniecības līmenī.

Līdzi ar to var konstatēt, ka savienojumu uzsākšanas tirgū pietrūkst kompensējošā pirkspēja attiecībā pret SIA „Lattelekom”.

8.1.6. Rezultāti

Nemot vērā tirgus analīzi, Komisija secināja, ka savienojumu uzsākšanas publiskajā fiksētajā telefonu tīkla tirgū Latvijas Republikas teritorijā nepastāv efektīva konkurence.

8.1.7. Komersants ar būtisku ietekmi tirgū

Nemot vērā iepriekš minēto, Komisija nosaka SIA „Lattelekom” kā komersantu ar būtisku ietekmi savienojumu uzsākšanas publiskajā fiksētajā telefonu tīkla tirgū Latvijas Republikas teritorijā.

8.2. Tīrgus 9

8.2.1. Tīrgus dalījums

Pēc savienojumu pabeigšanas tīrgus definīcijas var secināt, ka šie ir monopoltirgi, tāpēc tīrgus daļas ir 100% katrā individuālajā tīrgū. Saskaņā ar to var jau noteikt, ka visiem komersantiem, kas piedāvā savienojumu pabeigšanas pakalpojumus ir būtiska ietekme tīrgū, sava tīkla ģeogrāfiskā mēroga ietvaros.

Neskatoties uz to, Komisija analizēja arī citus kritērijus.

8.2.2. Šķēršļi ienākšanai tīrgū vai ekspansijai

Savienojumu pabeigšanas pakalpojumu tīrgos barjeras ienākšanai tīrgū, kas saistītas ar tīrgus definīciju ir nesamērīgi augstas. Konkurentu ienākšanai tīrgū ar saviem savienojumu pabeigšanas pakalpojumiem nav nepieciešamā efekta un konsekences pret pastāvošo (monopola) savienojumu pabeigšanas tīrgus struktūru. Konkurenta savienojumu pabeigšanas pakalpojumi veido atsevišķu (monopola) savienojumu pabeigšanas pakalpojumu tīgru.

8.2.3. Komersanta lielums (īpatsvars tīrgū)

Pēc tīrgus definīcijas savienojumu pabeigšanas tīrgi ir monopoltirgi. Komersanta lieluma nozīme konkurences situācijas novērtēšanai ir ļoti ierobežota un saistīta ar nepietiekamu kompensējošo pirktpēju. Tāpēc arī nav nepieciešams analizēt citus kritērijus konkurences apstākļu novērtēšanai, kas raksturo samēru starp komersantiem ar būtisku ietekmi tīrgū un konkurentiem konkrētajā tīrgū.

8.2.4. Nepietiekama kompensējošā pirktpēja vai tās trūkums

Lai analizētu kompensējošo pirktpēju ir nepieciešams atšķirt divus gadījumus:

- kompensējošā pirktpēja galalietotāju līmenī
- kompensējošā pirktpēja vairumtirdzniecības līmenī.

Kompensējošā pirktpēja galalietotāja līmenī pastāv, ja galalietotājam ir iespēja iespaidot savu pakalpojumu sniedzēju (operatoru) mainot to uz citu operatoru gadījumā, ja sava operatora (operators A) savienojumu pabeigšanas tarifi ir tik augsti, ka:

- citi operatori neslēdz starpsavienojumu līgumus (tāpēc cita operatora klienti nevar zvanīt operatora A galalietotājiem);
- cita operatora klientiem augstu savienojumu pabeigšanas tarifu dēļ jāmaksā tik augstas cenas, ka tie vai nezvana, vai sūdzas operatora A galalietotājiem.

Galalietotājam iespēja iespaidot savu pakalpojumu sniedzēju rodas tikai tad,

- kad izmaksas, kas saistītas ar operatora maiņu, nav pārāk lielas un ir mazākas nekā potenciālie labumi;
- galalietotāja īpatsvars no komersantu mainošajiem galalietotājiem salīdzinot ar komersanta kopējiem ieņēmumiem ir pietiekami liels.

Otrs scenārijs varētu piepildīties pakalpojumu sniedzēju mainot tikai lieliem komersantiem vai valsts iestādēm, vai lielam mazāku lietotāju daudzumam.

Komisija konstatē, ka otrs kritērijs ir izpildāms katrā individuālajā savienojumu pabeigšanas tirgū.

Visnozīmīgākās izmaksas, kas saistītas ar operatora maiņu, ir atkarīgas no tā, vai darbojas numura saglabāšanas pakalpojums. Pretējā gadījumā izmaksas ir pārāk lielas. Ja, mainot operatoru galalietotājs nevar saglabāt savu numuru, tad tas ne tikai nevar izvairīties no izdevumiem, kas saistīti ar jaunu numuru publicēšanu (jaunas vizītkartes, jauni reklāmas materiāli u.c.), bet var arī zaudēt klientus.

Privātām personām rodas nemateriālās izmaksas vēl vismaz sekojošos veidos:

- neērtības pabeidzot līgumu ar līdzšinējo operatoru;
- zaudēts laiks, meklējot jaunu operatoru un noslēdzot ar to jaunu līgumu.

Pašreiz izmaksas, kas saistītas ar pakalpojuma sniedzēja maiņu, ir lielākas nekā potenciālie ieguvumi.

Pirmais kritērijs vēl nav izpildīts nevienā individuālā savienojumu pabeigšanas tirgū, jo galalietotājs nevar iespaidot savu pakalpojumu sniedzēju to mainot.

Nemot vērā iepriekš minēto, Komisija konstatē, ka katrā individuālā savienojumu pabeigšanas tirgū pietrūkst kompensējošās pirkspējas galalietotāju līmenī.

Kompensējošā pirkspēja vairumtirdzniecības līmenī

Lai analizētu kompensējošo pirkspēju vairumtirdzniecības līmenī jāizšķir divi gadījumi:

- operators, kas piedāvā arī piekļuvi (turpmāk - piekļuves tīkla operators). Saskaņā ar ESL 36.panta pirmo daļu „lai nodrošinātu, ka viena publiskā elektronisko sakaru tīkla galalietotāji var sazināties ar cita publiskā elektronisko sakaru tīkla galalietotājiem, Komisijai ir tiesības godīgi, samērīgi un ar vienlīdzīgu attieksmi noteikt elektronisko sakaru komersantiem, kuri nodrošina galalietotājiem nepieciešamo piekļuvi, saistības piekļuves un starpsavienojumu jomā”. Tomēr komersantam nav iespējas izmantot kompensējošo pirkspēju.
- operators, kas nepiedāvā piekļuvi, bet tikai operatora izvēles pakalpojumus (turpmāk – savienojumu tīkla operators).

Savienojumu tīkla operatoram nav kompensējošā pirkspēja. Tam ir vienpusēja interese noslēgt starpsavienojumu līgumu, jo to interesē piedāvāt saviem klientiem pieejumu visiem vai vismaz cik daudziem iespējams tīkliem. Potenciālajam starpsavienojumu partnerim, kas piedāvā savienojumu pabeigšanas pakalpojumus nav papildvērtības. Savi klienti var saņemt sarunas no tīkliem pilnīgi neatkarīgi no savienojumu tīkla operatora, kas pieprasīja starpsavienojumu no cita savienojumu tīkla operatora vai no piekļuves tīkla operatora, izmantojot tiešo starpsavienojumu.

Nemot vērā iepriekš minēto, Komisija konstatē, ka katrā individuālā savienojumu pabeigšanas tirgū pietrūkst kompensējošās pirkspējas vairumtirdzniecības līmenī.

8.2.5. Potenciālas konkurences trūkums

Nemot vērā tirgus definīciju, savienojumu pabeigšanas tirgos nepastāv potenciāla konkurence. Konkurentu ienākšana tirgū ar saviem savienojumu pabeigšanas pakalpojumiem nav efektīva un konsekventa uz pastāvošās (monopola) savienojumu pabeigšanas pakalpojumu tirgus struktūras fona. Konkurentu savienojumu pabeigšanas pakalpojumi veido atsevišķu (monopola) savienojumu pabeigšanas tirgu.

8.2.6. Rezultāti

Nemot vērā iepriekš minēto, Komisija konstatē, ka savienojumu pabeigšanas fiksētā vietā komersantu publiskajos telefonu tīklos tirgū nepastāv efektīva konkurence.

8.2.7. Komersanti ar būtisku ietekmi tirgū

Nemot vērā iepriekš minēto, Komisija nosaka kā komersantus ar būtisku ietekmi savienojumu pabeigšanas fiksētā vietā komersantu publiskajos telefonu tīklos tirgū šādus komersantus:

1. SIA „AERONAVIGĀCIJAS SERVISS”
Krišjāņa Barona iela 20/22
Rīga, LV-1050
2. SIA „BALKOM TV SIA”
Vecpilsētas iela 19,
Rīga, LV-1050
3. SIA „CSC TELECOM”
Bruņinieku iela 34
Rīga LV-1011
4. SIA „D-COM”
Braslas iela 20
Rīga, LV-1035
5. SIA „DATAGRUPA 777”
Valdeķu iela 50/1-44
Rīga, LV-1058
6. SIA „FINORS TELEKOM”
Biķernieku iela 32a
Rīga, LV-1006
7. SIA „Lattelekom”
Valņu ielā 30,
Rīga, LV-1050
8. SIA „LATTELENET”
Kurzemes prospekts 3
Rīga, LV-1067
9. VAS „Latvijas dzelzceļš”
Gogoļa iela 3
Rīga, LV-1547
10. AS „Latvenergo”
Pulkveža Brieža iela 12
Rīga, LV-1230

11. SIA „OPTRON”
Kundziņsalas 10. līnija 10a
Rīga, LV-1005
12. SIA „SIGIS”
Akadēmijas laukums 1, ofiss 1008
Rīga, LV-1050
13. SIA „TELE2 TELECOM”
Mūkusalas iela 41b
Rīga, LV-1004
14. SIA „TELEDIALOGS”
Mūkusalas iela 41
Rīga, LV-1004
15. AS „Telekom Baltija”
Bikernieku iela 18
Rīga, LV-1039
16. SIA „TELEKOMUNIKĀCIJU GRUPA”
Akadēmijas laukums 1
Rīga, LV-1050
17. SIA „TELENETS”
"Jūras"-1
Stopiņu pagasts, Rīgas rajons, LV-2130
18. SIA „UNISTARS”
Brīvības iela 97
Rīga, LV-1001

8.3. *Tirdzniecība 10*

8.3.1. *Tirdzniecības dalījums*

Latvijā 2005.gadā pavisam 12 šādi komersanti piedāvāja tranzīta pakalpojumus:

- SIA „Lattelekom”
- VAS „Latvijas dzelzceļš”
- SIA „TELEKOMUNIKĀCIJU GRUPA”
- SIA „LATTELENET”
- SIA „CSC TELECOM”
- AS „Latvenergo”
- SIA „SIGIS”
- SIA „BALTKOM TV SIA”
- SIA „UNISTARS”
- SIA „TELENETS”
- SIA „DATAGRUPA 777”
- AS „Telekom Baltija”

Saskaņā ar Noteikumu 5. punktu Komisija noteica, ka informācija saskaņā ar Noteikumu 2.pielikuma veidlapām jāsniedz šādiem pieciem komersantiem:

- SIA „Lattelekom”
- VAS „Latvijas dzelzceļš”
- SIA „TELEKOMUNIKĀCIJU GRUPA”
- SIA ”LATTELENET”
- AS „Telekom Baltija” (sakarā ar starpsavienojuma pakalpojumiem mobilajos tīklos)

23.tabula: Attiecīgās tirgus daļas

Ieņēmumi	2003.g.		2004.g.	
	LVL	%	LVL	%
Lattelekom				
TELEKOMUNIKĀCIJU GRUPA				
LATTELENET				
Latvijas dzelzceļš				
AS Telekom Baltija				
TOTALIS				

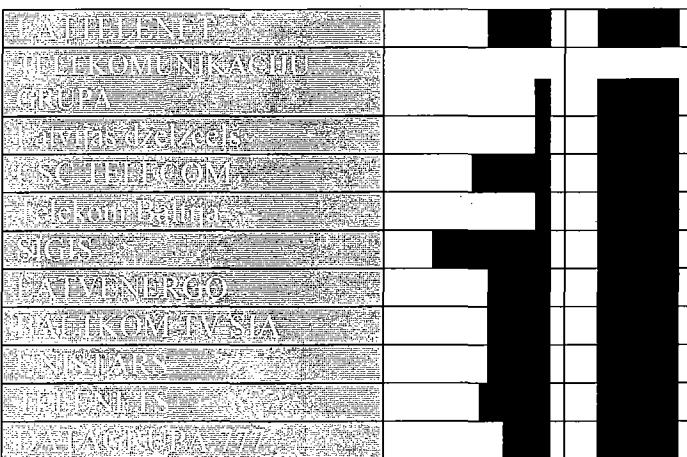
24.tabula: HHI pamatojoties uz ieņēmumiem

Ieņēmumi	2003	2994
	HHI	HHI
Lattelekom		
TELEKOMUNIKĀCIJU GRUPA		
LATTELENET		
Latvijas dzelzceļš		
AS Telekom Baltija		
TOTALIS		

Varētu argumentēt, ka izmantojot datus tikai no pieciem komersantiem, tie varētu neatspoguļot reālo situāciju. Komisija nepiekrit šādam viedoklim, jo SIA „Lattelekom” ieņēmumi no tranzītu pakalpojumu sniegšanas ir lielāki par visu citu 12 komersantu, kas piedāvā tranzītu pakalpojumus, ieņēmumiem no starpsavienojumu pakalpojumu sniegšanas. Turklāt, tranzīta pakalpojumi ir tikai daļa no kopējiem starpsavienojumu ieņēmumiem un SIA „Lattelekom” tirgus daļa nemot vērā visus 12 komersantus, kas piedāvā tranzītu pakalpojumus, saglabājusies nesalīdzināmi augsta.

25.tabula: Attiecīgās tirgus daļas

Komersants	Ieņēmumi
Lattelekom	

25. tabulā Lattelekom, LATTELENET, Latvijas dzelzceļš, Telekom Baltija un Telekomunikāciju grupa uzrādīti tikai tranzītu ieņēmumi, citiem komersanti - visi starpsavienojumu ieņēmumi.

Komisijai, pamatojoties tikai uz tirgus daļām, ir iespējams konstatēt, ka SIA „Lattelekom” ir vienīgais komersants ar būtisku ietekmi tirgū. Neskatoties uz to Komisija analizēja arī citus kritērijus.

8.3.2. Šķēršļi ienākšanai tirgū vai ekspansijai

Lai piedāvātu izdevīgāko un konkurētspējīgāko tranzītpakalpojumu, komersantam nepieciešams izveidot starpsavienojumu ar citiem komersantiem, gan fiksētā un mobilā tīkla operatoriem, gan starptautiskajiem operatoriem. Komersanti, kas pieprasa tranzītpakalpojumus, ir ieinteresēti pirkst tranzītpakalpojumu uz visiem citiem tīkliem vai vismaz uz visiem svarīgākajiem, jo komersantiem var būt grūtības analizēt izejošo noslodzi pēc mērķiem un maršrutēto noslodzi uz dažādiem tīkliem. Lai to paveiktu, nepieciešams intelektiskais tīkls. Tādēļ, komersants nevar piedāvāt tranzītu tikai uz izvēlētiem vai vienu tīklu, jo šajā tirgus nišā tas nevar savu piedāvājumu ekonomiski pamatot. Turklat, izmaksas, kas saistītas ar starpsavienojumu ar daudziem operatoriem ir ļoti augstas un veido šķēršļus ienākšanai tirgū.

SIA „Lattelekom” ir visvairāk starpsavienojumu līgumu ar citiem komersantiem. Tā kā SIA „Lattelekom” ir bijušais valsts monopolis, SIA „Lattelekom” ir starpsavienojumu līgumi ar nepieciešamajiem ārvalstu operatoriem vai vismaz ar vienu operatoru katrā valstī.

8.3.3. Kontrole pār būtisku infrastruktūru

Būtiska infrastruktūra ir elektronisko sakaru tīkla daļa jeb tīkla komponente savienojumu uzsākšanas pakalpojumu tirgū, ko nav iespējams ātri dublēt un kas nodrošina pakalpojumu sniegšanu:

- piekļuves tīkls;
- nodrošinātas piekļuves galalietotājiem (jeb abonentlīnijas).

SIA „Lattelekom” piekļuves tīkls ir vislielākais Latvijā. SIA „Lattelekom” rīcībā ir [REDACTED] km piekļuves līniju. Salīdzinot ar citiem lielākajiem komersantiem, tādiem kā VAS „Latvijas dzelzceļš ([REDACTED] km), SIA „LATTELENET” ([REDACTED] km) un SIA „TELEKOMUNIKĀCIJU GRUPA” ([REDACTED] km) - SIA „Lattelekom” piekļuves tīkls ir [REDACTED] lielāks.

SIA „Lattelekom” rīcībā 2004. gada 31.decembrī bija:

- abonentī publiskajā komutētajā telefona tīklā (PSTN):
 - fiziskas personas
 - juridiskas personas
- abonentī ISDN BRA
 - fiziskas personas
 - juridiskas personas
- abonentī ISDN PRA
 - juridiskas personas
- 2048 Kbit/s strukturēta ciparu nomātā līnija (D2048S) ar R2 signalizāciju
 - juridiskas personas

Trešais un ceturtais lielākais balss telefonijas tirgus dalībnieks nenodrošina piekļuves galalietotājiem.

Dati no citiem komersantiem nav Komisijas rīcībā, jo SIA „Lattelekom” nodrošina ■ % no visiem ieņēmumiem par fiksētajiem balss telefonijas pakalpojumiem.

Komisija var atzīt, ka SIA „Lattelekom” pilnībā kontrolē infrastruktūru, kas ir vajadzīga, lai nodrošinātu piekļuvi galalietotājiem.

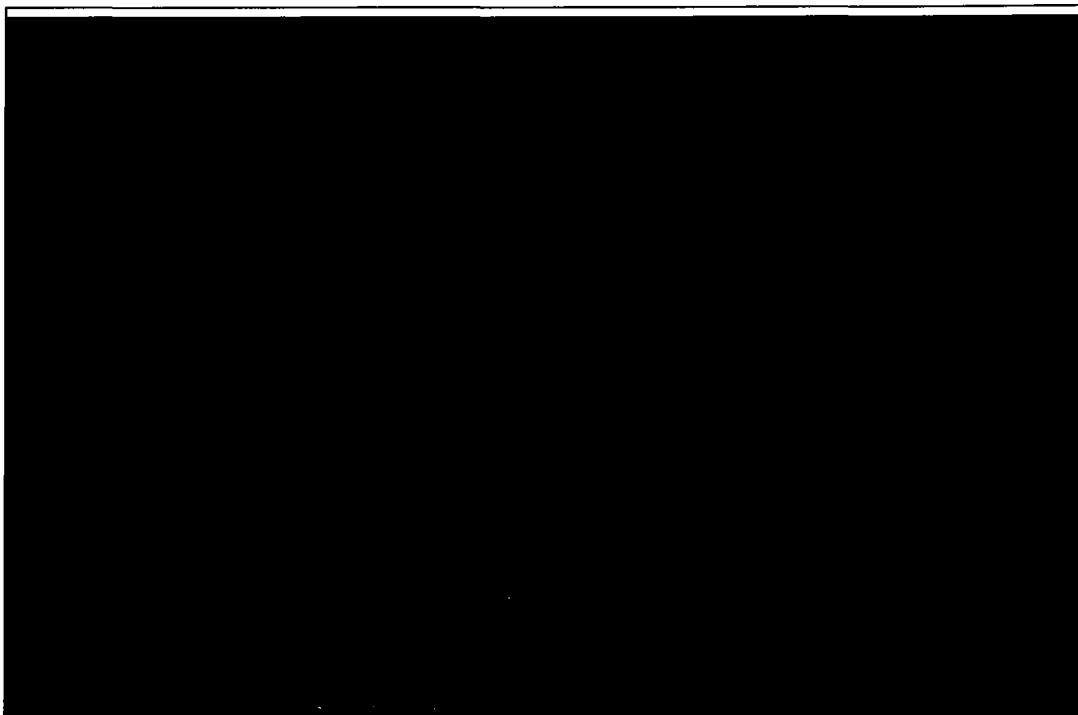
Tādējādi ir skaidrs, ka SIA „Lattelekom” kontrolē būtisku infrastruktūru savienojumu uzsākšanas pakalpojumu tirgū.

8.3.4. Komersanta lielums (īpatsvars tirgū)

SIA „Lattelekom” lielumu un īpatsvaru tirgū ilustrē tabulas un attēli (skat. SIA „Lattelekom” īpatsvars savienojumu tirgos).

Nemot vērā ieņēmumus no visiem elektronisko sakaru komersantiem, kas piedāvā starpsavienojumu pakalpojumus, SIA „Lattelekom” īpatsvaru var nepārprotami pamatot. Attiecīgi tirgus daļa tikai nenozīmīgi samazinās uz ■ %.

11. attēls. Attiecīgās tirgus dajas

Analizējot tīkla struktūru un lielumu, var secināt, ka SIA „Lattelekom” īpatsvars ir dominējošs.

26.tabula. Tīkla struktūra

	telefonu centrāles	piekluves līniju garums	savienošanas līnijas garums
SIA „Lattelekom”			
SIA „TELEFELNEX”			
SIA „TELEKOMUNIKĀCIJU			
AS „LAKUBA”			
SIA „KOMPELITZEGES”			

8.3.5. Nepietiekama kompensējošā pirktpēja vai tās trūkums

Lai analizētu kompensējošo pirktpēju ir nepieciešams atšķirt divus gadījumus:

- kompensējošā pirktpēja galalietotāju līmenī
- kompensējošā pirktpēja vairumtirdzniecības līmenī.

Kompensējošā pirktpēja galalietotāja līmenī tranzīta pakalpojumu tirgū neeksistē. SIA „Lattelekom” lietotājus (galalietotājus) tieši neskar, vai SIA „Lattelekom” piedāvā tranzīta pakalpojumus vai nē, jo tas tiem nedod nekādu papildu labumu. Citam komersantam nav reālu iespēju ietekmēt SIA „Lattelekom” vai spiest komersantu mainīt tā rīcību tirgū. Tie varētu tikai mēģināt iesaistīt lietotāju tiesību aizsardzības organizācijas, tomēr arī tas varētu nedot vēlamo efektu, īpaši pašreizējos apstākļos, kad lietotājus pārstāvošām organizācijām nav līdzvērtīga stāvokļa ar komersantiem.

Kompensējošā pirktpēja vairumtirdzniecības līmenī

Lai analizētu kompensējošo pirktpēju vairumtirdzniecības līmenī nepieciešams izdalīt divus gadījumus:

- piekļuves tīkla operators;

Piekļuves tīkla operatoram nav kompensējošās pirkspējas. Tas nevar iespaidot SIA „Lattelekom” lauzt starpsavienojumu līgumu, ja SIA „Lattelekom” atteiktos no tranzīta pakalpojumu piedāvāšanas vai prasītu augstas cenas, jo tādā gadījumā komersanta lietotāji zaudētu iespējas sazvanīt SIA „Lattelekom”, lietotājus un šis apstāklis nebūtu pieņemams piekļuves tīkla operatoram, jo komersants sāktu zaudēt savus lietotājus.

- savienojumu tīkla operators;

Savienojumu tīkla operatoram nav kompensējošās pirkspējas. Tam ir vienpusēja interese noslēgt starpsavienojumu līgumu, jo tam ir interese izmantot SIA „Lattelekom” tranzīta pakalpojumus un piedāvāt saviem lietotajiem iespēju sazināties ar visiem vai iespējami daudziem tīkliem. Bet SIA „Lattelekom” šādam starpsavienojumam nav papildvērtības.

Komisija konstatē, ka tranzītu pakalpojumu tirgū trūkst kompensējošās pirkspējas vairumtirdzniecības līmenī.

8.3.6. Rezultāti

Nemot vērā tirgus analīzi, Komisija secināja, ka tranzīta pakalpojumu publiskajā fiksētajā telefonu tīklā tirgū Latvijas Republikas teritorijā nepastāv efektīva konkurence.

8.1.7. Komersants ar būtisku ietekmi tirgū

Nemot vērā iepriekš minēto, Komisija nosaka SIA „Lattelekom” kā komersantu ar būtisku ietekmi tranzīta pakalpojumu publiskajā fiksētajā telefonu tīklā tirgū Latvijas Republikas teritorijā.

9. Būtiskā ietekme tirgū

9.1. Speciālu prasību (saistību) noteikšana elektronisko sakaru komersantiem

Saskaņā ar ESL 31. pantu Komisijai ir tiesības, pamatojoties uz tirgus analīzes rezultātiem, piemērot, saglābāt, grozīt vai atcelt saistības komersantiem ar būtisku ietekmi konkrētajā tirgū, lai konkrētajā tirgū nodrošinātu efektīvu konkurenci uz šo konkrēto tirgu.

ESL 31. panta otrā daļa nosaka, ka:

Nemot vērā ESL 31. panta pirmajā daļā minētos elektronisko sakaru pakalpojumu tirgus analīzes rezultātus, Komisija nosaka, vai konkrētajā tirgū ir efektīva konkurence. Ja tirgus analīzes rezultātā Komisija konstatē, ka tirgū nav efektīvas konkurences, tā pieņem lēmumu par analīzes rezultātā konstatētajām problēmām adekvātu un samērīgu speciālu prasību piemērošanu, saglabāšanu, grozīšanu vai atcelšanu elektronisko sakaru komersantiem Komisijas noteiktajā kārtībā.

Ja Komisija konstatē, ka tirgū ir efektīva konkurence, tā nepiemēro vai atceļ speciālās prasības elektronisko sakaru komersantiem ar būtisku ietekmi tirgū.

Nosakot konkrētas saistības elektronisko sakaru komersantiem, Komisija ievēro arī vispārējos EK definētos elektronisko sakaru nozares regulēšanas mērķus:

- konkurences veicināšanu;
- vienota iekšējā tirgus attīstību Eiropas Kopienā;
- ES pilsoņu interešu ievērošanu.

Saskaņā ar ESL 38. panta pirmo un otro daļu:

Elektronisko sakaru komersantam ar būtisku ietekmi tirgū piekļuves vai starpsavienojumu jomā Komisija var uzlikt šādas saistības:

- caurredzamības saistības,
- vienlīdzīgas attieksmes saistības,
- atdalītas finanšu uzskaites saistības,
- tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistības,
- pienākumus un saistības attiecībā uz piekļuvi elektronisko sakaru tīklam.

Komisija, uzliekot elektronisko sakaru komersantam ar būtisku ietekmi tirgū piekļuves vai starpsavienojumu jomā ESL 38. panta pirmajā daļā minētās saistības, ievēro objektivitātes, caurredzamības, samērības un vienlīdzības principus atbilstoši risināmās problēmas būtībai un regulēšanas mērķiem. Pirms tiek pieņemts lēmums par saistību uzlikšanu, Komisija konsultējas ar elektronisko sakaru tirgus dalībniekiem.

9.2. Saistības

9.2.1. Caurredzamības saistības

ESL 39. panta pirmā daļa nosaka, ka Komisija, ņemot vērā tirgus analīzes rezultātus, var elektronisko sakaru komersantam ar būtisku ietekmi tirgū noteikt, grozīt vai atcelt caurredzamības saistības piekļuves vai starpsavienojumu jomā. Caurredzamības saistības var ietvert noteiktas informācijas (uzskaitē, tehniskie un tīkla raksturparametri, cenu un tarifu, piekļuves un starpsavienojumu nodrošināšanas un izmantošanas nosacījumi) publiskošanas un pamatpiedāvājumu publicēšanas saistības un prasības attiecībā uz publicējamiem pamatpiedāvājumiem.

ESL 39. panta otrā daļa nosaka, ja elektronisko sakaru komersantam ar būtisku ietekmi tirgū ir noteikts vienlīdzīgas attieksmes pienākums, tad Komisija var prasīt, lai tas publicē piekļuves, starpsavienojumu, iekārtu kopīgas izmantošanas, nomāto līniju vai atsaistītas piekļuves abonentlīnijām pamatpiedāvājumus, kuros iekļautā informācija būtu detalizēti atdalīta, un nodrošinātu, ka elektronisko sakaru komersantiem — pakalpojumu saņēmējiem nav jāmaksā par iekārtām vai aprīkojumu, kas pieprasītajam pakalpojumam nav nepieciešams.

ESL 39. panta trešā daļa nosaka, ka elektronisko sakaru komersants ar būtisku ietekmi tirgū izstrādā piekļuves vai starpsavienojumu, iekārtu kopīgas izmantošanas, nomāto līniju vai atsaistītas piekļuves abonentlīnijām pamatpiedāvājumu Komisijas noteiktajā kārtībā un nodrošina tā publisku pieejamību.

ESL 39. panta ceturtā daļa nosaka, Komisijai ir tiesības:

- 1) noteikt un publicēt laikrakstā “Latvijas Vēstnesis” prasības attiecībā uz piekļuves, starpsavienojumu, iekārtu kopīgas izmantošanas, nomāto līniju vai atsaistītas piekļuves abonentlīnijām pamatpiedāvājumā ietveramo informāciju un nepieciešamo tās detalizācijas līmeni;
- 2) noteikt piekļuves, starpsavienojumu, iekārtu kopīgas izmantošanas, nomāto līniju vai atsaistītas piekļuves abonentlīnijām pamatpiedāvājuma publicēšanas veidu;
- 3) noteikt grozījumus publicētajā piekļuves, starpsavienojumu, iekārtu kopīgas izmantošanas, nomāto līniju vai atsaistītas piekļuves abonentlīnijām pamatpiedāvājumā, ja tā nosacījumi neatbilst Komisijas prasībām.

9.2.2. Vienlīdzīgas attieksmes saistības

ESL 40. pants nosaka, ka Komisija, ņemot vērā tirgus analīzes rezultātus, var elektronisko sakaru komersantam ar būtisku ietekmi tirgū noteikt, grozīt vai atcelt šādus vienlīdzīgas attieksmes pienākumus piekļuves vai starpsavienojumu jomā:

- 1) pienākumu piemērot līdzvērtīgus nosacījumus līdzvērtīgos apstāklos citiem elektronisko sakaru komersantiem, kuri nodrošina līdzvērtīgus elektronisko sakaru pakalpojumus;
- 2) pienākumu sniegt citiem elektronisko sakaru komersantiem elektronisko sakaru pakalpojumus un informāciju ar tiem pašiem nosacījumiem, ar kādiem šis elektronisko sakaru komersants pats sniedz elektronisko sakaru pakalpojumus saistītajiem uzņēmumiem vai partneriem, un tādā pašā kvalitātē.

9.2.3. Atdalītas finanšu uzskaites saistības

ESL 41. panta nosaka, ka Komisija, ņemot vērā tirgus analīzes rezultātus, var elektronisko sakaru komersantam ar būtisku ietekmi tirgū noteikt, grozīt vai atcelt pienākumu piekļuves un starpsavienojumu jomā veikt atsevišķu darbības uzskaiti.

9.2.4. Tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistības

ESL 42. panta pirmā daļa nosaka, ka Komisija, ņemot vērā tirgus analīzes rezultātus, var elektronisko sakaru komersantam ar būtisku ietekmi tirgū noteikt, grozīt vai atcelt piekļuves vai starpsavienojumu tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistības (tajā skaitā pienākumu tuvināt tarifus izmaksām un prasības attiecībā uz izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas sistēmu). Uzliekot šādas saistības, Komisija ņem vērā attiecīgā komersanta investīcijas un ļauj tam gūt samērīgu peļņu no piekļuves vai starpsavienojumu nodrošināšanā ieguldītā kapitāla atbilstoši saistītajiem riskiem.

ESL 42. panta trešā daļa nosaka, ka ja elektronisko sakaru komersantam ir pienākums tuvināt tarifus izmaksām, tad tam jāpierāda Komisijai, ka tarifi ir balstīti uz pamatošām izmaksām, ņemot vērā peļņu par veiktais investīcijām. Komisija izmaksu aprēķināšanai var izmantot arī citādas metodes, nevis tās, kuras izmantojis elektronisko sakaru komersants, kā arī tarifus salīdzināmos konkrētos tirgos. Komisija var pieprasīt, lai elektronisko sakaru komersants sniedz savu tarifu un izmaksu pamatojumu. Ja Komisija konstatē, ka tarifa iekļautās izmaksas nav pamatojas vai tarifi nav tuvināti izmaksām, tā ir tiesīga apturēt šo tarifu piemērošanu un noteikt tarifu augšējo robežu vai arī uzdot elektronisko sakaru komersantam koriģēt tarifus.

ESL 42. panta ceturtā daļa nosaka, ka Elektronisko sakaru komersants ar būtisku ietekmi tirgū, kuram ir noteiktas prasības attiecībā uz izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas sistēmu, publisko izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas sistēmas aprakstu, norādot galvenās izmaksu grupas, kā arī izmaksu attiecināšanas noteikumus. Atbilstību izmaksu aprēķināšanas sistēmai pārbauda zvērināts revidents vai zvērinātu revidētu komercsabiedrību. Zvērināta revidenta ziņojumu par atbilstību noteiktajai izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas sistēmai elektronisko sakaru komersants publicē katru gadu.

ESL 42. panta piektā daļa nosaka, ka elektronisko sakaru komersantam ar būtisku ietekmi tirgū ir aizliegts noteikt starpsavienojumu pakalpojumiem atlaides vai atlaižu apmēru atkarībā no sniegto pakalpojumu apjoma. Komisija var dot atlauju noteikt šādas atlaides vai atlaižu apmēru, ja elektronisko sakaru komersants pierāda, ka tas tādējādi nenostādīs citus elektronisko sakaru komersantus nevienlīdzīgā stāvoklī.

9.2.5. Pienākumi un saistības attiecībā uz piekļuvi elektronisko sakaru tīklam

ESL 44. panta pirmā daļa paredz, ka ja Komisija tirgus analīzes rezultātā secina, ka piekļuves atteikums vai nepamatoti piekļuves noteikumi var kavēt ilglaicīga un konkurētspējīga mazumtirdzniecības tirgus izveidi vai tie neatbilst galalietotāju interesēm, tai ir tiesības elektronisko sakaru komersantam ar būtisku ietekmi tirgū noteikt, grozīt vai atcelt šādas saistības:

- 1) nodrošināt trešajām personām piekļuvi noteiktiem elektronisko sakaru tīkla elementiem vai iekārtām, ieskaitot atsaistītu piekļuvi abonentlīnijām;
- 2) risināt sarunas ar elektronisko sakaru komersantiem, kuri pieprasīja piekļuvi;

- 3) nepārtraukt piekļuvi tiem noteiktajiem elektronisko sakaru tīkla elementiem vai iekārtām, kuriem tā jau nodrošināta iepriekš;
- 4) nodrošināt noteiktus vairumtirdzniecības pakalpojumus trešajām personām elektronisko sakaru mazumtirdzniecības pakalpojumu sniegšanai;
- 5) nodrošināt piekļuvi tehniskajām saskarnēm vai būtiskām tehnoloģijām, kas nepieciešamas elektronisko sakaru pakalpojumu savietojamībai vai virtuālā tīkla pakalpojumiem;
- 6) nodrošināt iespēju izvietot elektronisko sakaru tīklu nodrošināšanai izmantotajās telpās noteiktus elektronisko sakaru tīkla elementus vai nodrošināt cita veida infrastruktūras objektu kopīgu izmantošanu (tajā skaitā kabeļu kanalizācijas, elektronisko sakaru tīklu nodrošināšanai izmantoto ēku vai antenu mastu un torņu kopīgu izmantošanu);
- 7) sniegt noteiktus elektronisko sakaru pakalpojumus (tajā skaitā tādus pakalpojumus, kas nepieciešami intelektuālā tīkla pakalpojumiem vai viesabonēšanai mobilajos elektronisko sakaru tīklos), kas nepieciešami, lai lietotājiem nodrošinātu pilnīgu elektronisko sakaru pakalpojumu savietojamību;
- 8) nodrošināt piekļuvi darbības atbalstsistēmām vai līdzīgām programmatūras sistēmām, kas nepieciešamas, lai uzturētu godīgu konkurenci elektronisko sakaru pakalpojumu sniegšanā;
- 9) savstarpēji savienot elektronisko sakaru tīklus vai elektronisko sakaru tīklu elementus vai iekārtas.

ESL 44. panta otrā daļa paredz, ka Komisija nosaka prasības attiecībā uz piekļuves, starpsavienojumu iekārtu kopīgas izmantošanas, nomāto līniju un atsaistītas piekļuves abonentlīnijām pamatpiedāvājumos iekļaujamo informāciju un šo pamatpiedāvājumu publicēšanu.

9.3. Elektronisko sakaru komersanti ar būtisku ietekme tirgū

9.3.1. SIA „Lattelekom”

Nemot vērā tirgus analīzes rezultātus, Komisija nosaka SIA „Lattelekom” kā komersantu ar būtisku ietekmi tirgū šādos elektronisko sakaru pakalpojumu tirgos:

- savienojumu uzsākšanas publiskajā fiksētajā telefonu tīklā tirgū Latvijas Republikas teritorijā;
- savienojumu pabeigšanas fiksētā vietā SIA „Lattelekom” publiskajā telefonu tīklā tirgū;
- tranzīta pakalpojumu publiskajā fiksētajā telefonu tīklā tirgū Latvijas Republikas teritorijā.

Ievērojot iepriekš minēto, Komisija saskaņā ar ESL nosaka SIA „Lattelekom” šādas saistības (speciālas prasības):

1. Pienākumus un saistības attiecībā uz piekļuvi elektronisko sakaru tīklam

SIA „Lattelekom” nodrošina komersantiem pēc to pamatota pieprasījuma starpsavienojumu un piekļuvi tā elektronisko sakaru tīklam vai ar to saistītiem elementiem, tā, lai komersantiem būtu iespēja saņemt:

- 1.1. savienojumu uzsākšanas pakalpojumus, lai nodrošinātu operatoru izvēli iekšzemes zvaniem (vietējām sarunām, iekšzemes tālsarunām, sarunām uz mobilajiem elektronisko sakaru tīkliem).
 - 1.2. savienojumu uzsākšanas pakalpojumus, lai nodrošinātu operatoru izvēli starptautiskajiem zvaniem.
 - 1.3. savienojumu pabeigšanas SIA „Lattelekom” tīklā pakalpojumus.
 - 1.4. tranzīta uz citiem fiksētajiem elektronisko sakaru tīkliem pakalpojumus;
 - 1.5. tranzīta uz citiem mobilajiem elektronisko sakaru tīkliem pakalpojumus;
 - 1.6. tranzīta pakalpojumus uz ārzemēm.
- SIA „Lattelekom” nodrošina komersantiem pēc to pamatota pieprasījuma atsaistītu piekļuvi abonentlīnijām saskaņā ar „Noteikumiem par atsaistītu piekļuvi abonentlīnijai” piedāvājot:
- 1.7. pilnīgu piekļuvi abonentlīnijai izmantojot fizisko vai virtuālo fizisko izvietošanu;
 - 1.8. pilnīgu piekļuvi abonentlīnijai izmantojot attālo izvietošanu;
 - 1.9. pilnīgu piekļuvi abonentapakšlīnijai izmantojot fizisko vai virtuālo fizisko izvietošanu;
 - 1.10. pilnīgu piekļuvi abonentapakšlīnijai izmantojot attālo izvietošanu;
 - 1.11. kopēju piekļuvi abonentlīnijai izmantojot fizisko vai virtuālo fizisko izvietošanu;
 - 1.12. kopēju piekļuvi abonentlīnijai izmantojot attālo izvietošanu.

Piekļuves tirgus trūkums ir būtisks šķērslis ienākšanai Rekomendācijā minētajos tirgos Nr. 8 un 9. Piekļuves pienākuma noteikšanas mērķis komersantam ar būtisku ietekmi tirgū ir šī šķēršļa likvidācija.

Komisija novēros, vai kādu saistību piemērošana vai nepiemērošana neveido problēmas konkrētajā tirgū vai netiek ierobežota konkurences attīstība. Nemot vērā tirgus attīstību, Komisija patur tiesības piemērot jaunas, atcelt vai grozīt esošās SIA „Lattelekom” saistības.

2. Caurredzamības saistības

SIA „Lattelekom” izstrādā un publisko starpsavienojumu pamatpiedāvājumu saskaņā ar Komisijas „Noteikumiem par pamatpiedāvājuma izstrādes kārtību, iekļaujamo informāciju un publicēšanu”.

SIA „Lattelekom” izstrādā un publisko piekļuves abonentlīnijām pamatpiedāvājumu saskaņā ar Komisijas padomes 2005.gada 31.augusta lēmumu Nr.186 apstiprinātiem Noteikumiem par pamatpiedāvājuma izstrādes kārtību, iekļaujamo informāciju un publicēšanu.

SIA „Lattelekom” savā starpsavienojumu pamatpiedāvājumā piedāvā vismaz sekojošos starpsavienojumu pakalpojumus:

2.1. savienojumu uzsākšanas publiskajā fiksētajā telefonu tīklā tirgū Latvijas Republikas teritorijā:

2.1.1. savienojumu uzsākšanu, lai nodrošinātu operatoru izvēli iekšzemes zvaniem (vietējām sarunām, iekšzemes tālsarunām, sarunām uz mobilajiem elektronisko sakaru tīkliem).

2.1.2. savienojumu uzsākšanu, lai nodrošinātu operatoru izvēli starptautiskajiem zvaniem.

2.2. savienojumu pabeigšanas fiksētā vietā SIA „Lattelekom” publiskajā telefonu tīklā tirgū:

2.2.1. savienojumu pabeigšana SIA „Lattelekom” tīklā.

2.3. tranzīta pakalpojumu publiskajā fiksētajā telefonu tīklā Latvijas Republikas teritorijā tirgū:

2.3.1. tranzīta uz citiem fiksētajiem elektronisko sakaru tīkliem pakalpojumus;

2.3.2. tranzīta uz citiem mobilajiem elektronisko sakaru tīkliem pakalpojumus;

2.3.3. tranzīta pakalpojumus uz ārzemēm.

Komisija var grozīt starpsavienojuma pamatpiedāvājumu.

Saistība kavē, komersanta ar būtisku ietekmi tirgū dominējoša stāvokļa iespējamo ļaunprātīgo izmantošanu un samazina šķēršļus ienākšanai tirgū.

SIA „Lattelekom” izstrādātajam un publicētajam starpsavienojuma pamatpiedāvājumam jānodrošina, ka tiek novērts vismaz sekojošais:

- starpsavienojumu sarunu nepamatota novilcināšana;
- pakalpojumu izmantošanas ierobežošana;
- noteikti nepamatoti tehniski nosacījumi un prasības;
- noteikti nepamatoti vai tiek kavēti noteiktie termiņi starpsavienojumam nepieciešamo tīkla elementu vai līniju nodrošināšanai un starpsavienojuma ekspluatācijas uzsākšanai.

Caurredzamības saistība komersantiem, kas pieprasī starpsavienojumu pakalpojumus no SIA „Lattelekom”, nodrošina skaidrus pasākumu plānošanas apstākļus. Zinot iespējamās izmaksas, komersanti var plānot starpsavienojuma ekspluatācijas uzsākšanu un arī ienākšanu tirgū, vai balstoties uz ekonomiskiem apsvērumiem to turpmāko attīstību.

SIA „Lattelekom” izstrādātajam un publicētajam piekļuves abonentlīnijām pamatpiedāvājumam jānodrošina, ka tiek novērts vismaz sekojošais:

- sarunu par atsaistītas piekļuves abonentlīnijām nodrošināšanu nepamatota novilcināšana;
- pakalpojumu izmantošanas ierobežošana;
- noteikti nepamatoti tehniski nosacījumi un prasības;

- noteikti nepamatoti vai tiek kavēti noteiktie termiņi atsaistītu abonentlīniju nodrošināšanai.

Caurredzamības saistība komersantiem, kas pieprasā atsaistītu piekļuvi abonentlīnijām no SIA „Lattelekom”, nodrošina skaidrus pasākumu plānošanas apstākļus. Zinot iespējamās izmaksas, komersanti var plānot abonentlīniju ekspluatācijas uzsākšanu un arī ienākšanu tirgū, vai balstoties uz ekonomiskiem apsvērumiem to turpmāko attīstību.

3. Vienlīdzīgas attieksmes saistības

SIA „Lattelekom” ir pienākums nodrošināt starpsavienojumu pakalpojumus katram komersantam, kas to pieprasā, un piemērot līdzvērtīgus nosacījumus līdzvērtīgos apstākļos citiem komersantiem, kuri nodrošina līdzvērtīgus elektronisko sakaru pakalpojumus. SIA „Lattelekom” ir pienākums sniegt citiem komersantiem elektronisko sakaru pakalpojumus un informāciju ar tādiem pašiem nosacījumiem, ar kādiem SIA „Lattelekom” pats nodrošina elektronisko sakaru pakalpojumus sev (*self-service*) vai saistītajiem komersantiem.

Ievērojot vienlīdzīgas attieksmes saistību, SIA „Lattelekom” nodrošina, ka tā būtiskā ietekmi tirgū, netiek izmantota, lai:

- īstenotu nevienlīdzīgu attieksmi pret citiem komersantiem salīdzinājumā saistītajiem komersantiem vai SIA „Lattelekom”
- kropļotu citu komersantu konkurētspēju vai, lai negatīvi ietekmētu konkurences apstākļus tirgū.

4. Tarifu regulešanas saistības

SIA „Lattelekom” ir pienākums Komisijai iesniegt visu tarifu, kas tiks publicēti starpsavienojumu un atsaistītas piekļuves abonentlīnijām pamatpiedāvājumos, izmaksu pamatojumu. SIA „Lattelekom” tarifiem ir jābūt tuvinātiem izmaksām, kas aprēķinātas saskaņā ar Komisijas metodiku „Elektronisko sakaru pakalpojumu izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas metodika” vai gadījumā, ja pakalpojums iepriekš netika sniegts, plānotajām pakalpojuma izmaksām.

SIA „Lattelekom” pierāda Komisijai, ka tarifi ir tuvināti izmaksām, nēmot vērā peļņu par veiktajām investīcijām.

SIA „Lattelekom” jāiesniedz izmaksu pamatojums vismaz par šādiem pakalpojumiem:

- 4.1. tīklu starpsavienojuma līnijas ierīkošana;
- 4.2. tīklu starpsavienojuma līnijas abonēšana;
- 4.3. kopēja izvietošana (izvietošanas vietas ierīkošanas izmaksas, izvietošanas vietas abonēšanas izmaksas);
- 4.4. par izejas atvēršanu vai slēgšanu uz numuru vai numuru diapazonu;
- 4.5. signalizācija;
- 4.6. pārbaudēm (tehnisko iespēju novērtēšanu);
- 4.7. tehniskai ierīkošanai, lai nodrošinātu:

4.7.1. operatoru izvēli iekšzemes zvaniem (vietējām sarunām, iekšzemes tālsarunām, sarunām uz mobilajiem elektronisko sakaru tīkliem);

4.7.2. operatoru izvēli starptautiskajiem zvaniem;

4.7.3. savienojumu pabeigšanu SIA „Lattelekom” tīklā;

4.7.4. tranzītu uz citiem fiksētajiem elektronisko sakaru tīkliem;

4.7.5. tranzītu uz citiem mobilajiem elektronisko sakaru tīkliem;

4.7.6. tranzītu uz ārzemēm.

4.8. izsaukuma ierīkošana:

4.8.1. operatoru izvēlei iekšzemes zvaniem (vietējām sarunām, iekšzemes tālsarunām, sarunām uz mobilajiem elektronisko sakaru tīkliem);

4.8.2. operatoru izvēlei starptautiskajiem zvaniem;

4.8.3. savienojumu pabeigšanai SIA „Lattelekom” tīklā;

4.8.4. tranzītam uz citiem fiksētajiem elektronisko sakaru tīkliem;

4.8.5. tranzītam uz citiem mobilajiem elektronisko sakaru tīkliem;

4.8.6. tranzītam uz ārzemēm.

4.9. par minūti:

4.9.1. operatoru izvēlei iekšzemes zvaniem (vietējām sarunām, iekšzemes tālsarunām, sarunām uz mobilajiem elektronisko sakaru tīkliem);

4.9.2. operatoru izvēlei starptautiskajiem zvaniem;

4.9.3. savienojumu pabeigšanai SIA „Lattelekom” tīklā;

4.9.4. tranzītam uz citiem fiksētajiem elektronisko sakaru tīkliem;

4.9.5. tranzītam uz citiem mobilajiem elektronisko sakaru tīkliem;

4.9.6. tranzītam uz ārzemēm;

4.10. pilnīgu piekļuvi abonentlīnijai izmantojot fizisko vai virtuālo fizisko izvietošanu;

4.11. pilnīgu piekļuvi abonentlīnijai izmantojot attālo izvietošanu;

4.12. pilnīgu piekļuvi abonentapakšlīnijai izmantojot fizisko vai virtuālo fizisko izvietošanu;

4.13. pilnīgu piekļuvi abonentapakšlīnijai izmantojot attālo izvietošanu;

4.14. kopēju piekļuvi abonentlīnijai izmantojot fizisko vai virtuālo fizisko izvietošanu;

4.15. kopēju piekļuvi abonentlīnijai izmantojot attālo izvietošanu;

4.16. citu piekļuves abonentlīnijai veidu, ja par to savstarpēji vienojas pieteicējs un īpašnieks.

Starpsavienojumu tarifs ir būtisks izmaksu komponenti ikvienam komersantam - gan fiksētās izmaksas (tīklu starpsavienojuma līnijas izmaksas), gan mainīgās izmaksas (starpsavienojumu pakalpojumu tarifi). Piemērojot citiem komersantiem augstus tarifus komersants ar būtisku ietekmi situācijā, kad tarifi nebūtu regulēti, varētu radīt šķēršļus ienākšanai starpsavienojumu tirgos. Papildus komersants ar būtisku ietekmi tirgū varētu izmantot nepietiekamo cenu starpību

(starpsavienojumu izmaksas vairumtirdzniecības pusē un piemēram galalietotāja balss telefonijas cenas mazumtirdzniecības pusē), lai ierobežotu konkurenci un kavētu komersantiem ienākšanu vai attīstību tirgū.

Tarifu regulēšanas var nodrošināt, ka SIA „Lattelekom”, pirmkārt, nevar izmantot nepietiekamo cenu starpību un otrkārt, garantēt, SIA „Lattelekom” izmaksu un peļņas uzraudzību.

5. *Atdalītas finanšu uzskaites saistības*

SIA „Lattelekom” ir pienākums starpsavienojumu jomā veikt atsevišķu darbības uzskaiti saskaņā ar Komisijas padomes 2005.gada 30.novembra Nr.281 apstiprināto metodiku „Elektronisko sakaru pakalpojumu izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas metodika”.

Atdalītas finanšu uzskaites saistības ierobežo, komersanta ar būtisku ietekmi tirgū iespējas neievērot vienlīdzīgas attieksmes saistības. Tam papildus, atdalīta finanšu uzskaites saistība dod Komisijai iespējas kontrolēt tarifu regulēšanas noteikumu ievērošanu. Piemēram, Komisija var izvērtēt, vai komersants ar būtisku ietekmi tirgū izmanto šķērssubsidēšanu starp regulētiem un neregulētiem pakalpojumiem.

9.3.2. Citi komersanti ar būtisku ietekmi tirgū

Komisija ir noteikusi, ka šādiem komersantiem ir būtiska ietekme tirgū savienojumu pabeigšanā fiksētā vietā:

1. SIA „AERONAVIGĀCIJAS SERVISS”
Krišjāna Barona iela 20/22
Rīga, LV-1050
2. SIA „BALKOM TV SIA”
Vecpilsētas iela 19,
Rīga, LV-1050
3. SIA „CSC TELECOM”
Brūninielu iela 34
Rīga LV-1011
4. SIA „D-COM”
Braslas iela 20
Rīga, LV-1035
5. SIA „DATAGRUPA 777”
Valdeķu iela 50/1-44
Rīga, LV-1058
6. SIA „FINORS TELEKOM”
Biķernieku iela 32a
Rīga, LV-1006

7. SIA „LATTELENT”
Kurzemes prospekts 3
Rīga, LV-1067
8. VAS „Latvijas dzelzceļš”
Gogoļa iela 3
Rīga, LV-1547
9. AS „Latvenergo”
Pulkveža Brieža iela 12
Rīga, LV-1230
10. SIA „OPTRON”
Kundziņsalas 10. līnija 10a
Rīga, LV-1005
11. SIA „SIGIS”
Akadēmijas laukums 1, ofiss 1008
Rīga, LV-1050
12. SIA „TELE2 TELECOM”
Mūkusalas iela 41b
Rīga, LV-1004
13. SIA „TELEDIALOGS”
Mūkusalas iela 41
Rīga, LV-1004
14. AS „Telekom Baltija”
Bīķernieku iela 18
Rīga, LV-1039
15. SIA „TELEKOMUNIKĀCIJU GRUPA”
Akadēmijas laukums 1
Rīga, LV-1050
16. SIA „TELENETS”
"Jūras"-1
Stopiņu pagasts, Rīgas rajons, LV-2130
17. SIA „UNISTARS”
Brīvības iela 97
Rīga, LV-1001

Nemot vērā SIA „Lattelekom” īpatsvaru starpsavienojumu tirgos (skatīt 11.attēlu), Komisija uzskata, ka lai gan minētajiem komersantiem ir būtiska ietekme tirgū, būtu nesamērīgi, piemērot minētajiem komersantiem ar būtisku ietekmi tirgū saistības tādā apjomā, kādā tā ir piemērotas SIA „Lattelekom”.

1. Caurredzamības saistības

Komisija iepriekš minētajiem komersantiem ar būtisku ietekmē tirgū nosaka pienākumu publiskot un iesniegt Komisijai starpsavienojumu tarifus vismaz desmit dienas pirms to stāšanās spēkā.

Komersantiem jāpublicē un jāiesniedz Komisijai informācija par šādiem starpsavienojumu pakalpojumu tarifiem:

1. savienojuma ierīkošana to pabeigšanai komersanta tīklā;
2. par savienojuma minūtes pabeigšanu.

Saistība ierobežo komersanta ar būtisku ietekmi tirgū iespējas ļaunprātīgi izmantot dominējošo stāvokli tirgū un samazina ekonomiskās barjeras ienākšanai tirgū.

Komersantiem, kuri plāno ienākt tirgū saistība nodrošinās skaidru priekšstatu par plānotajām izmaksām.

Pienākums izstrādāt un publicēt starpsavienojuma un atsaistītas piekļuves abonentlīnijām pamatpiedāvājumus iepriekš minētajiem komersantiem ir nesamērīgs. Nemot vērā iepriekš minēto ieņēmumu īpatsvaru pamatpiedāvājumu izstrāde un publiskošana uzskatāma par pārlieku lielu slogu un varētu veidot jaunus šķēršļus ienākšanai tirgū.

Komisija novēros, vai kādu saistību piemērošana vai nepiemērošana neveido problēmas konkrētajā tirgū vai netiek ierobežota konkurences attīstība. Nemot vērā tirgus attīstību, Komisijai ir tiesības piemērot jaunas, atceļt vai grozīt esošās saistības komersantiem ar būtisku ietekmi tirgū.

2. Citas saistības

Komisija uzskata, ka piemērot citas saistības iepriekš minētajiem komersantiem nav nepieciešams, jo:

1. iepriekš minētie komersanti konkurē galvenokārt ar SIA „Lattelekom” un šādi, galvenokārt uz SIA „Lattelekom” rēķina, potenciāli tie var iegūt lielāku tirgu daļu un citu saistību noteikšana nestimulētu konkurenci.
2. nemot vērā komersantu īpatsvaru, tās būtu pārlieku liels slogs un varētu veidot jaunus šķēršļus ienākšanai tirgū.

Saīsinājumi

EBC: *Element based charging*

EK: Eiropas Komisija

ESL: Elektronisko sakaru likums

ET: Eiropas Kopienu Tiesas

HHI: Hirfendāla-Hiršmana indekss

ISDN BRA: Integrēto pakalpojumu cipartīkla galvenās plūsmas piekļuve

ISDN PRA: Integrēto pakalpojumu cipartīkla primārās plūsmas piekļuve

PSTN: Publiskais komutētais telefonu tīkls

SP: Starpsavienojumu punkts

VPI: Valsts pārvaldes iestāde